

Riksdagens protokoll

2009/10:116

Onsdagen den 5 maj

Kl. 09.00 – 16.11



Protokoll
2009/10:116

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 april.

2 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 6 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Försvarsminister Sten Tolgfors (m), utrikesminister Carl Bildt (m), statsrådet Åsa Torstensson (c), kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m) och statsrådet Ewa Björling (m).

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motion

2009/10:Fi15 till finansutskottet

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM72 Rådsbeslut om europeiska avdelningen för yttre åtgärder (EU:s utrikestjänst) till utrikesutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU38

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU11

Civilutskottets betänkande 2009/10:CU27

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU34
Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn (prop. 2009/10:144).

Anf. 1 LENA ASPLUND (m):

Fru talman! Utskottet har varit enigt om det här betänkandet. Det blir inte någon debatt om det. Jag vill ändå passa på att säga några ord, eftersom jag anser att det är ett bra betänkande med en mycket bra proposition bakom.

Jag har även arbetat med att få en del av propositionen igenom. Det gäller landström. Jag är glad att Finansdepartementet har lyssnat på mig och alla andra som har arbetat med frågan.

Det här är väl ingen proposition som får de stora rubrikerna i medierna. Men för miljön är den mycket bra.

Det kan tyckas att det kanske inte är så mycket, men det skulle inte jag vilja hålla med om. Propositionen innehåller två bra beslut för miljön, dels skattebefrielse av landström, dels skattefrihet för biogas i naturgasnätet.

Landström är anslutning av fartyg till el när de ligger i hamn i stället för att de producerar el med hjälp av motorerna. Det är något som reducerar föroreningarna avsevärt. Men det har tyvärr inte varit speciellt använt.

En av anledningarna är att det blir mycket dyrare då strömmen har varit beskattad men inte fartygsbränslet. Fartygets dieselmotorer släpper ut stora mängder av svavel- och kvävedioxiderna samt partiklar. När utsläppen sker i städer bidrar det till hälsoproblem för befolkningen men även till försurningar som ger övergödningar och skador på byggnader.

Dieselmotorerna släpper även ut koldioxid samt olika kolväten. Kolväten tillsammans med kväveoxider bildar marknära ozon. Det är rätt lätt att räkna ut att fartyg som kör med sina dieselmotorer i hamn är stora miljöbovar.

Vi får inte glömma bullret. Det kan vara störande om det finns boende i närheten av hamnarna som det till exempel finns i Göteborg.

Sveriges Hamnar, Sveriges Redare och Sjöfartsverket skrev i fjol vår på en trepartsöverenskommelse, där de lovade att ta sitt respektive ansvar för att se till att landanslutningen till fartyg blev tekniskt möjlig. Nu tar Moderaterna och alliansregeringen resten av ansvaret och ser till att skattebefria landströmmen för att skapa de ekonomiska incitamenten.

För att det här ska kunna genomföras måste Sverige få ett godkännande från EU-kommissionen. Regeringen har den 4 mars lämnat in en sådan ansökan. Förslaget kan träda i kraft när ett sådant godkännande kommer till stånd, dock tidigast den 1 januari 2011.

Fru talman! I det här betänkandet finns också ett beslut om att skattebefria biogas när den samdistribueras med naturgas i naturgasnätet. Som kund kan du då välja att köpa biogas på samma sätt som du i dag köper grön el. Det ökar incitamentet för att köpa biogas. Det gör den ännu mer attraktiv.

I betänkandet föreslås det att en definition av biogasbegreppet införs i energiskattelagstiftningen. Det finns inte i dag. Definitionen kommer att lyda: Biogas är en vätskeformig eller gasformig produkt som framställs av biomassa vars energiinnehåll till övervägande del härrör från produktens innehåll av metan.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande SkU34, *Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn.*

Prot. 2009/10:116
5 maj

Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

7 § Koncernavdrag i vissa fall

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU36
Koncernavdrag i vissa fall (prop. 2009/10:194).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

8 § Utökad finansiell samordning, m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU17
Utökad finansiell samordning, m.m. (prop. 2009/10:154).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

9 § Myndigheterna inom smittskyddsområdet

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU14
Myndigheterna inom smittskyddsområdet (prop. 2009/10:123).

Anf. 2 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Socialutskottets betänkande som vi nu ska debattera handlar om myndigheterna inom smittskyddsområdet. Regeringen föreslår att Smittskyddsinstitutet ombildas. Syftet är att ge Smittskyddsinstitutet ett bredare uppdrag för kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning inom smittskyddsområdet.

Regeringen anser att det finns starka skäl för att Smittskyddsinstitutet behöver förändras i riktning mot en förvaltningsmyndighet med kapacitet och skyldighet att förse regeringen, Socialstyrelsen och andra myndig-

Myndigheterna inom smittskyddsområdet

heter med kunskaps- och beslutsunderlag. Beredningsfrågor ska också ges större vikt, står det i propositionen och i betänkandet.

Jag ska villigt erkänna att regeringens proposition inte väckte något större motstånd hos mig och Vänsterpartiet vid den första anblicken. Omorganisationen av myndighetsuppdragen är inte direkt sådant som ett oppositionsparti blir särskilt upphetsat över. Vi har inte riktigt samma insyn heller när det gäller till exempel behovet av en förvaltningsmyndighet.

Men efter inläsningen av hela propositionen märkte jag återigen att regeringen gör sitt vanliga kardinalfel. Inga konsekvensanalyser av förslaget har genomförts. De ekonomiska konsekvenserna av förändringarna lovar regeringen ändå att återkomma med i vårtilläggsbudgeten.

Jag minns inte att det fanns några siffror i tilläggsbudgeten. Jag hoppas att Jan R Andersson kan hjälpa mitt minne och i sitt anförande redovisa vad regeringen har för siffror i tilläggsbudgeten när det gäller den här omorganisationen.

Fru talman! Regeringen föreslår också att Rådet för samordning av insatser mot hiv/aids överförs från Socialstyrelsen till Smittskyddsinstitutet. Där blir det problem, anser Vänsterpartiet. Det finns inte ett ord om vilka konsekvenser regeringens förslag eventuellt kan ha för rådet och dess verksamhet. Då syftar jag speciellt på det förebyggande arbetet.

Enligt Socialstyrelsens instruktion ska rådet verka för samordning av insatser mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar, följa upp utvecklingen av de insatser som vidtas och identifiera utvecklingsbehov, kunskapsbehov samt kommunikations- och informationsbehov. Vidare ska rådet skapa öppenhet kring hiv/aids, motverka stigmatisering och diskriminering av hiv-smittade och deras anhöriga samt stödja de ideella organisationernas verksamhet.

Alltså är det uppgifter, speciellt de sistnämnda, som man inte direkt tänker på som tillhörande Smittskyddsinstitutets kompetensområde.

Regeringens egen utredare skriver att hon är medveten om att de uppgifter som Hivrådet ansvarar för till viss del ligger utanför Smittskyddsinstitutets ordinarie verksamhet. Det är mycket märkligt att regeringen inte tar fasta på den tveksamhet som utredaren ger uttryck för. Det hade varit klädsamt om regeringen hade tillfrågat frivilligorganisationer som har mångåriga erfarenheter av hivarbete vad de har för synpunkter på den nuvarande arbetsfördelningen och behoven av eventuella förändringar. Inte bara klädsamt, jag anser att det hade varit självklart att diskutera med frivilligorganisationerna. Socialutskottet bjöd in ideella organisationer till ett sammanträde för att framföra sina synpunkter. Det var ändå något, men kom alldeles för sent i processen.

Fru talman! Vänsterpartiet befarar att en förflyttning av Nationella rådet för samordning av insatser mot hiv/aids från Socialstyrelsen till Smittskyddsmyndigheten riskerar att leda till att sexuellt överförbara sjukdomar och andra blodburna sjukdomar börjar betraktas som en del av det övriga smittskyddet. Risken är stor att preventionsarbete försämras och minskar.

Smittskyddsinstitutet är en utmärkt kompetent myndighet, det anser Vänsterpartiet, men har inte folkhälsoperspektiv på sin verksamhet, något som alltid krävs i det förebyggande arbetet. Vänsterpartiet delar den oro som RFSU, Riksförbundet för sexuell upplysning, och RFSL, Riks-

förbundet för sexuellt likaberättigande, ger uttryck för i sina remissvar. Därför anser vi att Nationella rådet för samordning av insatser mot hiv/aids och därtill anknuten verksamhet inte bör överföras till Smittskyddsmyndigheten utan att rådet även fortsättningsvis bör bedriva sin verksamhet vid Socialstyrelsen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

Jag vill avsluta med några ord om regeringens förebyggande insatser mot hiv/aids generellt. Det har inte varit regeringens starkaste gren. Nu får Jan R Andersson försvara hela regeringen och speciellt Socialdepartementet här i kammaren. Jag menar att det är allvarligt att regeringen och det kristdemokratiskt styrda Socialdepartementet förhåller sig märkligt passiva inför ökningen av antalet hivsmittade i Sverige. Det behövs mer medvetenhet om hiv och förändrade attityder, inte onödiga omorganisationer av verksamheter.

Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet tidigare föreslagit att Socialstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med ideella organisationer genomföra en tydlig och målgruppsinriktad informationskampanj om hiv och säker sex. För detta ändamål har vi i våra budgetmotioner i höstas reserverat 10 miljoner kronor. Vi i Vänsterpartiet anser att regeringen inte inser hur viktigt det förebyggande arbetet är och absolut inte inser hur viktigt det är att samarbeta med frivilligorganisationer, som gör och har gjort en otroligt viktig insats för att förebygga hiv/aids.

Anf. 3 PER SVEDBERG (s):

Fru talman! Det är väl i stort sett en organisationsfråga det handlar om när vi diskuterar smittskyddsfrågor i dag. Som Elina Linna från Vänsterpartiet nyss sade blir det bredare än så. Regeringens insatser i hivfrågan, blodsmitta och det förebyggande arbetet har lyst med sin frånvaro under den här mandatperioden. Jag vet inte riktigt varför. Då känns det som att denna insats ska bli – ett uttryck som jag brukar använda – ett krafttag för att lösa vissa problem.

Vi har ingen reservation i ärendet, däremot ett särskilt yttrande där vi pekar på en del saker som är av stor vikt. Om man nu gör det som föreslås för att visa på att man vill något eller gör något måste det verkligen hända något. Vi befarar att organisationsförändringen i sig kommer att leda till att vi kommer att få ytterligare en tid när det inte händer något. Jag tror att Jan R Andersson, Moderaterna, vet och kan se i statistiken att vi får större problem än vad vi har befarat vad gäller hiv och blodsmitta.

Då kan jag tycka att det verkligen ligger på regeringens och Alliansens bord att se till att vi får i gång det förebyggande arbetet. Elina påpekade nyss att vi tillsammans har avsatt 10 miljoner för att utveckla modeller för en bred kampanj i de här frågorna. Jag vet att allianspartierna inte är så otroligt intresserade av att köra kampanjer; allt ska lösas på den enskildes nivå. Men i en värld där vi bryr oss om varandra betyder kampanjarbetet mycket. Jag tror faktiskt att Jan R Andersson håller med.

Det vi debatterar i dag handlar mycket om en organisationsfråga. Då kan man fråga sig: Löser detta problemet? Nej, jag tror inte det, det krävs mer insatser. Våra förväntningar är stora på att detta organisationsförändringsarbete kommer att medföra ytterligare insatser. Vi har ett särskilt

yttrande, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, där vi påpekar att vi kommer att följa det här noga för att se vad som händer och sker.

De smittade och utsatta i samhället lever under en stark press. Samtidigt ser vi att det finns en nonchalans vad gäller de här frågorna. Det har blivit mindre allvarligt att diskutera dessa. Vi ser att sexuellt överförbara sjukdomar ökar. Man måste fundera på vad det beror på. Jo, det har med medvetenhet att göra, tror jag. Det är de breda kampanjerna som kan skapa en medvetenhet så att vi får en förändring, ett förhållningssätt och en attitydförändring i frågan.

Jag har en vädjan att Jan R Andersson kanske lite funderar på: Hur kommer man att möta upp det? Kommer man att göra något? Eller kommer man bara, som man i de flesta fall har gjort, att konstatera att nu gör vi så här och ser det som den största satsning som vi någonsin har gjort?

Det här får bli mitt inlägg i den här debatten utifrån vårt perspektiv. Jag har ingen reservation att ställa mig bakom, men jag vill gärna peka på Miljöpartiets och Socialdemokraternas särskilda yttrande som handlar om att man måste se till att arbetet kommer i gång fort. Det har inte hänt mycket tidigare. Jan R Andersson kanske inte har möjligheten att påverka Kristdemokraterna, men han får påverka sina kamrater så att de tar ett nappatag med ministern.

Anf. 4 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! De senaste åren har gett oss många nya perspektiv. Inte minst gäller detta inom smittskyddsområdet. Många händelser har fått oss att ändra och revidera våra perspektiv, och många har känt att vi lever i en global värld där vi är både utsatta och ömsesidigt beroende av varandra. Inte minst tänker jag på fågelinfluensan och andra pandemi-larm som har fått oss att förstå att vi behöver kunskap och beredskap.

Vi har också frågan om resistens mot antibiotika. Det har inneburit att ett viktigt medicinskt verktyg som vi har haft har vänts emot oss. Vi har också den ökade förekomsten av sexuellt överförbara sjukdomar som återigen har väckt frågan hur vi kan förebygga och skydda mot denna typ av ohälsa.

Med dessa utmaningar framför oss menar vi att den statliga organisationen inom smittskyddet behöver förändras, stärkas och breddas för att kunna hantera de förändringar som sker i vår omvärld och för att reda ut hur vi ska kunna handha dessa frågor i ett mer långsiktigt perspektiv.

I den proposition som ligger till grund för det betänkande som vi debatterar i dag föreslås att Socialstyrelsen och smittskyddsmyndigheten kommer att få ändrad ansvarsfördelning. För Socialstyrelsen innebär det att man även fortsättningsvis kommer att ha kvar sitt ansvar för smittskyddsåtgärder inom hälso- och sjukvården. Även frågor som är knutna till vårdhygien, antibiotikaresistens och beredskapsfrågor inom hälso- och sjukvården kommer att ligga kvar på Socialstyrelsen eftersom det är en naturlig del av Socialstyrelsens uppgift.

Dock kan vi säga att det finns ett behov av att förstärka organisationen inom just smittskyddet. Det finns i dag ett delat ansvar. Det finns i dag en splittring i vissa frågor som vi tycker är olycklig. Det gör att vi inte får den kraft och den kunskap som är nödvändig för att kunna hantera dessa frågor på bästa sätt. Det är därför vår bedömning att bland annat den

epidemiologiska övervakningen samt omvärldsanalysen och utbrotsberedskapen är uppgifter som bör föras över till en smittskyddsinstitution.

Smittskyddsinstitutet är i dag en mycket professionell organisation, en forskningstung och internationellt erkänd organisation. Men forskningsfrågor är inte allt. I tyngd av dessa frågor har möjligtvis andra myndighetsfrågor fått stå tillbaka. En av de frågorna är epidemiologisk övervakning, som nu förhoppningsvis kommer att ändras eftersom det är en kärnuppgift för Smittskyddsinstitutet.

Det finns flera skäl att ombilda Smittskyddsinstitutet till en bredare organisation. Bland annat är syftet i denna proposition att skapa en organisation som bättre kan integrera myndighetens nuvarande resurser med ett mer folkhälsoinriktat smittskyddsarbete.

Vidare menar vi att myndigheterna genom att samla flera kompetenser kan skapa en bättre förutsättning för ett brett och kunskapsorienterat arbete och därmed förbättra kunskaper och dialog med alla aktörer.

Många av de frågor som berör just smittskydd har till sin natur en internationell karaktär. Därför är ett brett internationellt utbyte viktigt, för att inte säga essentiellt. På samma sätt tror vi att ett brett internationellt utbyte kan bidra till att effektivisera och öka kunskapsuppbyggnaden i organisationen. Det är också så att alla inte ensamma kan göra allting. Därför är det bra om man kan dela på ansvaret och hjälpa varandra.

Fru talman! Sverige har intagit en ledande roll när det gäller arbetet mot antibiotikaresistens, bland annat genom det arbete som genomförs inom Strategigruppen för rationell antibiotikaanvändning, Strama. Trots de oroande signaler som finns i omvärlden kan vi konstatera att Sverige klarar sig ganska bra. Det är någonting som vi ska ta fasta på och arbeta vidare med. De problem som har funnits med Strama är just deras finansiering och kontinuiteten i deras verksamhet. Dessa problem undanröjer vi nu förhoppningsvis då Strama ska bli en del i Smittskyddsinstitutets linjeorganisation.

Fru talman! Jag skulle också vilja säga några ord om samordningen av frågor som rör insatser mot hiv och aids. I vår bedömning har vi sett det som naturligt att ansvaret för hivprevention ligger på en myndighet som har ett brett kunskapsuppdrag och ansvar för metodutveckling. Socialstyrelsen är i dag en myndighet som i huvudsak sysslar med tillsyn och normgivning. Det skiljer sig de facto från de uppgifter som Nationella hivrådet har.

I stället är det vår bedömning att den förändring och den kraftsamling som kommer att ske inom Smittskyddsinstitutet kan främja hiv- och STI-frågorna genom en ökad kunskapsuppbyggnad och därmed öka fokus på de preventiva frågorna. Jag tror personligen att det är bättre att vara en stor del i en begränsad organisation än bara en liten fisk i en stor organisation, som de här frågorna just nu är inom Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har väldigt många löv på sitt träd, och jag tror att de här frågorna nu kommer att få ett ökat fokus och kommer att hamna inom rätt organisation.

Låt mig bara till slut säga något med anledning av de frågor som kom upp. När det gäller finansieringen är detta ingen revolution. Det handlar om överföring av pengar direkt till en annan myndighet. Jag kan inte svara Elina Linna direkt på hur detta är formulerat i vårpropositionen eller om det ens är med där. Men låt mig ändå försäkra att det inte är

några stora revolutioner som kommer att ske utan att frågorna säkert kommer att lösa sig.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslagen i socialutskottets betänkande SoU14.

Anf. 5 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag hittade inga nya pengar i tilläggsbudgeten. Man kan läsa i betänkandet att regeringen återkommer när det gäller finansieringen så man kan ju tolka det välvilligt som ett löfte att ge en extrafinansiering till Smittskyddsinstitutet till exempel för att kunna höja kompetensen när det gäller förebyggande insatser. Jag tror att Jan R Andersson håller med mig om att de kompetenserna inte direkt är sådant som Smittskyddsinstitutet har sysslat med.

Jag läste Maria Larssons svar till RFSL och RFSU i Svenska Dagbladet för ett tag sedan, när organisationerna ifrågasatte den här flytten. Maria Larsson skriver där tillsammans med Christer G Wennerholm, ordförande i Nationella hivrådet, och Johan Carlson, generaldirektör för Smittskyddsinstitutet, att Smittskyddsinstitutets stora nationella och internationella kontaktnät och väl utvecklade epidemiologiska, virologiska och immunologiska verksamhet ger möjlighet att skapa ett unikt kunskapscentrum inom hivområdet med fokus på de preventiva frågorna. Hon skriver ”med fokus på de preventiva frågorna”, men hur kan man på Smittskyddsinstitutet vidareutbilda sig och skaffa personer som har kunskap och erfarenhet när det gäller förebyggande insatser?

Anf. 6 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis kan jag inte svara på alla de rekryteringsfrågor som Elina Linna tar upp, men det som stadgas i propositionen är ju att Smittskyddsinstitutet ska få en ny organisation med en ny inriktning. En del av den inriktningen är ju beskriven i propositionen. Man ska dels ha ett kunskapsperspektiv, en kunskapsuppbyggnad och en kunskaps-spridning, dels ett bredare folkhälsoarbete som givetvis berör de här frågorna.

När det sedan gäller budgeten har jag inte detaljerna i huvudet, men jag tror inte att det förs någon diskussion om att pengarna inte kommer att komma Smittskyddsinstitutet till del. Den diskussionen har inte funnits. Detta är väldigt tydligt stadgat i propositionen. Sedan kan jag inte svara på detaljerna, men jag tror inte att man behöver känna någon oro för att pengarna inte ska komma Smittskyddsinstitutet till del.

Anf. 7 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det är det som jag tycker är så beklagligt, att regeringen gör förändringar och lagstiftar inom hälso- och sjukvårdsområdet, inom socialutskottets område som vi har erfarenhet av, utan att ha gjort konsekvensanalyser. Vad kommer det här att innebära för Smittskyddsinstitutet? Vad kommer det här att innebära för de frivilligorganisationer som har varit väldigt involverade i det förebyggande arbetet? Vad kommer det här till sist att innebära för människor som är hivsmittade eller som riskerar att bli hivsmittade? Antalet hivsmittade ökar och det behövs krafttag för att mobilisera mot hivsmittan.

Det finns fortfarande en stor stigmatisering, och det finns en risk att stigmatiseringen ökar när frågorna flyttas till Smittskyddsinstitutet. Det finns många farhågor. Utredaren lyfter själv i sin utredning fram farhågor. Det är inte så enkelt.

Jag gissar att Jan R Andersson inte är lika insatt i frågan som om någon från Kristdemokraterna hade suttit med här – helst Maria Larsson.

Hur kommer det sig att regeringen under propositionsarbetet inte kontaktade och diskuterade med frivilligorganisationer eller mer beskrev konsekvenser och hur man tänker förhindra de farhågor som utredaren, frivilligorganisationerna och vi i Vänsterpartiet har sett? Det kan i stället bli stopp i den goda utvecklingen som har funnits i att mota hivsmittan.

Anf. 8 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Elina Linna försöker i detta debattinlägg måla upp att allt som är möjligt kommer att ske, och då menar jag inte till det bättre.

Det här är ingen stor organisationsförändring, men det innebär inte att den ska genomföras på ett oklokt sätt. Men jag noterar, trots allt fru talman, att när jag tittar på den reservation som Elina Linna som ensam ledamot har lämnat skriver hon som skäl till reservationen inte det hon har gett uttryck för här utan att hon känner en oro: ”Jag känner oro för att förflyttningen kommer att leda till minskat och försämrat preventionsarbete.” Om det vore så att du satt på kloka synpunkter eller hade argument borde du skriva ned argumenten i stället för att beskriva den oro som du ger uttryck för i reservationstexten.

När det gäller till exempel frivilligorganisationer vet Elina Linna mycket väl att det inte är någon förändring vad gäller finansiering. Nationella hivrådet kommer att fortsätta att ha precis samma uppgifter som tidigare och kommer att samma sammansättning, men det kommer att ligga under ett annat tak – som vi tycker och bedömer är ett mer naturligt hägn att finnas i. Det är inte så att de frivilligorganisationer som räknas upp eller berörs kommer att få en förändring i finansieringen av sin verksamhet. Elina Linna vet också att vi har ökat finansieringen under mandatperioden, även om hon säger sig vilja tillföra 10 miljoner till.

Det är lätt att säga att man ska tillföra mer pengar och kasta in något i debatten. Om man vill ha 10 miljoner mer till något kan man kritisera regeringen för den lilla organisationsförändring som görs här, men själv har man inte mer på fötterna när man kastar in 10 miljoner än att säga att de behövs i arbetet.

Argumenten från oppositionen är ungefär som det uttrycks i reservationen, nämligen en känsla för oro, men de grundläggande argumenten saknas.

Anf. 9 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Ibland kan jag tycka att vi måste fundera lite på hur vi uttrycker oss retoriskt. När man har sista repliken i ett replikskifte är det märkligt om man kommer med påståenden som den andre inte har möjlighet att svara på. Det är fråga om hyfs.

Jag har en enkel fråga till Jan R Andersson. Tycker Jan R Andersson att regeringens insatser vad gäller hiv/aids och blodsmitta är tillräckliga utifrån den utveckling vi ser?

Anf. 10 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Låt mig få bemöta det första Per Svedberg sade, nämligen att jag ska visa hyfs i mina anföranden. Jag tycker, fru talman, att jag visar hyfs. Det är inte konstigt att läsa upp en reservationstext. Tvärtom ska vi debattera i denna kammare den politik som förs från regeringssidan och de reservationer som oppositionen för fram. Att jag läser upp de texterna är inte konstigt. Det tror jag Elina Linna kan tåla.

Sedan var det frågan om utvecklingen av STI och sexuellt överförbara sjukdomar. Givetvis ser vi i dag ett oroande mönster. Vad beror detta på och hur kan vi avhjälpa detta? Om det fanns ett exakt och bra svar på frågan skulle jag gärna satsa mer pengar.

Per Svedberg sade i sitt huvudanförande att de vill genomföra en kampanj. Jag skulle också gärna satsa på en kampanj om vi visste att det skulle lösa den gordiska knuten. Jag tror att Per Svedberg vet likaväl som jag att genomförande av kampanjer är dyrt men ger lite. Jag tror inte att 10 miljoner skulle lösa problemet eftersom det är något annat som är problemet. Det är inte så lätt att lösa de problem som finns i fråga om spridning av sexuellt överförbara sjukdomar med hjälp av en enkel kampanj.

Vi bör ta diskussionen på ett seriöst sätt. Det är givetvis oppositionens rätt att kasta in miljoner och säga att de vill göra mer. Men Per Svedberg vet likaväl som jag att det har givits mer pengar till denna verksamhet. Vi som har ansvar för skattebetalarnas pengar bör också veta att de ska användas på ett effektivt sätt. Min förhoppning är att Per Svedberg också delar den uppfattningen.

Anf. 11 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Alldeles rätt, Jan R Andersson! Det är precis så det är. Skillnaden är synen på hur vi når målet. Varför jag pratar om dessa stora satsningar i fråga om attityder och förhållningssätt är att utifrån ett oppositionsläge kan vi se att attityder och förhållningssätt slår rakt över alla politikområden. Det är det som skrämmer mig lite.

Jag blir lite orolig om man kategoriskt är emot stora kampanjer för att skapa en förändring i synsätt och förhållningssätt utifrån en ideologisk hållning att det är jag själv som ska lösa mina problem. Vi rödgröna har en liten annan tanke, nämligen att det krävs att vi löser saker tillsammans, finansierar saker tillsammans och utvecklar saker tillsammans. Vi utvecklar varandra tillsammans. Det är det som blir intressant och är drivkraften.

Risken är att den enskilde faller utanför. Någonstans väcks en oro hos mig. Jag har pratat med Jan R Andersson i korridoren, och vi är ganska överens om målet. Men det är i fråga om vägen till målet vi skiljer oss åt. Jag är starkt oroad över den egenkraft som man många gånger pratar om, den enskildes drivkraft att utvecklas och så vidare. På samma sätt är det med den negativa kraften, att någon inte får mer ersättning eftersom det inte finns någon drivkraft att komma vidare.

Det här är en fråga som är långt större än smittskyddsfrågan.

Anf. 12 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Per Svedberg är en klok man, men det är inte alltid vi tycker samma sak – trots det.

Per Svedberg tog upp frågan om en kampanj. Jag har utvärderat statliga kampanjer inom olika områden, och jag vet att det är svårt att nå målet och att de kostar mycket pengar. Det är väl därför som regeringen har ett fokus på att stötta ideella organisationer. Där blir det stor utväxling av pengarna. De insatser som görs är många gånger effektiva.

Detta till trots innebär detta inte att alla människor som behöver få information och kunskap i frågorna nås – även om mer pengar ges till ideella organisationer. Regeringen har en uppgift. En av de uppgifter som regeringen har är att ha en effektiv förvaltning. Vi ska inte slösa skattemedel. Många gånger tror jag att regeringen har gjort det i samband med inte väl underbyggda kampanjer som inte har haft rätt fokus och förankring.

Icke förty tror jag – och där tror jag att Per och jag är överens, som vi många gånger är i frågorna – att frivilligorganisationerna är den viktigaste delen för att komma till rätta med frågorna. De kan lära en ny generation hur det fungerar med sexuell och reproduktiv hälsa. Det är en uppgift som både vi har framför oss samt skolor och frivilligorganisationer har framför sig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

10 § Narkotikafrågor

Narkotikafrågor

Föredrags
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU13
Narkotikafrågor.

Anf. 13 PER SVEDBERG (s):

Fru talman! Nu kliver vi över till ett ärende som ligger ganska nära det vi pratade om alldeles nyss, nämligen smittskydd. Men nu pratar vi om narkotikafrågor.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 och 2.

Narkotikafrågor är ett stort samhällsproblem – ett samhällsproblem som har en tendens att växa när tiderna blir svåra. Därför är det av största vikt att regeringen hanterar frågorna på det sättet. Vi kan prata om folkhälsa, löneutveckling, hälso- och sjukvård, kommunernas situationer och de enskilda, och vi kan konstatera att allt detta påverkar situationen när vi diskuterar narkotikafrågor.

I dag har vi ca 27 000–30 000 tunga narkomaner i Sverige. Det är människor som lever ett liv som jag inte tror att någon av oss skulle vilja leva. Det är djupt beklämmande att samhället inte har förmågan att hantera problemen på ett bättre sätt.

Regeringen inledde med att plocka bort en del saker som kan vara viktiga. Nu kommer vi nästan tillbaka till den retorik vi hade tidigare här. Mobilisering mot narkotika var någonting som man mer eller mindre med berätt mod plockade bort. Det är en bred satsning som mycket handlar om det jag pratade om tidigare, nämligen attityder och förhållningsätt.

Vi har en omvärld som inte på något sätt är så mycket bättre än Sverige. Däremot har man där en utveckling där man tror att lösningen är en legalisering. Vi rödgröna är djupt oroade över detta. Tänker man sig kanske att även detta kommer att bli ett problem där vi kommer att jobba utifrån att den enskilde har ett större ansvar?

I min värld är det så att när man har hamnat i läget att man är en tung missbrukare har man oftast inte förmågan att ta sig upp därifrån själv. Då finns det två saker att välja på: Endera hjälper man och stöttar för en återgång till samhället eller också struntar man i det.

Enligt mitt förmenande krävs det en otroligt humanistisk syn på människan när man ska göra de här sakerna. Jag har en fundering och ställer mig en fråga. Om den kalla syn på människan som vi ser i andra politikområden ska råda även här kommer det att slå etter värre, för det här är en grupp som inte kommer att kunna tala för sig på något sätt. Det finns ingen organisation för gruppen som kan stå upp för den. Det enda vi kan konstatera är det vi ser där hemma. I staden och på landet finns de här människorna, och de är fler i staden än på landet.

Jag funderar på hur regeringen tänker agera i ett nordiskt perspektiv eller i ett Europaperspektiv när det gäller de här frågorna. Hanterar man dem utifrån det allvar det handlar om? I Danmark, till exempel, funderar man på att legalisera hasch. Staten ska vara någon typ av garant för att man ska kunna sälja det på ett bra sätt. Det är ytterst märkligt, skulle jag vilja påstå. Jag förutsätter att regeringens förhållningssätt i frågan är det totalt motsatta. Det ska vara nolltolerans.

Jag hoppas att regeringen lyfte fram de här frågorna när Sverige var ordförande i EU. Det fanns inget signalsystem som talade om att vi hade drivit frågorna på något sätt, men ändå fanns folkhälsoministern och regeringens företrädare där och kunde uttrycka farhågorna.

I Skåne har man genomfört ett sprutbytesprogram utifrån att blodsmittan ökade kraftigt. Det finns även en ohälsa hos dessa människor förutom att de är missbrukare. Min fundering är: Varför har man inte gjort detta på försök här i storstaden Stockholm? Utifrån ett humanistiskt perspektiv och ett smittoperspektiv borde man kanske överväga det. Det är ett sätt att hantera problemen.

Detta är kopplat till att vi på något sätt måste se till att det finns en vård och behandling värd namnet. Vi måste ta hand om de här människorna tidigt. Vårdkedjan för människor med den här problembilden måste bli tydlig och enkel. Jag tror inte, precis som jag sade nyss, att dessa människor kommer att ställa sig på barrikaderna och säga: Vi behöver det här! Det måste finnas någon som talar för dem.

Vi vet förmodligen allihop här att det inte bara handlar om ett beroende av ett narkotiskt preparat. Det handlar om någonting som är mycket vidare och mycket större. Alltså måste vi bygga ett samhälle där alla människor får plats och känner att de är delaktiga och kan vara med och påverka.

Jag kommer tillbaka till detta att jag blir lite orolig för att regeringens politik kommer att visa sig slå in i de här frågorna så att det blir kallt, hårt och väldigt svårt för de människor som sitter i denna problembild att över huvud taget komma tillbaka.

Någonstans känns det som att man inte heller på det här området har tagit tag i frågorna. Det krävs grövre tag, och vi måste hjälpas åt. Vi måste göra det tillsammans – för alla människor som riskerar att hamna i den här problembilden.

Prot. 2009/10:116

5 maj

Narkotikafrågor

Anf. 14 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Under förra mandatperioden satsade den dåvarande socialdemokratiska regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet ordentligt på arbetet mot narkotika på olika sätt. Det största och viktigaste arbetet gjorde enligt min mening Mobilisering mot narkotika, som utförde ett utmärkt arbete både när det handlar om kunskapshöjning, kunskapsspridning och praktiskt arbete. Det är verkligen synd att det framgångsrika arbetet lades ned av alliansregeringen.

Samtidigt är tillgången till narkotika kanske större än någonsin i vårt samhälle. Jag anser att narkotikafrågor inte heller har prioriterats i Socialdepartementet i någon större utsträckning.

I mitt anförande, fru talman, kommer jag mest att fokusera på reservation 2, som handlar om hepatit C och problem som följer av smittan. Enligt uppgifter från förra året finns det bara i Stockholm ca 9 000 injektionsmissbrukare. Av dessa uppskattas hela 83 procent vara smittade av hepatit C. Hepatit C är ett virus som upptäcktes så sent som 1989. Det smittar via blod och kan också smitta via sexuella kontakter. Många av de smittade drabbas senare i livet av leversjukdomar som kan leda till levercirros och behov av transplantation. Det är på så sätt en allvarlig sjukdom. Jag läste på Socialstyrelsens hemsida inför debatten att Socialstyrelsen rekommenderar att landstingen försöker hitta dem som har fått blod som barn för att kontrollera om dessa personer bär på smittan. Det är de som fått blod efter 1965 som ska undersökas; man tror inte att hepatit C fanns i Sverige före 1965.

Det är bra att de här uppgifterna finns på hemsidan. Men det fanns inte ett ord om injektionsmissbrukare eller några ord som riktar sig till injektionsmissbrukare eller till deras närstående, till exempel om att de ska testa sig och om hur smittan sprids.

En del i arbetet mot spridningen vore naturligtvis att införa ett sprututbytesprogram. Man har sprututbytesprogram i Malmö och Lund sedan länge, och där har smittspridningen begränsats. Det är synd att ett sådant program inte har införts i Stockholm – landstinget har ju sedan fem år tillbaka möjlighet att göra det.

Ett annat problem är att narkomaner som är hepatit C-smittade i dag inte får någon adekvat vård, eftersom det ställs orimliga krav som de måste uppfylla innan vården påbörjas. Naturligtvis förvärras sjukdomstillståndet om man inte får vård. Det innebär lidande för den enskilde och bidrar till sjukdomens spridning.

Vi anser att vård och behandling av missbrukare som smittats av hepatit C bör underlättas och prioriteras. Det är självklart en fråga för landstingen och kommunerna, men eftersom det finns så stora brister i detta arbete menar vi att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att följa upp och utvärdera vården av blodsmittade missbrukare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! I det här betänkandet har Miljöpartiet tre reservationer. Vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall enbart till reservation 1 och 2.

I mitt anförande tänkte jag lyfta frågan om ett bortglömt och kanske bortgömt folkhälsoproblem, nämligen beroende av narkotikaklassade läkemedel.

Att bruket av beroendeframkallande medel kan påverka hälsan i negativ mening och att det därför bör omfattas av förebyggande strategier inom folkhälsoarbetet är de flesta överens om i dag. Det gäller i första hand tobak, alkohol och illegala droger.

Men såväl internationell som nationell forskning har övertygande kunnat visa att även användning av narkotikaklassade läkemedel kan förstärka redan existerande ohälsa samt skapa ett beroende.

Narkotikaklassade läkemedel är alltid receptbelagda och förskrivs av läkare, främst till personer som lider av vanligt förekommande sjukdomar och problem. Främst handlar det om besvär i rörelseorganen och psykiska besvär. Läkemedel är mycket vanliga i behandlingen av de här sjukdomarna, både inom psykiatri och inom öppenvården.

Läkemedelsberoende är en mycket allvarlig biverkning av narkotikaklassade läkemedel, som kan leda till att patienten tvingas fortsätta att ta sitt läkemedel, trots att det inte längre har någon effekt och trots att den ursprungliga orsaken till att det sattes in inte finns kvar.

Fru talman! Hur stort är då problemet med beroende av narkotikaklassade läkemedel? Ja, i en rapport 2006 från Folkhälsoinstitutet beräknades det att ca 250 000 människor kan vara beroende av eller fysiologiskt tillvanda till smärtstillande medel, sömnmedel, lugnande medel och andra narkotikaklassade läkemedel.

Av de här 250 000 personerna, alltså en kvarts miljon människor, återfinns ungefär 118 000 i arbetsför ålder. Ca 126 000 är 65 år och äldre, och ungefär 600 personer är mellan 15 och 19 år.

Det betonas också i den här rapporten att de här 250 000 personerna, som är beroende av narkotikaklassade läkemedel, inte inkluderar den så kallade missbrukarpopulationen, det vill säga de som använder narkotikaklassade läkemedel, ofta i kombination med alkohol och andra droger, i berusningssyfte. De är alltså inte inräknade i den här gruppen på 250 000.

Läkemedelsberoende är ett mycket allvarligt problem både för den som drabbas och för samhället. Det är ett folkhälsoproblem som skär rakt igenom hela samhället, där alla samhällsklasser och yrkeskategorier finns representerade.

Vem har då ansvaret för frågan om läkemedelsberoende? Ja, som det ser ut i dag finns det ingen ansvarig. Ingen myndighet har fått ansvar för att hantera frågan om läkemedelsberoende. Därför har vi i Miljöpartiet vid ett flertal tillfällen föreslagit att Statens folkhälsoinstitut, som i dag har ansvaret för uppföljningen av folkhälsoproblem orsakade av beroende av alkohol, tobak, narkotika, spel och dopning, även skulle få ett ansvar när det gäller beroende av narkotikaklassade läkemedel.

Men man kan konstatera att det under den gångna mandatperioden inte har hänt någonting i den här frågan. Den moderatledda regeringen har inte tagit ansvar för att hantera den här frågan.

Tydligast visade sig detta i den senast beslutade folkhälsopropositionen, *En förnyad folkhälsopolitik*, som vi antog här i riksdagen den 5 juni 2008. Där nämndes inte ett ord om beroende av narkotikaklassade läkemedel. Miljöpartiet anser att detta faktum är både anmärkningsvärt och beklagligt.

Avslutningsvis, fru talman, kan man inte låta bli att fundera över varför regeringen inte bryr sig om att en kvarts miljon svenskar är beroende av narkotikaklassade läkemedel. Kan orsaken vara att det samhällsekonomiska, folkhälsopolitiska och medicinska problem som läkemedelsberoende utgör till största delen är orsakat av sjukvården själv, främst genom att de förskrivande läkarna inte följer de gällande riktlinjer och behandlingsrekommendationer som finns för narkotikaklassade läkemedel? Det handlar då främst om felaktig och onödig förskrivning och allra mest om utebliven uppföljning av förskrivningen av narkotikaklassade läkemedel.

Är det detta som är orsaken? Eller finns det någon annan orsak eller förklaring till det här? I så fall hoppas jag att vi får ett svar under debatten i dag från någon av de borgerliga företrädarna.

Anf. 16 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! I dag känner man att debatten kanske är något rumphuggen. Vi hade gärna sett att vi hade kunnat debattera de utredningar som vi har väntat på ett tag. Jag tänker på narkotikautredningen och missbruksutredningen, som tyvärr inte kommer att presenteras före valet.

Det är två utredningar som har ett brett perspektiv och som tittar på hur hela systemet med exempelvis missbrukarvård fungerar och hela klassificeringen. De tittar på många av de frågor som finns med i betänkandet och som vi väntar på att få debattera och få svar på.

Anledningen är väl att Socialdepartementet är det departement som har jobbat hårdast under denna mandatperiod, i alla fall om man tittar på antal sidor propositionstext och förslag som lagts fram.

Jag kan inte annat än beklaga att vi inte har dem framme i dag; det hade gjort debatten intressantare.

Fru talman! Jag hoppas kunna göra debatten någorlunda intressant trots allt. Jag delar uppfattningen att det behövs en bättre lagstiftning. Den kloke Per Svedberg sade tidigare att en väljargrupp som inte har någon röst är missbrukarna. Det är helt riktigt. Det är en grupp som inte företräds av någon stark lobbyorganisation utan kanske företräds av läkemedelsorganisationer i stället för patientorganisationer.

Vi lever i en tid då det är lätt att få tag i alkohol, narkotika och andra substanser som kanske inte är narkotikaklassade men som kan användas på precis samma sätt som traditionella droger. Det är givetvis inte acceptabelt. Vi får inte ha illegala droger och sedan andra substanser som fungerar på samma sätt men som är tillåtna. Det måste komma till ett arbete för att snabbare kunna klassificera droger så att de kan tas från gatan.

De som missbrukar måste få vård och stöd i tid. Vi har i dag en missbrukarvård som har brister. Vi kan i dag inte erbjuda hjälp till dem som vill ha det och behöver det i tid.

Nätet är i dag inte bara en handelsplats utan även utbildningsplats för hur man kan bli och vara missbrukare. Det är en av baksidorna med det öppna samhället och i en mening kanske något vi varken kan, ska eller

ens vill stoppa. Det behövs dock motkrafter. Det behövs kloka krafter som kan stärka föräldrar och dem som har vänner eller anhöriga som har halkat dit.

Den svenska narkotikapolitiken kan sammanfattas med en ganska banal mening. Det bästa sättet att begränsa bruket av narkotika är att få människor att aldrig börja använda eller ens testa narkotika. Sammanfattat i propositionstext innebär det att vi ska minska nyrekryteringen till missbruk, förmå människor med missbruk att upphöra med sitt missbruk och minska tillgången på narkotika. Det kan låta banalt, men tittar man i ett internationellt perspektiv är den svenska modellen trots allt relativt framgångsrik.

För några år sedan jämförde en rapport från Europeiska unionen Holland och Sverige. Dessa två länder kunde påvisa en relativt liten grupp med tunga missbrukare. I dag kan man inte längre säga det om Holland, men vi kan fortfarande säga det om Sverige. Den svenska modellen håller i allt väsentligt. Det vi ska göra är att vidareutveckla och förstärka den och göra den mer tillgänglig för fler.

Även om vi inte har de två stora propositionerna på vårt bord i dag kan vi se att mycket har hänt. Exempelvis har vi fått fler poliser som har tydligt fokus på att stoppa tillgången till narkotika och hindra nyrekrytering till missbruk. Jag har åkt med i polisbilar flera kvällar och nätter och vet vilket fokus man har; unga människor är viktiga.

Det handlar också om frivilligorganisationer och om ett ökat föräldrastöd; det är inte lätt att vara förälder i dag. Det handlar delvis också om förbättrad missbrukarvård.

Ett annat exempel man kan sätta i relation till den svenska missbrukarvården är det som finns i Storbritannien. Där har man som målsättning att 200 000 personer ska finnas i Metadonprogram. Jag vet inte om man har nått upp till det, siffran är ett par år gammal, men för ett par år sedan hade man drygt 180 000 människor. Det är ett sätt att få människor från gatan och få dem att sluta stjäla bilsterior, men är det verkligen vård? Är det så vi vill ha det i Sverige? Jag tror att alla här säger nej, så vill vi inte ha det.

Det finns ett sluttande plan när det gäller narkotikapolitiken. Tar man ett steg in på det finns det flera vägar som leder fel. Vi ska inte syssla med harm reduction. Vill man brett införa utbytesprogram för sprutor och ha stora Metadon- eller Subutexprogram som faktiskt inte är drogfrihet tar man steg in på det sluttande planet och urholkar den svenska modellen som säger att vi ska nolltolerans mot narkotika. Det är lätt att göra fisksoppa av ett akvarium, men det är svårt att göra ett akvarium av fisksoppa.

Något som oroar även i Sverige är det ökade antalet Subutexrelaterade dödsfall. På tre år har dödsfallen tredubblats; knappt 90 personer dog för några år sedan av missbruk av Subutex. Huvuddelen av missbrukarna är inte inskrivna i program eller står under läkarbevakning, utan de missbrukar den här drogen som går relativt enkelt att få tag i på marknaden.

I östra Danmark kunde man till och med konstatera att fler dog av Metadon än av heroin. Då får man fråga sig: Vad är boten och vad är soten?

Substitutionsbehandling kan vara del av en behandling, men det får aldrig vara ett förstaval och aldrig det första som erbjuds vid behandling. En 20-åring kan inte ha en sådan heroinkarriär bakom sig så att han eller hon ska erbjudas en Subutex- eller Metadonbehandling.

Det är viktigt att riskerna med läkemedelsassisterad behandling belyses ytterligare.

Jag ser att klockan tickar på, men låt mig kommentera en fråga som tas upp i reservationerna. Den har debatterats tidigare i riksdagen, fru talman, och handlar om legalförskrivningen av hasch i Danmark. Kamraren bör upplysas om att det är socialdemokraterna i Köpenhamn som driver denna fråga, men jag kan lugna er med att så länge vi sitter i regeringen och så länge vi har en borgerlig regering i Danmark kommer haschet inte att bli fritt i Danmark. Jag hoppas att ni tar ett ansvar och pratar med era danska kolleger så att vi kan undanröja detta om olyckan skulle vara framme.

Fru talman! Jag yrkar bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 17 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Det är risk att det blir favoriter i repris med tanke på förra debatten. Man blir lite fundersam när Jan R Andersson talar om akvarium eller inte akvarium och så vidare. Man får inte glömma den enskilde i detta.

Vård och behandling är en betydande del i att hantera problematiken. Jag är orolig för att när samhällsresurserna undandras kommer vi att hamna i en situation där grupper sätts mot varandra. Du nämnde själv att gruppen narkotikamissbrukare inte företräds av någon. Det är en tyst grupp. De är en aktiv grupp i det de är i, men de har ingen som företräder dem.

Vi måste hjälpas åt att lösa dessa bekymmer och gemensamt ta tag i problemen för att inte hamna i en situation där vi sätter grupp mot grupp.

Håller Jan R Andersson med mig om att vi måste göra detta tillsammans?

Anf. 18 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna svara med ett enkelt ja. I mitt anförande sade jag att missbrukare är en grupp som saknar stark egen talan. Många gånger representeras de kanske av läkemedelsindustrin och andra intressen, och – utan att misstänkliggöra någon – de behöver en starkare röst i samhället.

Vi har en ganska omfattande utredning på väg framåt i Missbruksutredningen som tittar just på dessa frågor. Därför sitter vi inte på alla svar i dag. Helt klart är dock att det finns en underbehandling av missbruksproblematik. Det gäller både alkohol och narkotika, och även läkemedel som Thomas Nihlén var inne på.

Vi har också ett problem med mottagandet. De här människorna känner många gånger att de inte passar in. De blir inte bemötta som de människor de är. Det är inte acceptabelt i en välfärdsstat som Sverige.

Vi ska ha en tillgänglig missbrukarvård. Vi ska ha ett humant mottagande av de människor som söker och vill ha vård. Vi ska ha det på bordet inom kort, hoppas jag. Jag hade gärna sett att vi hade fler propositioner på bordet i dag. Jag beklagar att de inte finns.

I sak delar jag inte den uppfattning som Per Svedberg så klokt för fram.

Anf. 19 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är härligt att höra Jan R Andersson säga att det är viktigt att vi hjälps åt för att lösa de här problemen.

Det går inte riktigt ihop. Man brukar tala om barn av sin tid. Thomas Nihlén beskrev läkemedelsmissbruk. Det kanske är vanligare i en annan grupp. Narkotikamissbruk kanske inte är så spritt i just den gruppen.

Det handlar om en socioekonomisk balans. Rekryteringen sker inte bland dem som har det jättebra. Rekryteringen sker oftast i skikt som har det sämre. Utjämnningen är den stora utmaningen för politiken i Sverige i dag. Vi måste bestämma oss för om det handlar om att vi vill utjämna detta eller inte. Då får det genomslag i det här politikområdet.

Jag tycker också att det är tråkigt att departementet inte har presenterat de här utredningarna. Vad har departementet gjort under den här tiden?

Man har styckat upp och privatiserat. Det är i alla fall en insats från departementet, även om jag inte stöder den. Man säger att man har så mycket att göra, och då borde det väl bli resultat.

Jag pratar med mina barn och med ungdomar runt omkring mig om vikten av att vi bryr oss om varandra.

Vi utsätter samhället för stora risker genom att inte mota detta.

Anf. 20 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag sade tidigare att Per Svedberg är en klok man. Jag kanske får ta tillbaka det och fråga Per Svedberg var han har varit denna mandatperiod.

Varje vecka har vi fått postbuntar som har slitit ut många brevbärare i våra trakter. Socialdepartementet har inte precis suttit på händerna och väntat på att det ska bli sommar. Man har förmodligen presterat flest propositioner av alla departement.

Jag skulle trots allt, precis som Per Svedberg, vilja ha propositionerna på bordet innan vi går till val.

Den samsyn som vi förmedlar tyder väl på att även med en annan regering skulle det inte bli så stor skillnad i politikens inriktning. Det är betryggande. Det är dock inte helt betryggande, men det får jag återkomma till.

Jag måste poängtera något som är viktigt i sammanhanget. Det är lätt att man drar ut en del och säger att det är framgångssagan. Framgången är trots allt att man har fokus på alla delar av narkotikamissbruket. Det handlar om att minska nyrekryteringen. Det handlar om att kunna erbjuda personer som är missbrukare en behandling så att de kan sluta med sitt missbruk. Det handlar också om att minska tillgången till narkotika.

Om man vill minska tillgången till narkotika och om man vill upptäcka nyrekryteringen av missbrukare är poliser viktiga. Vi har flera tusen nya poliser. Om man vill stärka föräldrarna kanske föräldraprogram är viktiga. Vi har gjort det möjligt med föräldraprogram.

Vi har gjort mycket. Vi hade velat göra mer, men vi får återkomma till det när vi syns efter sommaren. Jag tror att vi kan komma överens i de här frågorna.

Anf. 21 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Visst är det snopet att diskutera narkotikafrågor med det här lilla motionshäftet med 31 yrkanden från allmänna motionstiden som underlag. Det är inte bara ni i majoriteten utan också vi i oppositionen som ivrigt har väntat på de propositioner man har utlovat.

Vi vet ju att departementet har jobbat väldigt mycket, men det handlar om prioriteringar. Det tog inte lång tid innan man lade fram propositioner om LOV och försäljning av sjukhus. Den första utredningen om apoteksomregleringen kom efter bara ett år. Det handlar om prioriteringar.

Om propositionerna inte hinner komma före valet hoppas jag att ni, om ni sitter kvar vid regeringsmakten – vilket jag absolut inte vill – gör ordentliga konsekvensanalyser av era förslag. Det har varit en stor brist under den här mandatperioden att Socialdepartementet skickar iväg lagändringar utan att ha gjort konsekvensanalyser.

Den fråga som jag vill ställa gäller det som Jan R Andersson sade från talarstolen om läkemedelsorganisationernas företrädare i samtal om de här frågorna i stället för patientorganisationernas. Kan du utveckla vad du menar med det, Jan R Andersson?

Anf. 22 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Det gör jag gärna.

Om en läkemedelsförsäljare kan erbjuda ett läkemedel som enligt ordination tas dagligen resten av livet handlar det om ett läkemedel som kan inbringa väldigt stora inkomster. I en sådan situation finns det naturligtvis krafter från läkemedelsindustrin som tycker att det är en bra behandlingsform som man gärna vill införa.

Många andra länder har väldigt stora substitutionsprogram. Jag nämnde Storbritannien men det finns många andra länder. Om de personerna företräder missbrukaren är det inte säkert att man alltid företräder människovärdet och den bästa formen av behandling.

Som jag sade tror jag inte att man som ett förstahandsalternativ ska erbjuda opiater, vilket Subutex och Metadon är, till opiatmissbrukare. Om man får dessa läkemedel för resten av livet blir det, som jag har fått det beskrivet, kanske inte ett sådant liv som vi vill att andra människor, eller vi själva, ska leva.

Det finns en öppen frågeställning som jag skulle vilja rikta till Elina. Historiskt är det vänsterpartierna – det gamla och det nya – som har varit de toleranta när det gäller narkotikabruk. Inte förrän på slutet av 70-talet vände Vänsterpartiet och blev ett restriktivt parti. Nu ser vi att man återigen vill gå på den linjen att man tillåter innehav för personligt bruk. Jag ser det som ett steg in på det sluttande planet att vi accepterar narkotikabruk. Det är en väldigt farlig väg att gå. Vad tycker du? Ska vi tillåta innehav av narkotika för personligt bruk?

Anf. 23 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet röstade nej till kriminalisering av missbrukare redan 1988. Där har vi inte ändrat uppfattning. Vi anser att narkomani är en sjukdom. När det gäller vårdgarantin driver vi frågan att också narkotikamissbrukare ska få behandling. Hepatit C-smittade missbrukare ska inte behöva utsättas för att inte testas och inte få vård.

Jag blev förvånad när jag besökte Socialstyrelsens hemsida och såg att man inte nämner missbrukare som har blivit hepatitsmittade, eller deras anhöriga.

Där kommer jag till frågan om patientorganisationer. Många patientorganisationer har anhöriga som engagerar sig och patienter som är experter. Det är inte enbart patientorganisationer.

Jag delar Jan R Anderssons uppfattning att det kan vara skadligt för verksamheten att läkemedelsföretagen finansierar och påverkar patientorganisationer.

Men det är inte så enkelt, utan det behövs också dialog med patientorganisationerna så att man som patient har möjlighet att påverka makt-havare.

Jag tolkar Jan R Anderssons synpunkter lite som att man fjärrar sig från patientorganisationerna.

Anf. 24 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ska genast rätta Elina Linna och säga att vi inte fjärrar oss från patientorganisationerna. Dock vet vi att exempelvis brukarorganisationerna är starka förespråkare av substitutionsbehandling. Det är klart att det finns lite dynamik i den frågeställningen, om jag uttrycker mig så.

I det första debattinlägget togs utredningarnas gång upp. Vi ska veta att det var sagt att Missbruksutredningen skulle komma i oktober. Det är därför egentligen inte någon överraskning för någon av oss att den inte har kommit. Narkotikautredningen var tänkt att komma före sommaren, men den har tyvärr blivit fördröjd. Det beror, enligt uppgifter som jag har fått, bland annat på att Lagrådet har mycket att göra just nu.

I debatten finns det ändå en skiljelinje mellan oss. Vi står för en ganska tydlig restriktiv linje, medan den andra linjen inte är lika tydlig. Det finns historiska skäl och andra skäl till det som kanske ligger i våra politiska uppfattningar.

Men när vi går till val tror jag att det är viktigt att vi är tydliga i dessa frågor. Det kommer jag att vara. Jag kommer att säga att vi inte accepterar legal förskrivning av narkotika och att vi inte accepterar sprututbytesprogram och så vidare som nämndes men som inte är vetenskapligt utvärderat.

Det finns en mycket svår balansgång när man pratar om dessa frågor. Man har utvärderat verksamheterna i Malmö och Lund och exempelvis sett att spridningen av hepatit C trots fria sprutor och sprututbytesprogram har fortsatt i oförminskad takt. Det finns också anledning att ifrågasätta om effekterna av dessa program är så goda som man kanske tycker.

Avslutningsvis ska jag säga att det faktiskt är landstingen som har ansvar för att bedriva sprututbytesprogram. Alla känner givetvis till att landstingen själva väljer om de vill göra det. Stockholms läns landsting är, tyvärr, på väg att införa ett sådant program.

Anf. 25 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

När det gäller beroende av narkotiska preparat har samhällets arbete för att minska användandet av droger och minska utbudet och finna be-

handlingsmetoder för att hjälpa dem som har fastnat i beroendet pågått under ganska lång tid, och man har haft svårt att finna vägen till bra metoder.

Jag satt i socialutskottet för cirka tio år sedan, och det är samma frågor där på agendan nu och även i kommunerna, landstingen och regionerna. Vi har förbjudit nya droger, och andra dyker upp.

Att sprida kunskap via Internet har varit svårt att stoppa. När jag satt i socialutskottet för tio år sedan mötte jag en man från WHO som undrade hur vi ska klara av detta. Denna fråga har alltså diskuterats länge.

Internet har många plustecken, men detta är ett minustecken, alltså hur vi ska komma åt handeln med droger på nätet. Världsmarknaden ligger helt öppen för alla.

Vi vet att ungdomar är nyfikna och vill testa. De förstår inte konsekvenserna av om de hamnar i klistret då det är för sent. Det är många tragedier som följer i detta spår.

Narkotikautredningen finns. Vi väntar på propositionen, och det sägs att den kommer till sommaren, men den är inte uppe för behandling.

När det gäller de övergripande målen har vi alla varit överens om att man ska minska nyrekryteringen, att man ska förbjuda de som har börjat att upphöra med detta och att man ska minska tillgången. Det ska man göra genom samverkan, samordning av alla samhällsresurser och användning av frivilligorganisationer för att förebygga detta. Det har vi alla stått bakom, och vi har alla i olika regeringskonstellationer försökt att jobba på detta sätt. Man har även gjort detta i det internationella arbetet på alla nivåer. Det har hänt saker och ting, men det har skett nya incidenter som man måste ta tag i på vägen.

Man kan titta på exempelvis brottsbekämpningen. Mycket av narkotikaberoendet föder en stor kriminalitet i fråga om införsel och handel. Här finns pengar att tjäna. Och vem vill inte tjäna pengar? Det är förskräckligt att man tjänar pengar på andras olycka.

Jag var nyligen i Bolivia och såg detta ur deras perspektiv och vad det betyder. Det är ett sätt för landet att hitta inkomster. Men då måste vi hitta en annan användning för till exempel kokaplantan.

Man måste föra in olika perspektiv i denna debatt.

Thomas Nihlén tog upp dopningsmedel och läkemedelsmissbruk. Säg inte att ingenting är gjort på detta område. Vi har arbete på gång. Det är ett stort och svårt område. Men vi måste kunna hantera det. Vi måste kunna kolla förskrivningen. Den som har skrivit ut läkemedlen har också ett ansvar. Det måste man också ta tag i.

När det gäller behandling ska det redovisas ett förslag i höst. Det är viktigt att man hittar metoder för att behandla missbruksproblemet eftersom det är otroligt bekymmersamt.

Elina Linna tog i sitt anförande upp sprututbytesprojektet i Skåne. Den frågan fanns även i socialutskottet förra gången som jag satt där. Jag drev denna fråga hårt. Jag har följt detta positiva arbete noga och sett resultatet av detta. Det är beklagligt att man inte har infört detta i till exempel Stockholms läns landsting. Det är bekymmersamt. Elina Linna beskrev situationen där. Man hade kanske kunnat förbättra situationen.

Nu har det varit en mandatperiod. Men vad gjorde ni under den tidigare mandatperioden? Vi måste alla hjälpas åt i denna viktiga fråga och

inte bara skylla på varandra. Vi har alla möjligheter på alla nivåer att jobba med dessa frågor.

När man bor i Skåne har man sett inflödet av narkotika. Det finns många plustecken när det gäller bron. Men det finns också minustecken. Just införseln av narkotiska preparat har varit ett svårt problem. Även om man gör stora fynd och gör omhändertaganden är det alltid en del som slinker emellan. Det gäller att komma åt detta eftersom alla försöker. Det handlar om stora pengar. Har man fått ett sug och ett behov vill man ha narkotika till vilket pris som helst, och man kan göra vad som helst för att få den.

Samarbete och samverkan på alla plan i Sverige, i Norden, i EU och globalt är viktigt. Det är också viktigt att olika partier gemensamt når dessa mål. Man måste få ett helhetsperspektiv så att man förhindrar tragiska människoöden och den kriminalitet som skapas. Det handlar om att förebygga och hindra handeln och finna behandlingsmetoder. Då måste vi faktiskt hjälpas åt på alla plan.

Anf. 26 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp frågan om läkemedelsberoende. Gunnel Wallin pratar i sitt anförande om läkemedelsmissbruk. I mitt anförande försökte jag tydliggöra att det *inte* handlar om missbrukare eller om en missbrukarpopulation, utan det handlar om patienter som fått narkotikaklassade läkemedel förskrivna av läkare. Det rör sig om ungefär en kvarts miljon människor.

I mitt anförande ställde jag också en fråga som jag hoppades att Jan R Andersson skulle svara på, men det gjorde han inte. Kanske kan Gunnel Wallin svara. Jag uppfattar inte att över huvud taget någonting hänt just när det gäller beroendet av narkotikaklassade läkemedel och att göra någonting för den gruppen människor. Det är anmärkningsvärt att ingen myndighet över huvud taget har något som helst ansvar för frågan.

Längre tillbaka i tiden hade Socialstyrelsen ett ansvar. Man kan tycka att det är rätt naturligt att Socialstyrelsen har ett ansvar för frågan. Men det ansvaret har man av sagt sig; man vill inte ta i frågan. Nu är det alltså ingen som gör det. Därför tycker vi – vid ett flertal tillfällen under hela mandatperioden har vi skrivit motioner och väckt frågan – att det kanske är naturligt att Folkhälsoinstitutet, som har ett ansvar för alla andra typer av beroende, också har ett ansvar här.

Varför har alltså ingenting gjorts, och varför finns det ingen ansvarig för de här frågorna?

Anf. 27 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med dig i den här delen. Dock har jag inte varit med så lång tid under denna mandatperiod och således inte kunnat följa de här frågorna så noga. Min personliga åsikt är att det är en mycket viktig del i hela vår sjukvård att titta på biverkningarna samt att göra något åt den saken och finna andra behandlingsmetoder för att slippa användningen av dessa vanebildande läkemedel.

Jag kan bara instämma i att vi behöver se över frågan. Just att kunna se vad varje läkare skriver ut och att kunna göra bedömningar utifrån det är mycket värdefullt. Där är ett arbete på gång just för att komma åt information och kanske förhindra att dessa vanebildande läkemedel skrivs

ut. Det är mycket svårt för de människor som drabbas. Det finns avgiftsbehandlingsbehandlingar, men det är tufft att gå igenom dessa. Dessutom kostar de mycket pengar. Frågan är alltså viktig att se över.

Jag ska inte säga emot dig, Thomas Nihlén. I stället kan jag instämma i vad som sagts. Talet om att inget gjorts under denna mandatperiod föranleder mig att fråga om det gjorts något tidigare. Det här är ju inte ett nytt fenomen som dykt upp på agendan. Förra mandatperioden var du kanske inte med här. Men det är viktigt att ta tag i detta, och lika viktigt är att det görs från båda hållen.

Anf. 28 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Nej, jag var inte med här förra mandatperioden. Jag kan väl glädjas lite grann åt att Gunnel Wallin ändå instämmer i det jag framfört och också väldigt tydligt bekräftar att regeringen inte har gjort någonting i frågan.

Jag tycker alltså att det är högst anmärkningsvärt att den stora grupp människor som det handlar om – kanske en kvarts miljon svenskar – inte får den hjälp som de skulle ha rätt till och att ingen följer utvecklingen på området.

Blir det fler personer i Sverige som är beroende av läkemedel, eller blir det färre? Ingen vet någonting. Ingen har ett ansvar för att över huvud taget följa frågan. Så länge man inte har någon som följer frågan och som vet omfattningen och hur det hela utvecklas är det väldigt svårt att tänka sig att föreslå någon form av åtgärder. Man vet alltså inte problemets omfattning eller hur det ser ut.

Jag hoppas verkligen att en ny, en rödgrön, regering tar tag i frågan och tar den på det allvar som den förtjänar.

Anf. 29 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Biverkningsregistret finns. Det är Läkemedelsverket som är ansvarigt för det. Där finns *en* möjlighet, så man kan inte säga att det inte finns något slags uppföljning av detta.

Det här är inget nytt på himmelen denna mandatperiod, utan det har funnits också tidigare. Om du hade suttit i riksdagen under förra mandatperioden och om jag hade varit med från början av denna mandatperiod hade vi kanske kommit en bit till; man vet aldrig. Man får aldrig miss-trösta. Säg inte att ingenting har hänt, för just detta med biverkningar och biverkningsregistret är i alla fall *en* uppföljning.

Anf. 30 LARS-AXEL NORDELL (kd):

Fru talman! Alltsedan slutet av 1970-talet har målet för den svenska narkotikapolitiken varit ett narkotikafritt samhälle. Mot bakgrund av att det finns 25 000–27 000 tunga narkotikamissbrukare i vårt land kan man kanske tycka att det målet är orealistiskt och att vi i Sverige stoppar huvudet i sanden och inte vågar möta verkligheten. Inget kan vara mer felaktigt, för det är tack vare den stabila svenska restriktiva hållningen som Sverige i dag är ett av de länder i Europa som har den minsta förekomsten av missbruk av narkotika, så ser det ut.

Vi i vårt land lever dock inte helt avskilda från övriga världen, utan vi möter ständigt utmaningar från vår omvärld, till exempel – som vi hört här i debatten – i form av nätdroger. Ett annat exempel är den ökande

införseln av drogen kat. Den drogen är inte helt ny i Sverige, och vi vet att det sker en ökning. Kat narkotikaklassade vi 1989. Det har man inte gjort till exempel i Storbritannien och Nederländerna. Det är därifrån som merparten insmugglas till vårt land.

Enligt uppgifter beräknas fem-sju ton kat varje vecka komma till London, främst från Etiopien, Kenya och Jemen, för att sedan transporteras vidare. Även Amsterdam drabbas naturligtvis av en liknande införsel. Sedan går transporten vidare till Sverige via flyg eller, vilket blir allt vanligare, i personbilar och sedan upp genom landet. Vi vet att det krävs stora mängder för att det hela ska klassas som grovt brott. Vid tillslag kommer man ofta inte upp till den klassningen.

Vid årsskiftet 2007/08 inrättades i Regeringskansliet en samordningsfunktion för regeringens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksförebyggande politik. Den funktionen består av en arbetsgrupp och ett sekretariat, ANDT-sekretariatet – D står för dopning. Detta sekretariat har andra året i rad sammanställt och presenterat ett åtgärdsprogram där man hittar mycket intressant att läsa.

I 2010 års åtgärdsprogram har regeringen valt att fokusera på barn och unga i riskzonen samt på de områden som myndigheter och organisationer identifierat som särskilt utpekade delområden för samverkan och samordning.

Såväl inriktningen för ANDT-arbetet som de prioriterade åtgärderna från 2009 ligger fast för att säkerställa långsiktigheten och kontinuiteten i planeringen. Regeringen har som fokus att under 2010, inom ramen för de prioriterade områdena, stärka och utveckla samordning inom sju delområden. Dessa sju delområden är

1. barn och unga i riskzonen
2. skolan som arena
3. förebyggande och bekämpande av grov organiserad brottslighet
4. dopning och GHB-missbruk
5. alkohol och narkotika i trafiken
6. marknadsföring och försäljning via Internet och
7. nationell, regional och lokal nivå.

Det råder, fru talman, stor enighet om de samverkansområden som valts ut från både myndigheter och idéburna organisationer. Synpunkter har också hämtats in vid viktiga länsdialoger som vår folkhälsominister har medverkat i.

Sedan många år tillbaka har antalet barn och ungdomar som växer upp i missbrukarhem uppskattats till ungefär 200 000. Folkhälsominister Maria Larsson ställde frågan till Folkhälsoinstitutet om det fortfarande är ungefär 200 000 eller om siffran har minskat eller ökat. Hon fick svaret att det är ca 385 000 barn som växer upp i riskbruksmiljöer. Det är alltså vart femte barn. Så mycket som vart femte barn växer upp i dessa miljöer. Det finns naturligtvis en stor risk att de får illa.

För att fler barn och unga ska skyddas från missbruk är det nödvändigt att vi blir bättre på att samordna, följa upp och ha ett kunskapsut-

byte. Uppdraget till Folkhälsoinstitutet att kartlägga vad som lokalt görs för barn i missbruksmiljöer blir ett viktigt kunskapsunderlag. Innan årets slut kommer Gerhard Larsson att presentera den så kallade Missbruksutredningens resultat, och min förhoppning är att vi redan om några veckor kommer att ha regeringens proposition, en översyn av narkotikalagstiftningen, på vårt bord.

Kampen mot narkotikan och dess brutala effekter på missbrukarna och deras familjer måste föras åtminstone på två fronter. Det handlar om både prevention och reparation. De som drabbas måste få hjälp att ta sig ur sitt missbruk, men det är lika viktigt att vi jobbar förebyggande så att människor slipper hamna i drogtrasket. De insatser som görs med offentliga medel för att förebygga är ofta väl investerade medel.

Fru talman! Ett flertal av de 31 motionsyrkanden som inlämnats tar upp angelägna frågor som behandlas av Narkotikautredningen. Därmed bör vi inte föregripa utredningen. Jag yrkar avslag på motionsyrkandena och bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

11 § Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen

*Genomförandet av
EU:s strategi för
Östersjöregionen*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU16
Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen (skr. 2009/10:159).

Anf. 31 KERSTIN ENGLE (s):

Fru talman! Nu är det åter dags att tala om ett av våra hjärtebarn här i kammaren, nämligen Östersjön. Denna gång gör vi det med utgångspunkt i regeringens skrivelse *Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen*. I många stycken är vi överens om att det finns mycket att göra för Östersjöns miljö och för regionen som tillväxtområde. Det visar väl inte minst det faktum att det trots att det inte finns några reservationer i utskottets betänkande är flera talare anmälda. Vi hoppas att också EU-ministern kommer till kammaren så småningom.

Östersjöregionen är ett område med såväl stora utvecklingsmöjligheter för till exempel handel och ekonomisk utveckling som stora utmaningar i frågor som miljö och gränsöverskridande brottslighet. Länderna runt Östersjön är beroende av att aktivt engagera sig i praktiskt samarbete och att detta samarbete fungerar.

Östersjön är klassat som särskilt känsligt område av FN:s sjöfartsorganisation. En viktig fråga är hur vårt samarbete kan skydda den känsliga miljön i vårt gemensamma innanhav. Viktiga byggstenar för att kunna ta vara på utvecklingsmöjligheterna och gemensamt möta miljöhoten utgörs av näringslivets, kommuners och regioners kontakter med grannländerna. En rödgrön regering kommer att ytterligare främja detta. Sveriges utlandsrepresentation spelar en viktig roll i detta sammanhang.

Regeringen brukar framhålla att Östersjösamarbetet är prioriterat. I praktisk handling har det dock inneburit beslut om nedläggning av generalkonsulaten just runt södra Östersjön – i Kaliningrad, Gdansk och

Hamburg. Att stänga ett konsulat som det kostade möda och pengar att få till stånd måste anses ogenomtänkt. I en region präglad av såväl stor tillväxtpotential som miljöproblem som vi gemensamt måste lösa finns det bättre åtgärder än minskad svensk representation. Detta kommer att negativt påverka alla de väletablerade och viktiga relationer svenska kommuner, företag och organisationer har byggt upp.

EU:s Östersjöstrategi kan innebära framsteg för samarbetet kring Östersjön. Strategin rymmer viktiga målsättningar som att förbättra miljön, öka välståndet, göra regionen mer lättillgänglig samt öka trygghet och säkerhet. Sverige ska vara pådrivande för att strategin blir det användbara redskap som regionen och dess medborgare förtjänar. De fyra huvudmålsättningarna är indelade i ett antal prioriterade områden som olika länder tar huvudansvaret för.

Fru talman! Låt mig säga något om miljön. Regeringen har öppnat upp för naturgasanvändning i Sverige genom att säga ja till den rysk-tyska fossilgasledningen. Det beklagar vi, liksom tidigare. Sverige blir därmed mer beroende av fossila bränslen för energiförsörjningen. Bygget av gasledningen kommer att innebära allvarliga miljörisiker i ett känsligt havsmiljöområde. Jag vet att gasledningen inte ingår i strategin, men strategins goda ambitioner påverkas negativt av fastlåsning i miljardinvesteringar i naturgas och försenar därmed europeiska investeringar i förnybar alternativ energi samt ger Ryssland ökade möjligheter att använda energi som påtryckningsmedel.

Även ökade oljetransporter gör Östersjön till ett område med stora ekonomiska, strategiska och därmed säkerhetspolitiska intressen. Det är viktigt att Ryssland inte kan använda ledningen som en förevändning för ökad militär närvaro i Östersjön. För alla länder runt Östersjön är det därför viktigt med en civil gemensam övervakningsmekanism som tillgodoser alla parter behov.

Nu ser jag att EU-ministern har kommit in i kammaren, och som jag hade tänkt tidigare kan jag nu säga: Välkommen!

Fisket är en utmaning inom EU. Det är angeläget att EU:s gemensamma fiskepolitik aktivt styr mot ett skonsamt fiske med låga koldioxidutsläpp och minimal bottenmiljöpåverkan. Bottentrålning påverkar havsmiljön negativt och ger stora miljöskador. Ett annat välkänt problem är bifångsterna, som utgör en stor del av den totala fångsten. Det som slängs tillbaka är många gånger fisk som ännu inte förökats sig, något som utarmar ett redan svagt fiskebestånd.

Fru talman! Jag ska säga något om tillväxten. Länderna runt Östersjön har en samlad befolkning på drygt hundra miljoner. Inte minst för Sverige ger detta stora möjligheter att öka handelsutbytet, vilket leder till högre ekonomisk tillväxt och fler jobb. Regionen har stora möjligheter att utvecklas, och Norden, som i många avseenden är en global vinnare-region, kan vara en inspiration för hela Östersjöområdet att utveckla en framgångsrik region i Europa. I EU ses strategin som en föregångare för andra regioner, till exempel Svartahavsområdet.

Vi vill ha en fri handel och en marknad som gynnar både Sverige och våra handelspartner. Men det ska vara en ansvarsfull frihet som också tar hänsyn till människor och miljö. Vi tjänar alla på att skapa en långsiktig hållbar ekonomi som just tar hänsyn till miljön. För det behövs samarbete och politik men också gemensamma regleringar på EU-nivå. Balti-

kums djupa ekonomiska kris är mycket oroande och hotar de baltiska ländernas instabila regeringar. Detta gör strategin angelägen att genomföra så att inte vissa av medlemsstaterna halkar efter i utvecklingen.

Fru talman! Jag vill naturligtvis framhålla det positiva med strategin men håller med Regionkommittén som i sitt yttrande tidigare underströk behovet av att strategin måste involvera lokala och regionala myndigheter och ges ett tydligt medborgarperspektiv.

Trots allt ska arbetet göras ute i verkligheten. Hur får vi medborgarna med oss? Så många som möjligt måste bli delaktiga i förverkligandet. Vidare måste strategin inkludera Ryssland och Norge men även andra stater som tillhör Österjös avrinningsområde samt integreras med den nordliga dimensionen för att kunna bli riktigt framgångsrik.

Vidare är det också viktigt att EU:s olika regelverk och strategier är samstämmiga och inte motverkar varandra.

Strategin öppnar möjligheter för integration av politikområden som i dag inte hänger ihop. I strategin kan jag till exempel tycka att fisket och jordbruket fått alldeles för lite utrymme. Fiskekvoterna har ju stor påverkan på miljön. Både fisket och jordbruket är subventionerade näringar. Därtill kommer de regionala stöden. Här finns motverkande effekter som missgynnar den långsiktiga ekonomiska och ekologiska utvecklingen.

Vi socialdemokrater välkomnar ändå strategin som öppnar möjligheter att på sikt lösa de utmaningar som finns och få ett ännu bättre EU.

Fru talman! Jag vill säga något om en trygg och säker region. Här handlar det mycket om sjösäkerhet och sjöfartsskydd men också om samarbete mellan tull, gränsskyddsmyndigheter och polis. Jag hoppas mycket på att strategin ska bli ett effektivt vapen mot trafficking och människohandel, för hur ska vi kunna tala om en trygg och säker region så länge vi har slavarbete och kvinnor som utnyttjas på ett fruktansvärt cyniskt och vedervärdigt sätt?

Denna slavhandel måste bekämpas och kräver samarbete över gränserna. Det framgår av skrivelsen vilka myndigheter som har fått särskilda uppdrag att arbeta med Sveriges speciella ansvarsområden. Här kan man inte direkt läsa ut att Sverige har ett särskilt ansvar för trafficking och brottslighet i samband med detta, men jag kommer att följa frågan noga så att det står högt upp på regeringens agenda att bekämpa den slavhandel som förekommer och att det polisiära samarbetet ska få stor inverkan på denna brottslighet.

Fru talman! Under socialdemokratiskt regeringsinnehav utvecklades Östersjösamarbetet kraftigt. Vi vill gå vidare och befästa Östersjön som ett fredligt område. Trygga länder har i regel välmående och trygga grannar.

Vi socialdemokrater ser i huvudsak positivt på den framlagda strategin. Till viss del är den en sammanställning av åtgärder som redan planerats inom EU, och allt är långt ifrån nya förslag. Det är naturligtvis positivt att man samlar de planerade åtgärderna för Östersjön i en gemensam strategi, men vi höjer ett varningens finger för att den bara kan bli en pappersprodukt utan reella finansiella möjligheter att stärka Östersjöområdet.

Anf. 32 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Fru talman! Fru EU-minister! Utrikesutskottet lägger i dag fram sitt betänkande om genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Denna strategi föddes i samband med EU:s utvidgning 2004 när bland annat Polen och de baltiska staterna blev medlemmar av Europeiska unionen. Denna utvidgning innebar att åtta av nio Östersjöstater blev EU-medlemmar. Bara Ryssland står alltjämt utanför.

Med utvidgningen hamnade Östersjön i fokus för EU-arbetet från en position i dess periferi. Det började talas om ett närmare samarbete runt detta EU-innanhav, och 2006 gav Europaparlamentet EU-kommissionen i uppdrag att skriva en Östersjöstrategi. Under det svenska ordförandeskapet blev strategin äntligen antagen på Europeiska rådets möte, och den 30 oktober förra året blev strategin en realitet.

Östersjön har med sin strategi blivit ett pilotområde för mer regionaliserade förhandlingar. Samarbetet ska i huvudsak kretsa kring fyra huvudpunkter som utgör navet i samarbetet runt detta europeiska innanhav. Det handlar om följande:

1. miljömässig hållbarhet
2. ekonomisk tillväxt
3. tillgänglighet och attraktivitet av en region som historiskt sett varit delad och nu växer ihop. Denna forna delning kan fortfarande ses till exempel i järnvägsnätet och i många andra delar av infrastrukturen. Detta måste byggas bort. Tillgängligheten ska också leda till en borttagning av handelshindren så att det blir attraktivt att investera. Därutöver ska det satsas på turism, utbildning och hälsa.
4. en trygg och säker region. Detta ska omfatta sjösäkerhet och bekämpning av olyckor men även en gemensam kamp mot brottsligheten, särskilt mot trafficking och människohandel, någonting som tyvärr har vuxit lavinartat i vårt område.

Östersjöstrategin innebär ett nytt sätt att samarbeta och ska ske på frivillighetens grund. Det finns alltså ingen möjlighet att tvinga ett land att vara med i alla delar; det ska vara attraktivt att vara med.

Östersjöstrategin ska öka hastigheten i EU-integrationen inom detta geografiska område och även inspirera andra delar av EU till hur man kan jobba. Även om integrationen av de baltiska staterna har gått förvånansvärt bra är det av intresse att göra det lättare för de nya EU-länderna att känna sig hemma i EU.

Redan har Östersjösamarbetet skapat efterföljare. En annan region i EU har börjat jobba efter exakt samma modell, nämligen Donauregionen. Här har kommissionen fått i uppdrag att under 2009 skriva en egen strategi med Östersjöstrategin som förebild. Det är alltid trevligt att leva i en föregångsregion!

Fru talman! I dag talas det mycket om globaliseringen och hur EU står sig i denna. Här kan man säga att Östersjöstrategin är intressant utifrån ett globaliseringsperspektiv, eftersom en starkare integrerad region attraherar handel och investeringar, detta inte bara från andra delar av Europa utan även från resten av världen.

Östersjöstrategin är spännande utifrån aspekten hur samarbetet sker. Strategin drivs av idén att involvera alla olika nivåer som finns i EU: lokala och regionala myndigheter, medlemsstaterna och även EU självt. Det är ett bra exempel på subsidiaritetsprincipen – närhetsprincipen – som ju finns inskriven i Lissabonfördraget. Tanken med subsidiariteten är att man ska lösa frågorna inom EU där de uppstår och på så låg nivå som möjligt. Det motverkar centralisering inom unionen, en tendens som med rätta ofta fått mycket kritik. EU ska vara starkt där nationalstaten är för liten; annat kan beslutas på lägre nivåer.

Med Lissabonfördraget kompletteras EU:s kamp mot det ekonomiska och sociala utanförskapet med en strävan efter större geografisk sammanhållning.

Fru talman! För att uppnå de fyra huvudpunkter som jag nämnde tidigare har 15 prioriterade områden satts upp. Olika länder har fått huvudmannaskap på olika områden.

Miljön anses vara punkt ett, och här ska man särskilt jobba mot övergödning och algblooming. Vi ska även begränsa användningen av fosfat i jordbruket samt minska användningen av farliga kemikalier. Östersjön är ett grunt och känsligt hav. Det tar lång tid att byta ut vattnet en gång, och därför kan ett misslyckande på dessa områden bli allvarligt och få långa efterverkningar.

För att främja den ekonomiska tillväxten och göra regionen mer attraktiv sker en satsning på att avskaffa handelshindren och på gemensam forskning, särskilt vad gäller hälsa och småföretag. Det gör att regionen lättare kan parera ekonomiska problem. Frågor av stor vikt är så klart även en tryggad energiförsörjning och en utbyggd infrastruktur.

Även säkerhetsfrågor av bredare karaktär står i fokus. Det handlar inte enbart om sjösäkerhet och eventuella oljeolyckor utan även om hur den gränsöverskridande brottsligheten ska bekämpas, särskilt när det gäller människohandel, droger och vapen – frågor som redan under Europaparlamentsvalet var prioriterade för oss svenskar.

Sammanfattningsvis hoppas jag på att Östersjöstrategin ska bli ett lyckat exempel för regionalt samarbete inom EU, ett samarbete där subsidiaritetsprincipen tydligare sätts i centrum och som visar EU:s förmåga att bättre integrera såväl länder som politiska sakområden.

Med strategin kan vi visa att allt spännande och intressant inte kretsar runt Centraleuropa och Medelhavet. Norra Europa kan utgöra ett gott exempel på hur ett regionalt samarbete kan lyckas.

Till slut, fru talman, vill jag yrka på att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionerna avslås.

Anf. 33 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Inledningsvis vill jag hälsa vår EU-minister välkommen till den här debatten. Det är jättekul att Birgitta Ohlsson väljer att delta i sitt gamla utskotts diskussioner om ett antal av de frågor som står på dagordningen i dag.

Det här är som redan framgått, fru talman, ett betänkande som vi står eniga bakom över partigränserna. Det handlar om Östersjön och regionen runt Östersjön. Man kan då fundera på varför vi tar en debatt om Östersjöstrategin när vi är så eniga. När man hörde Kerstin Engle tala, fru talman, kunde man möjligen tro att Socialdemokraterna hade intagit en

annan hållning när det gäller nedläggning av representation i Kaliningrad eller att man hade en annan uppfattning i det här betänkandet när det gäller gasledningen genom Östersjön. Men så är icke fallet, utan man konstaterar bara att det här inte rör detta betänkande.

Herr talman! Hav, vatten, är något som kan skilja människor åt, men det kan också förena. Vi i den här delen av världen har en lång erfarenhet av just Östersjön som något som förenar – förenar alla länder runt vattnet. Det är världens största bräckvattenhav. Här bryts föroreningar ned långsammare än på andra ställen. Det är också världens mest nyttjade hav. Över 100 miljoner människor finns i vår region, 14 länder.

För oss är det självklart att se Östersjön som ett hav som förenar – förenar människor, förenar företagande, förenar ekonomier och som en kraft för utveckling. Miljömässigt är det en lång tradition av insatser för att försöka skydda vårt bräckliga innanhav med Helcom och andra strukturer som det finns skäl att nämna.

Självklart är det så att vi vill se en hållbar Östersjöregion, en hållbar Östersjö. Då krävs det naturligtvis fortsatta insatser när det gäller fiske, när det gäller utsläpp i Östersjön från hela den här regionen vars upprinningsområde är betydligt större än de länder som ligger runt vattnet. Vi vill se insatser på det området, och det kräver naturligtvis en gemensam styrning på flera nivåer.

Vi vill ha en region som främjar tillväxt. Det handlar om forskning, om tull och skatter men också om småföretagsamhet. Vi vill ha en tillgänglig och attraktiv region. Det handlar om infrastruktur, energi och så vidare som vi kan samarbeta om och bli bättre på. Och vi vill ha en trygg och säker region. Det handlar om kustbevakning, det handlar om krisberedskap och det handlar om brottsbekämpning.

På alla de här områdena rör det sig om samarbete mellan stater i Östersjöregionen, i det här fallet som EU-medlemmar, men också, och det vill jag understryka, i kontakt med de länder som står utanför EU. Det må handla om Norge, men det må också handla om Ryssland och det östra partnerskapet som egentligen är indirekt berörda. Där är det viktigt att vi hittar länkar som förenar och att vi inte bygger murar.

Jag vill också betona det som sägs om flernivåstrukturer och flernivåstyrelse, därför att det handlar inte bara om att arbeta på den nationella nivån. Det handlar om att engagera regioner och kommuner, och det handlar naturligtvis om att EU tar ansvar och att vi bygger vidare på de gemensamma strukturer som vi har i Östersjöregionen. Det har visat sig vara en god väg framåt och också, som tidigare nämnts, herr talman, något som andra regioner inom EU söker ta efter.

Låt oss vara föregångare. Låt oss visa att hav förenar. Låt oss visa att Östersjöstrategin och Östersjöregionen kan vara en väg för en ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling som främjar välfärd för människor i hela vår region.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget att lägga strategin till handlingarna.

Anf. 34 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det finns flera utmaningar för EU:s strategi för Östersjöregionen varav jag vill beröra ett par som vi kristdemokrater tycker är särskilt angelägna.

Vi vill, som andra, se en miljömässigt hållbar region. I skrivelsen lyfts frågan om att uppnå en hållbar miljö som en prioriterad strategi. Detta är kanske den allra viktigaste delen för EU-strategin.

Miljöproblemen i Östersjön är uppenbara och så allmänt förekommande att bland annat fiske, turism och friluftaktiviteter i dag påverkas negativt. Detta påverkar därmed regionens ekonomiska utveckling på lång sikt. Det understryker behovet av samordnade insatser av medlemsländerna i regionen för att kunna åtgärda miljöproblemen.

Ett fördjupat samarbete mellan EU:s medlemsländer är nödvändigt för att åtgärda förekomsten av dioxiner och andra farliga ämnen samt orsakerna till att det finns ett överskott av näringsämnen i Östersjön, vilket i sin tur leder till övergödning och algblooming.

Viktigt är också att åtgärder utförs för att uppnå och bibehålla en ekologisk status med hög biologisk mångfald och en hållbar produktion av nödvändiga varor och tjänster. Detta uppnås bland annat genom minskade utsläpp och ett hållbart fiske. En viktig miljöfråga är också hur klimatförändringen påverkar denna Östersjöregion.

Herr talman! Regionen måste utvecklas för tillgänglighet och attraktivitet. Ett ökat samarbete vid planeringen av infrastruktur och energinätverk ska bidra till att förbättra energisystemet, som inte längre ska präglas av den politiska och historiska delningen av regionen. Östersjöregionens attraktivitet och tillgänglighet kan förbättras genom satsningar på turism, utbildning och hälsa.

Det finns stora skillnader i hälsotillståndet hos befolkningen i regionen. Strategin ska syfta till att begränsa spridningen av hiv/aids och tuberkulos, bekämpa ojämlikhet i hälsa genom en förbättrad primärvård, förebygga livsstilsrelaterade icke smittsamma sjukdomar och säkerställa goda sociala miljöer och också arbetsmiljöer.

Herr talman! Vi vill se en trygg och säker region. Strategin ska fokusera på att Östersjöregionen ska bli en ledande region för sjösäkerhet och sjöfartsskydd där samtliga kuststater har ett intresse av att minska riskerna för marina föroreningar, inklusive farliga ämnen och spridning av främmande organismer.

En mer effektiv och mer integrerad övervakning är nödvändig, särskilt i havsområden som utpekats i EU:s havspolitik. Det skulle märkbart förbättra sjösäkerheten. Vidare ska strategin stärka kapaciteten att bekämpa olyckor till havs. Brottligheten i regionen påverkas av det geografiska läget och olikartade ekonomiska och sociala förhållanden som råder. Med långa yttre gränser har regionen ett behov av samstämda, gränsöverskridande åtgärder för att eliminera illegal handel med människor, droger och vapen. Omfattningen och skadeverkningen av gränsöverskridande brottslighet ska minskas genom en förbättrad samverkan mellan tullmyndigheter, gränsskyddsmyndigheter och polismyndigheter.

Herr talman! Jag vill i sammanhanget också påminna om att det finns ett arbete kring Nordsjön – ett arbete som pågår med att ta fram en North Sea Region 2020. Detta handlar om en fungerande ”makroregion” som har mer speciella förutsättningar än Europa i övrigt. Även om problemen är av helt annan karaktär finns det anledning att studera detta marina samarbete mellan ett flertal EU-länder. En handlingsplan är här under utarbetande och kan bli mycket intressant även för Östersjöfrågan.

Herr talman! Till sist vill jag med dessa markeringar inför EU:s strategiarbete för Östersjöregionen yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkande nr 16.

Anf. 35 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! När Estland, Lettland, Litauen och Polen blev medlemmar i Europeiska unionen 2004 uppstod en ny situation i Östersjöregionen. Östersjön blev i praktiken ett EU-innanhav, och därmed föddes också tanken på en Östersjöstrategi inom ramen för Europeiska unionen. Som ni alla känner till antogs EU:s strategi för Östersjöregionen under Sveriges ordförandeskap hösten 2009.

Som nybliven EU-minister gjorde jag en resa runt Östersjön för att sätta strålkastarljuset på denna strategi. Syftet var att öka strategins synlighet och bidra till ägarskap för strategin i hela regionen.

Den 18 mars överlämnade jag regeringens skrivelse om genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen till riksdagen. Det är den som är utgångspunkten för dagens debatt. Som skrivelsen redogör för utgår Östersjöstrategin från fyra utmaningar. Den första handlar om en miljömässigt hållbar region, den andra om en region i tillväxt, den tredje om en tillgänglig och attraktiv region, och den fjärde om en trygg och säker region.

Jag kommer i mitt anförande att redogöra för ett axplock av de projekt som planeras under respektive utmaning.

Hundra års industriavfall, övergödning och överfiske gör Östersjön till ett av världens allra mest hotade hav. I dag är 20 procent av havsbottnen död. Det är lika stort som hela Danmarks yta. Detta uppmärksammades nyligen av tidskriften National Geographic som konstaterade att Östersjön innehåller sju av världens tio största döda marina zoner. Det är ett hav i kris. Det är Sveriges och grannländernas ansvar att se till att vi tar det på största allvar.

Vi vet att Östersjöns mest akuta problem i dag är övergödning. Övergödningen ligger bakom algbloomning och bottendöd. Den beror på syrebrist som i sin tur orsakas av utsläpp av kväve och fosfater. För att minska övergödningen i Östersjön går ett av flaggskeppsprojekten ut på att bygga nya, effektivare avloppsreningsverk i bland annat Sovetsk och Neman, det vill säga i Kaliningrad, och ett antal stora städer i södra Östersjöregionen. Det kan också noteras att dessa flaggskeppsprojekt leds av svenska Naturvårdsverket. Här spelar Sverige en stor roll.

En annan viktig pusselbit i arbetet med att minska övergödningen handlar om att fasa ut fosfater i tvätt- och rengöringsmedel. Kemikalieinspektionen leder detta flaggskeppsprojekt med stöd av rekommendationerna i Helcoms handlingsplan. Här har också Sverige ledartröjan.

Även om övergödningen är det största är det inte det enda hotet mot Östersjöns marina miljö. Det är ett hav som är drabbat av gifter, något som vi kunde höra om på nyheterna så sent som i morse. Svenska forskare redovisar i det senaste numret av det amerikanska vetenskapsmagasinet Pnas att de har hittat ett nervgift i fisk och musslor i Östersjön. Giftet har kopplats till sjukdomar som bland annat ALS, Alzheimer och Parkinson.

Därför är det väldigt viktigt att Östersjöstrategin får ett snabbspår för arbetet med marina skyddszoner och upprepning av gifter och kemiska

stridsmedel. Här är det också Sverige och Naturvårdsverket som leder arbetet med att rensa Östersjön från gifter och andra farliga ämnen.

Östersjöstrategin går inte bara ut på att rädda miljön även om det är särskilt prioriterat, inte minst från svensk sida. En annan utmaning handlar om att främja regionens tillväxt.

Här ser vi att handeln inom Östersjöregionen behöver utvecklas. Därför innehåller strategin projekt som syftar till att förbättra samarbetet mellan regionens tullmyndigheter. Detta arbete leds av vårt grannland Estland, ett land som mitt i den grekiska stormens öga sannolikt får klar-tecken till att bli euromedlem från och med den 1 januari 2011. Övergången till euron som valuta för Estland förväntas leda till ökad handel i hela regionen, något som jag som liberal bejakar.

För att stimulera tillväxten arbetar Östersjöländerna med att undanröja handelshinder i regionen. Genom Kommerskollegium leder Sverige ett flaggskeppsprojekt som syftar till att förbättra tillämpningen av EU:s varupaket och tjänstedirektiv. Dessa båda nya regelverk för den inre marknaden antogs under Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionen.

Stora delar av Östersjöregionen är glest befolkade och har mycket stora avstånd till andra marknader. Här ser vi att transportsystem och energimarknader i dag ännu inte är tillräckligt sammanlänkade för att kunna ta till vara regionens tillväxtpotential. Här behövs ett systematiskt samarbete för att förbättra transportsystem och energiförsörjningstrygghet.

Sverige har därför tagit initiativ till en studie som omfattar alla transportslag och avser både gods- och passagerartrafik. Det är ett samarbetsprojekt mellan transportmyndigheterna i Östersjöregionen. Syftet är att kartlägga befintliga transportflöden, den fysiska statusen hos infrastrukturen och identifiera flaskhalsar på transportområdet. Studien lägger grunden för Östersjöländernas framtida samarbete på transportområdet.

Här kan vi ge ett konkret exempel på ett infrastrukturprojekt som förbättrar tillgängligheten i regionen. Det är något som kallas för Rail Baltica. Det är en snabb och genomgående järnvägsförbindelse från Estland till Tyskland.

För att öka integrationen och försörjningstryggheten på energimarknaderna innehåller strategin en plan för regionens energimarknader, Baltic Energy Market Interconnection. Genom den utvidgas den nordiska elmarknaden till de tre baltiska staterna. Planen omfattar en elkabel mellan Sverige och Baltikum och distributionsnätverk mellan och inom de baltiska staterna.

För att göra området runt Östersjön till en trygg och säker zon krävs insatser för att komma till rätta med den gränsöverskridande organiserade brottsligheten, något som bland annat Kerstin Engle nämnde i sitt anförande. Här är det Finland som har huvudansvar för att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten.

Det gäller viktiga områden som vi brinner mycket för i alliansregeringen som att bekämpa sexslaveri, människohandel och trafficking. Det är Litauen som har fått det på sin ansvarslott. Men det innebär inte att Sverige på något sätt är passivt i fråga om att bekämpa sexslaveri, människohandel och trafficking.

Vi är tvärtom offensiva på flera olika sätt. Inte minst Beatrice Ask som justitieminister har lyft flera förslag. Jag som Europaminister och

EU-minister tar varje tillfälle i akt att lyfta dessa frågor. Det gjorde jag inte minst när jag var i Litauen som ju har ett specialansvar i denna fråga.

Regionen har behov av gränsöverskridande åtgärder för att eliminera människohandel och illegal handel med droger och vapen. Inte minst narkotika flödar in från många länder i öst till Sverige. Därför är det också i vårt intresse och vårt ansvar att jobba tillsammans med polismyndigheter. Inom ramen för strategin deltar svenska brottsbekämpande myndigheter i samarbetet med myndigheter i grannländerna. Det rör sig om något man kallar för Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet, Baltic Sea Region Border Control Cooperation, samt EU:s gemensamma organ Europol och Frontex.

Ett annat prioriterat området för att göra området kring Östersjön till en trygg och säker region handlar om förbättrad sjöövervakning. Östersjöns strategiska läge innebär att den utgör en naturlig transportväg för bland annat energi från Ryssland. Vi vet att intensiv fartygstrafik ökar risken för utsläpp och olyckor. En tydlig trend är att oljetransporterna per båt har ökat kraftigt under de senaste åren. För att försöka undvika en miljömässig katastrof i ett känsligt innanhav krävs gemensam sjöövervakning i Östersjön. Inga rederier eller fartygschefer ska kunna dölja utsläpp av olja längs våra kuster. Den svenska Kustbevakningen är projektledare för ett flaggskeppsprojekt som rör just gemensam sjöövervakning.

Som framgår av denna redogörelse är Östersjöstrategin mycket mer än bara vackra ord. Jag är glad över att Sveriges riksdag och samtliga partier har ett stort engagemang för att regionen ska sättas i fokus.

Jag tror också att det är oerhört viktigt att de länder i Europeiska unionen som ligger kring Östersjön ser vikten av att vi måste slåss för vår region i Europeiska unionen. Donaustrategin lyftes fram bland annat av Walburga Habsburg Douglas tidigare, och den är också väldigt viktig. Vi hoppas att Östersjöstrategin ska bli ett pilotprojekt för denna. Men det är också viktigt att se till att Östersjöstrategin inte hamnar i skymundan gentemot de nya strategier som växer fram. Man har pratat om en alpstrategi och om att Medelhavsländerna ska gå samman. Men här måste vi slåss för vår region och se till att den får de medel som den behöver.

Om de projekt som ingår i strategin genomförs kommer vi att kunna reducera övergödningen kraftigt, rensa havet från gifter, stimulera handeln, förbättra kommunikationerna, integrera energimarknaderna, bekämpa människohandel och minska oljeutsläpp. Det är saker väl värda att kämpa för. Jag är fullkomligt övertygad om att vi kommer att lyckas rädda Östersjön där tidigare generationer har misslyckats. Det gemensamma hav som tidigare skapade avstånd mellan våra länder kommer nu att driva på integrationen och förverkliga visionen om en gemensam strategi.

Östersjöstrategin visar verkligen varför Europeiska unionen behövs och hur ett nära samarbete över gränserna kan rädda miljön, öka tillväxten och bekämpa brottsligheten.

Anf. 36 FREDRIK MALM (fp):

Herr talman! Vi diskuterar i dag regeringens skrivelse nr 159 för detta riksmöte, *Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen*. Det har också skrivits två motioner om detta.

Det var mycket glädjande att lyssna till vår EU-minister, Birgitta Ohlsson – en eminent ny minister som har ersatt en lika eminent före detta minister som nu är en eminent kommissionär. De är båda liberaler, och för mig som liberal känns det bra att Sverige nu är så pass aktivt inom ramen för Östersjöstrategin och i EU:s övriga arbete. Det är förstås symboliskt att denna strategi antogs under det svenska ordförandeskapet. Den hade kunnat antas tidigare, men det var mycket glädjande att den kom. Det var roligt att det svenska ordförandeskapet kunde ro den i hamn.

Vi står inför ett antal väsentliga utmaningar. Det har tidigare nämnts av de talare från alla partier som har varit uppe i talarstolen. Jag vill peka på några som jag tycker är centrala.

Den första är – jag tror att den socialdemokratiska talaren nämnde det i sitt anförande – vikten av att vi genom Östersjöstrategin, genom en fördjupad integration och genom ett ökat samarbete måste kunna ge ett starkare stöd till de baltiska staterna, de nya EU-medlemmarna. De har en rätt tuff sits i dag, där regeringarna är ganska svaga och institutionerna inte riktigt har levererat de senaste åren. Man har också en gryende ny konflikt, som vi har sett, med den stora grannen österut.

Det är oerhört viktigt att vi inte sviker Baltikum i denna situation. Människor i Sverige stod uppradade på Norrmalms torg varje måndag för 15–20 år sedan för Baltikums befrielse när de var ockuperade av Moskva. När de baltiska staterna nu är medlemmar i EU är det mycket viktigt att vi inte bara betraktar dem som vilka medlemmar som helst utan fortsätter med ett fördjupat samarbete för att stärka de baltiska staterna.

Herr talman! Det är nio länder som har en strand mot Östersjön och fjorton länder som finns i Östersjöns avrinningsområde. Av de nio länder som har en strand mot Östersjön är det åtta länder som är medlemmar i EU. Det är ett land som inte är det, och det är Ryssland.

Det är oerhört väsentligt att vi kan bidra till att Ryssland närmar sig Europa, att Ryssland närmar sig EU och att Ryssland är med och tar ett ansvar för Östersjöregionen.

Men det är också viktigt att vi inte sviker demokraterna i Ryssland, de oberoende journalisterna i Ryssland, de människor som förföljs i Ryssland och de människor som strävar efter ett mer demokratiskt Ryssland, som inte på olika sätt hotar Rysslands grannar.

Östersjöstrategin är viktig i det perspektivet också därför att Ryssland har en stor handel med oss och med Finland. Många människor från Ryssland använder Östersjön och åker över till våra länder, och vi åker till Sankt Petersburg och så vidare. Det perspektivet är viktigt: att kunna bidra till en positiv utveckling i Ryssland samtidigt som vi är mycket tydliga med att detta inte är någonting som är villkorslöst från Europeiska unionen, från Sverige eller från Norden, utan det förutsätter också att Ryssland är berett att genomföra reformer för demokrati och för mänskliga rättigheter.

Jag vill med dessa ord, herr talman, yrka bifall till förslaget att lägga skrivelsen till handlingarna och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

Föredrogs
utrikesutskottets utlåtande 2009/10:UU17
Kommissionens arbetsprogram 2010 (KOM(2010)135).

Anf. 37 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Utrikesutskottet har i dagens utlåtande redovisat sin syn på EU-kommissionens arbetsprogram 2010 med titeln *Tid för handling*. Inledningen på programmet har i all blygsamhet benämnts *En ny epok* och är skriven i ett självberömande och närmast svulstigt tonläge, enligt min uppfattning. Texten tar sin utgångspunkt i krisen, det vill säga finanskrisen hösten 2008, och det sägs att den europeiska solidariteten har satts på hårda prov. Som vanligt i EU-sammanhang blandar man ihop begreppen EU och Europa, för det är väl knappast solidariteten med Ukraina, Vitryssland eller Ryssland som avses. Man påstår vidare att krisen tydligt har visat att EU kan nå framgång genom att arbeta tillsammans som union och att EU genom Lissabonfördraget, det nya EU-parlamentet och en ny kommission förfogar över de politiska verktyg som behövs. Dessa påståenden är väl mest ett uttryck för önskingar och inte för visad styrka. Även utskottsmajoritetens skrivningar har ett liknande tonläge.

Liksom utskottsmajoriteten vill jag dock betona vikten av öppenhet i kommissionens och EU:s arbete. Det är viktigt att EU varken sluter sig gentemot omvärlden eller gentemot sina medborgare. Vänsterpartiet har liksom majoriteten en positiv syn på fortsatt utvidgning av EU och på vikten av att utveckla bra relationer med våra grannar utanför EU – apropå tidigare inlägg här om relationerna med Ryssland – och via det östliga partnerskapet och Medelhavssamarbetet.

I detta sammanhang vill jag tydliggöra att Vänsterpartiet är djupt kritiskt till militariseringen av EU:s yttre gränser, med transportörsansvar, visumtvång och Dublinbestämmelserna, som hindrar människor som är i behov av skydd mot krig och förföljelse från att söka asyl inom unionen. Det är viktigt att det antagna Stockholmsprogrammet inte innebär ytterligare försämringar.

En av de viktigaste frågorna för EU de närmaste åren är den kommande översynen av EU:s budget, och kommissionen kommer enligt sitt arbetsprogram att under 2010 hålla ingående samråd med berörda parter, som det heter i dokumentet – med det måste väl menas till exempel medlemsstaterna – och där diskutera den framtida inriktningen på EU:s resursanvändning, bland annat i fråga om jordbrukspolitik, sammanhållningspolitiken och forskningspolitiken, som det står i dokumentet. När det gäller budgetreformen understryker Vänsterpartiet att översynen måste resultera i en totalt sett minskad budget för EU och därmed även, som vi ser det, mindre överstatlighet. Kritiskt är här naturligtvis vikten av att minska omfattningen av den gemensamma jordbrukspolitikens CAP, och vi anser att EU:s jordbrukssubventioner och delar av regional- och strukturfonderna för de mer välmående länderna i unionen på sikt ska fasas ut och en del av medlen i stället satsas på utbildning och forskning. Men totalt sett måste inriktningen vara att EU:s budget ska minskas.

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att varken arbetsprogrammet eller utskottsmajoritetens utlåtande lyfter upp klimatfrågan på det sätt som den är värd. EU måste ta lärdom av misslyckandet i Köpenhamn och ta nya tag för att nå ett internationellt klimatavtal. Jag menar att EU visade bristande ledarskap inför mötet i Köpenhamn. EU:s ambitioner när det gäller minskningen av utsläppen är också för lågt satta.

Klimatet kräver kraftfulla satsningar och tydliga ekonomiska styrmedel. Det behövs stora satsningar på investeringar i energieffektiviseringar, hållbara transporter och en förnybar energi, ibland kallat green new deal. Sverige och EU får inte tveka att utnyttja de fördelar det innebär att skapa en klimatvänlig, grön ekonomi som ger nya jobb, driver utvecklingen framåt och gör oss världsledande när det gäller den nya tekniken. En satsning på morgondagens teknik ger morgondagens arbetstillfällen, något som EU behöver i denna massarbetslöshetens epok.

Klimat- och miljöfrågorna måste också lyftas upp på ett helt annat sätt när det gäller översynen av EU:s egen budget. Det handlar bland annat om att klimatpolitiken inte ges tillräckliga resurser. De nya utmaningarnas andel av budgeten är liten och har också startat på en mycket låg nivå. Det är en del av den här omprioriteringen av budgeten.

Det handlar också om att klimatsäkra EU:s budget, vilket innebär att EU-medel inte ska gå till verksamheter som förstör klimatet. I klartext innebär det mindre pengar till motorvägar och flygplatser och mer pengar till järnvägar. Här finns det faktiskt ett mervärde för EU. För att människor ska kunna ersätta flygresor med järnvägsresor krävs också att järnvägsnätet över gränserna förbättras.

Herr talman! Utskottsmajoriteten undviker i sitt utlåtande att nämna den negativa betydelsen av EMU och vilken effekt detta har fått på flera av de medlemsstater som infört euron. Det har blivit väldigt tydligt nu i finanskrisens spår och genom till exempel läget i Grekland. Euroländerna tvingas till samma räntenivå när behoven egentligen ser helt olika ut. Det finns klara fördelar med att Sverige inte är med i EMU och därmed har möjlighet att agera utifrån de förutsättningar som vår ekonomi har med bland annat en mycket stor andel exportberoende företag.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Anf. 38 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! I dag diskuterar vi utrikesutskottets utlåtande angående kommissionens arbetsprogram för år 2010. Kommissionens arbetsprogram för år 2010 är ett oerhört viktigt dokument. Det är att jämföra med en regeringsförklaring. Det är en blandning av en regeringsförklaring och en lista över regeringens kommande propositioner. För den som vill få en aning om vad som kommer från EU:s regering det närmaste året är det här ett väsentligt dokument att läsa.

Jag tror att samtliga utskott borde läsa det här dokumentet. Alla utskott har haft möjlighet att komma med yttranden till utrikesutskottet som har att behandla det. Inget av utskotten har inkommit med något yttrande. Det är kanske inte förvånande med tanke på var vi befinner oss i den svenska fyraåriga mandatperioden och den arbetsbörda som finns i utskotten just nu, men det är ändå anmärkningsvärt att inget utskott har velat yttra sig om detta.

Vad är det då det innehåller? Det innehåller väldigt mycket. Vi börjar med dess titel, *Tid för handling*. Det är en ganska floskulös titel. Själva texten i arbetsprogrammet är verkligen något att bita i. De överdriver. Det talas om historiska steg och början på en ny era. Det är en självgratulerande text där kommissionen hyllar både sig själv och EU på ett sätt som åtminstone för min svenska sensibilitet känns anmärkningsvärt.

Men det är inte språket som är det problematiska. Det problematiska är vad som saknas. Jag tänker börja med att lyfta upp de fyra punkter som vi i Miljöpartiet, som har en reservation när det gäller det här utlåtandet, tycker är viktigast. Jag börjar med de punkter där vi i stora drag är ense med utskottet.

Det gäller till att börja med öppenheten. Utskottet har deklarerat, det är själva cloun i utskottets utlåtande, att EU måste vara öppet och bli öppnare. Man får inte sluta sig mot omvärlden. Det gäller migration, frihandel och demokrati. EU får inte sluta sig vare sig mot sina egna medborgare eller mot omvärlden. Det finns en risk för det. Vi i Miljöpartiet är eniga med utskottet om att det inte får bli så.

Den andra punkten där vi är eniga med utskottet gäller utvidgningen. Det är oerhört viktigt att EU:s utvidgning fortsätter. Man får inte tappa tempot i utvidgningen eller sluta EU:s gränser. Alla partier i Sveriges riksdag just nu tävlar om att vara det parti som är mest för utvidgningen. Jag kan säga att vi kommer alla på delad förstaplats. Det är inget kontroversiellt att säga detta i Sverige, men tyvärr är det kontroversiellt att säga detta ute i EU. Därför är jag glad att utskottet har lagt så stor vikt vid detta.

Låt mig gå över till klimatfrågan. Det råder en viss klimattrötthet efter det misslyckade toppmötet i Köpenhamn. Tyvärr verkar den klimattröttheten, den bristande ambitionsnivån, även ha färgat av sig på kommissionens arbetsprogram. Det här är inte rätt tid att sänka takten i klimatarbetet. Den måste tvärtom höjas.

Vi i Miljöpartiet vill att man ska minska utsläppen av växthusgaser med minst 30 procent. Det pågår en diskussion om det i EU nu. Man håller på att utvärdera hur mycket det skulle kosta och om det är möjligt. De senaste tecknen tyder på att det inte skulle vara särskilt mycket dyrare att öka kravet på en minskning från 20 procent till 30 procent, och det behöver göras.

EU:s strategi inför toppmötet i Köpenhamn var tyvärr ett misslyckande. Man lyckades inte få med sig världen. Det beror delvis på att den var lite för uttunnad. Man vågade inte säga det som behövde sägas, det vill säga att man måste göra stora, kraftiga minskningar och att man måste börja nu. Det är dags att man gör det.

För att åstadkomma dessa stora minskningar behöver man bland annat göra stora investeringar i infrastruktur, forskning och ny, ren energi, det som vi i Miljöpartiet kallar new green deal. Det kommer att betala sig. Man tjänar pengar på att spara energi. Det blir fler arbeten när man genomför dessa investeringar. Det är också fullkomligt nödvändigt att vi gör det.

Det är också viktigt att man klimatanpassar EU:s budget. I dag går tyvärr stora delar av EU:s budget till saker som skadar klimatet. EU:s jordbrukspolitik är inte klimatsäkrad. EU:s stöd till motorvägsbyggen är

inte klimatsäkrat. EU lägger en väldigt liten del av sina pengar på saker som är bra för klimatet. Det måste vi ändra på.

Låt mig gå över till frågan om budgeten. Det här dokumentet är också en fortsättning på inledningen av debatten om EU:s nästa långtidsbudget.

Här vill vi från Miljöpartiets sida trycka framför allt på två saker. EU:s budget bör minska. Den är för stor i dag. Men det som framför allt bör minska är jordbruksstödet och stödet till regionalpolitik och motorvägsbyggen i redan rika länder. De pengarna bör läggas på andra saker. De kan gå tillbaka till medlemsstaterna och läggas på utbildning, forskning, investeringar i infrastruktur och ren energi. Det är Miljöpartiets fyra viktigaste prioriteringar i vår reservation här och nu.

Nu är min talartid slut, så jag ska bara yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 39 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! Fru Europaminister! I dag debatterar vi kommissionens arbetsprogram för 2010. Det är ett väldigt spännande och ambitiöst program som även länkar ihop med långtidsplaneringen *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* som är ett program som lanserar många olika initiativ för de kommande tio åren, signerat Barroso 2, alltså kommissionspresident José Manuel Durão Barrosos andra mandatperiod.

Arbetsprogrammet går under temat *Tid för handling*. Det är ett bra tema i en tid då EU utvecklar och hittar sina nya former efter att Lissabonfördraget trädde i kraft under Sveriges ordförandeskap. Kommissionen säger att år 2010 börjar en ny epok i Europa. Detta är sant ur många aspekter. Det handlar om en ny styrning, en ny permanent ordförande i Europeiska rådet och en hög representant för säkerhet och utrikespolitik. Men det är även tid för fortsatt europeisk handling för att möta finanskrisen med efterföljande lågkonjunktur som drabbat många europeiska länder mycket hårt. Vi kan se det i Grekland men även i länder som Spanien, Irland, Italien och Storbritannien.

Prövningen är heller ännu inte över. Tack och lov har vi i Sverige mycket välskötta offentliga finanser med mycket låga underskott. Det är en styrkeposition. När många europeiska länder diskuterar kraftiga nedskärningar kan Sveriges regering göra stora satsningar.

EU måste våga visa öppenhet och vara öppet för utvidgningen och lyhört mot medborgarna. Fortsatt öppenhet måste även gälla områden som migration, frihandel och utvecklingssamarbete. Framtiden kan bara utveckla sig positivt om alla är med och vet vart färden går. Detta var också huvudfrågan som utrikesutskottet tog fasta på.

Programmet kan också ses som ett genomförande av visionen om medborgarnas Europa. Det innehåller inte bara problem som ska lösas snabbt utan ger även allmänna politiska riktlinjer.

Kommissionen väljer i sitt arbetsprogram ut fyra huvudområden där den särskilt försöker hitta lösningar. Områdena känns delvis igen från tidigare program men innehållet är nytt och anpassat till de nya tiderna, till ett större Europa och till Lissabonfördraget.

Kommissionen vill framför allt hantera den ekonomiska krisen, utanförskapet och marknadsekonomi. Människan ska stå i centrum, och utrikespolitiken ska utvecklas vidare och fyllas med mer substans. EU

ska moderniseras och börja utnyttja sina nya verktyg, nya positioner, nya personer och nya arbetssätt.

Kommissionen tar fasta på vikten av hållbara och sunda europeiska finanser. Det leder till tillväxt och bra planeringsförutsättningar. Miljöhänsyn måste tas i vartenda steg, och energianvändningen ska vara koldioxidsnål, resurseffektiv och klimattålig samtidigt som en konkurrenskraftig energiförsörjning ska säkras för såväl enskilda som företag och industrin.

Herr talman! Kommissionen talar även om hur EU ska förbättra sammanhållningen i våra samhällen. Det är en viktig aspekt som lätt glöms bort. Det handlar om att stärka den ekonomiska, sociala och geografiska sammanhållningen. Här vill jag en gång till lyfta fram Östersjöstrategin, och snart även Donaustrategin, som exempel på hur detta omsätts i praktiken.

Infrastrukturutvecklingen i EU-området blir en prioriterad fråga. Tyvärr syns ännu i dag Europas gamla gränser alltför ofta. En snabb blick över vår kontinents transportvägar får många att inse att vägarna är ett utvecklingshinder som hämmar vår konkurrenskraft.

I programmet försöker kommissionen att göra EU-medborgarskapet mer konkret för den enskilde genom en agenda för medborgarna. Vad är egentligen fördelarna med att vara EU-medborgare? Medborgarinitiativet är ett sätt att försöka få den enskilde att känna sig delaktig.

Stockholmsprogrammet som står för ett tryggare och öppnare Europa är en annan pelare i medborgarnas Europa och handlar till stor del om bekämpning av gränsöverskridande brottslighet och om den gemensamma asyl- och migrationspolitiken.

För att genomdriva allt detta och för att bli den viktiga partnern i världen behöver EU en sammanhållen utrikespolitik. Hela organisationen kommer att bli ny. Diskussionen om implementeringen av den nya utrikes tjänsten EAS, External Action Service, är i full gång och förbereds av den höga representanten Ashton som samtidigt är kommissionens vice ordförande.

EU:s grannskapspolitik och det östra partnerskapet ska vidareutvecklas och ska – där är utrikesutskottet helt bestämt – inte bli en ersättning till EU för de länder som berörs, utan syftet är att länderna så småningom ska söka medlemskap i EU. Som alltid betonar utrikesutskottet att EU:s dörrar ska hållas öppna. Alla stater som uppfyller Köpenhamnskriterierna ska kunna bli medlemmar och bli delaktiga i det fredliga samarbetet och den integration som kännetecknar den europeiska unionen.

Viktigt är att inse att kandidatländerna själva kan påverka hastigheten och har möjlighet att få hjälp av kommissionen, rådet och Europaparlamentet.

Även den sista huvudpunkten är av stor vikt, nämligen att modernisera EU:s olika verktyg och arbetssätt. En stötesten har alltid varit att regler och lagar i EU ofta har lett till mycket regelkrångel. Nu ska kommissionen införa en fitness check och testa om en lag är ändamålsenlig. Om så inte är fallet ska lagen avskaffas. Denna fitness check börjar på några områden, men förslaget att minska den administrativa bördan med 25 procent till 2012 står fast.

Hela programmet syftar till en översyn av EU:s budget. Man vill se till konkreta resultat, mervärden, transparens och valuta för pengarna för

den enskilde medborgaren. Kommissionens program andas framtidstro, och vi får hoppas att det kan genomföras som tänkt.

Därmed yrkar jag på att utlåtandet läggs till handlingarna och på att reservationerna avstyrks.

Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Ja, det är tid för handling. Efter år av inre vånda och år av inre diskussion om hur vi ska samarbeta kring de institutionella frågorna om hur EU:s strukturer ska formas är det nu tid för handling.

Det är en tid då vi måste jobba intensivt för ett öppet och fritt, socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Europa där EU måste ta den plats på världens scen som så många har väntat på.

Med Lissabonfördraget på plats ges förutsättningarna att gå från ord till handling. Jag förstår, herr talman, att vissa partier i den här kammaren inte tycker att det är bra. De hade ju inte heller velat se ett Lissabonfördrag på plats. Det är naturligtvis något som den nuvarande oppositionen har att hantera. Utöver Lissabonfördraget har vi, herr talman, även Stockholmsprogrammet som grund för att kunna möta de kommande åren. Det syns i kommissionens arbetsprogram för 2010.

Det handlar om att hantera krisen, som är så tydlig för så många medborgare i Europa. Senaste exemplet är Grekland. Det blir tydligt för allt fler vilken betydelse EU har för just hanteringen av krisen. Länder ska inte behöva hamna ensamma på ett oroligt hav, utan vi måste arbeta och ta ansvar tillsammans. Det berör oss alla.

Det handlar också om att slå vakt om Europas sociala marknadsekonomi, som är en viktig grund för ett fritt, öppet, socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Europa. Det gäller att utveckla den ekonomin så att den blir ecoeffektiv och resurssnål samtidigt som den främjar tillväxt.

Vidare handlar det, som tidigare sagts, om att skapa en agenda där medborgarna, människorna, står i centrum. Här vill jag understryka något som även kommer att tas upp i ett kommande ärende, nämligen vikten av att EU nu utnyttjar de möjligheter som Lissabonfördraget ger och ansluter unionen till Europakonventionen för mänskliga rättigheter. På så sätt kan vi säkra att vi får ett gemensamt rättsligt rum där människors rättigheter står i centrum.

Det handlar om att utveckla en väl sammanhållen utrikespolitik. Här finns det stora förväntningar, herr talman, på att EU ska göra skillnad. Många länder väntar på att EU ska tala mer samlat, med en röst, för att påverka och förändra utvecklingen i världen. Inte minst gäller det att säkerställa en utrikestjänst som gör att EU också här går från ord till handling. Det är många som under den senaste tiden har frågat när den kommer på plats. Här finns en tydlig ambition, och det är viktigt att tjänsten kommer på plats och kan börja verka – för allas vår skull.

Herr talman! Jag förstår att Jacob Johnson och Max Andersson ser vissa svårigheter i kommissionens rapport trots de EU-positiva rösterna. Det är spännande att höra dessa EU-positiva röster från oppositionen där man talar om möjligheterna med EU. Det låter ibland som om budgeten är för stor och att för lite görs, att det borde göras mer. Det skulle kunna användas även i andra sammanhang – inte mer pengar men gärna fler åtgärder. Man kan fundera på hur det ska gå ihop.

Vi är dock överens om att jordbruksstödet ska minska och att vi vill åstadkomma en förändring när det gäller EU:s budget. Det är en viktig del i det kommande arbetet. Vi är också överens om att det är angeläget att EU tar krafttag för att komma vidare inför nästa klimatmöte. Här kan jag inte låta bli att ställa frågan om någon verkligen tror att ökade krav, eller bristen på krav eller bristen på vilja, från EU:s sida gjorde att klimatmötet i Köpenhamn inte nådde framgång. Vilka andra regioner, vilka andra länder, stod för högre ambitioner när det gällde klimatåtagandena, sådant som skulle ha gjort skillnad? Det var väl snarare så att viljan att nå upp till vad som krävs saknades från många andra länder, vilket i sin tur gjorde att klimatmötet i Köpenhamn inte lyckades.

Jag kan hänvisa till det kommissionsprogram som Max Andersson uppenbarligen läst noggrant. Där markerar man tydligt en 30-procentig minskning till 2020 och förbereder insatserna för vad som krävs till 2050. Det är en tydlig viljeyttring från EU:s sida, som framgår av kommissionens rapport. Vi från vår sida står helt och hållet bakom den. Det utgör en del av de förväntningar vi har på EU, nämligen att EU ska kunna göra skillnad för att åstadkomma inte bara ett mer öppet, fritt och hållbart Europa utan också ett mer öppet, fritt och hållbart globalt system, en hållbarare värld.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna och avslag på de reservationer som finns.

Anf. 41 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! När det gäller förhandlingarna på klimattoppmötet i Köpenhamn sade forskarna att för att vi ska kunna vara rimligt säkra på att slippa en skenande klimatkris måste vi inom en ganska nära framtid minska utsläppen med mellan 25 och 40 procent. EU sade att man skulle minska med 20 procent men om andra minskar tillräckligt kan man gå upp till 30 procent. Genom att säga så signalerade man att man inte trodde på forskarna, att man var beredd att göra en del men inte så mycket som forskarna krävde. Det var ett svagt besked man hade med sig till Köpenhamn.

Man hade också med sig beskedet att man ville gå ifrån det som vi rika länder lovat i klimatkonventionen, nämligen att vi som ställt till med klimatproblemen skulle hjälpa de fattiga länderna att anpassa sig och minska sina utsläpp. Man sade att man kunde tänka sig att ge lite pengar, men de pengarna skulle tas från redan utlovade biståndsmedel.

Jag kan förstå att de fattiga länderna inte var nöjda med det beskedet. Det lät bra i öronen på dem som inte satt sig in i frågan, men det var långt ifrån tillräckligt. I stället borde man ha haft en högre ambitionsnivå. Man borde redan inför Köpenhamn ha sagt 30 procent. Man har inte sagt det ännu, utan man utreder och tittar på det. Och som alla politiker vet är det stor skillnad mellan beslut och utredning. Man kunde ha gjort det bättre.

Anf. 42 KERSTIN LUNGGREN (c) replik:

Herr talman! Visst är det spännande att lyssna på Max Andersson. Jag hörde honom inte nämna några andra länder som hade en högre ambitionsnivå, några andra regioner som kom till klimatmötet med mer i ba-

gaget, än vad EU gjorde. Därför återkommer jag till frågan: Var det bristen på förslag och åtaganden från EU:s sida som fällde klimatmötet i Köpenhamn? Min slutsats är att det inte var så. Om andra länder hade varit beredda att stå upp för samma åtaganden som EU visade sig vara berett att göra skulle vi ha fått ett nytt klimatavtal i Köpenhamn. Så var dock inte fallet, herr talman.

Sprid inte myten, Max Andersson, att EU:s bristande vilja eller bristande engagemang hotade och raserade resultatet av toppmötet i Köpenhamn, för så var inte fallet. Så kommer inte heller att vara fallet när vi pratar om nästa möte, det som kommer att hållas i Mexiko.

EU har öppnat dörren för att även resonera om Kyotoavtalet och vara med på båda spåren. Vi har från vår sida dessutom visat viljan att anslå mer pengar, men vi måste vara säkra på att det leder till klimatåtgärder. Det är ett viktigt krav för att pengar inte ska användas till andra åtgärder.

Herr talman! Max Andersson har inte visat att det fanns andra stater eller regioner som hade en högre ambitionsnivå än EU. EU tar täten på miljökampens område.

Anf. 43 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det fanns länder som hade betydligt högre krav än EU. Mauritius var ett av dem, om jag inte missminner mig. De har starka incitamentet att komma med höga krav, för om det misslyckas, om kraven inte är tillräckligt höga, kommer deras land att sjunka under vatten.

EU hade bättre krav än Kina, Ryssland och USA – ett USA som tyvärr förlamats av en intern politisk process kring sjukvårdsreformen. Det var definitivt inte bara EU:s fel att Köpenhamnstoppmötet blev ett misslyckande.

Men EU gjorde inte tillräckligt för att det skulle bli bra. EU:s linje var en kompromiss internt mellan länder som inser att klimathotet är ett allvarligt problem – Sverige är ett av dem, även under nuvarande regering – och länder som inte inser att klimathotet är ett problem. Vi kan nämna Tjeckien till att börja med. En utslätad kompromisslinje var inte tillräckligt bra.

Det som hände i Köpenhamn efter att förhandlingarna i princip brutit samman, när man hade tillämpat en strategi som jag tror att EU också var inne på, att man skulle ta bort kraven på additionalitet i biståndet, var att USA, Kina, Indien, Sydafrika och Brasilien gjorde en egen fusköverenskommelse utan att EU ens fick vara med i diskussionerna. EU hamnade vid sidan av, för det hade inte tillräckligt bra förslag. Det var ett misslyckande. Man kunde ha gjort mer.

Anf. 44 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Så kom det då till slut: Det var inte bara EU:s fel. Så långt kan Max Andersson sträcka sig. Om han då tittar på slutprodukten borde han, herr talman, också ganska enkelt kunna dra slutsatsen att det inte var de som hade de högre kraven som enades om slutprodukten. Det var inte brist på vilja att nå högre klimatmål som gjorde att EU inte fanns med, utan det var väl så att EU hade en för hög ambitionsnivå och därför inte var med i slutsummeringen. Det var ett resultat som styrdes av dem som ville gå sakta fram, om ens gå över huvud taget. Det var dilemmat, herr talman.

Jag vet inte om ett EU lett av Max Andersson skulle ha nått längre genom att höja kravnivån till 50 procent, om det skulle ha samlat världens länder bakom ett nytt klimatavtal i Köpenhamn. Jag tillåter mig tvivla, herr talman.

Anf. 45 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det kanske mest intressanta i dag i debatten tycker jag är att se hur den numera samlade oppositionen låter sig företrädas när vi ska diskutera EU:s framtidsfrågor och viktiga handlingsfrågor inför valet. Det är mycket intressant. Jag tycker att entusiasmen är måttlig från den sidan. Det jag har kunnat notera är att man i stort sett är överens om att vi ska ta bort subventionerna till jordbruket. Det kan vi vara med och diskutera allesammans, men vi ska nog vara klara på att tar man bort pengarna via skattsedeln kommer de i butiken i stället. I Sverige har vi ungefär 20 procent högre livsmedelspriser än man har ute i Europa i övrigt. Vi sitter i en lite knepig situation när vi går in i den diskussionen.

Herr talman! Jag ska be att få diskutera kommissionens prioriteringar i fyra punkter. Jag ska vara ganska kort, men ändå beröra dem.

Punkt ett är att man vill hantera krisen och slå vakt om Europas sociala marknadsekonomi. Jag drar gärna ett streck under den sociala marknadsekonomi, för jag tycker att det är väldigt angeläget.

Punkt två är att skapa en agenda för medborgarna, där människan står i centrum för EU:s arbete.

Punkt tre är att utveckla en väl sammanhållen utrikespolitik med högt satta mål och ett globalt perspektiv.

Punkt fyra är att modernisera EU:s olika verktyg och arbetssätt.

Man kan tycka att det är korta och lite allmänt hållna rubriker. Men jag måste ändå säga att vi för vår del tycker att det är bra och viktiga målsättningar som tar tag i vad vi har drabbats av väldigt nyligen. Man vill rätta till situationen.

Herr talman! Kommissionen vill genomföra viktiga strategiska åtgärder för att hantera den ekonomiska och finansiella situationen genom att stärka den ekonomiska övervakningen och förbättra styrningen inom euroområdet och på så vis bidra till en återgång till mer hållbara finanser. Detta är viktigt. Därmed ska man också garantera stabila och socialt ansvarspräglade finansmarknader som gagnar ekonomin som helhet. Mina vänner! Bakom bristen i det här sammanhanget har vi mycket arbetslöshet, även om vi har klarat oss undan den i Sverige ganska lindrigt. Men det är ett angeläget mål.

Vi kristdemokrater vill lägga till kravet på kommissionen att fortsatt arbeta också på den globala nivån för att se över regleringar och kontroller av finansmarknaderna på den nivån. Vi ska inte glömma att finanskrisen började i USA. Den som möjligen kan göra något åt detta är Europeiska unionen. Att till exempel vårt land skulle kunna åstadkomma någonting är inte möjligt; vi behöver Europeiska unionen. Jag vill påminna oppositionen om detta.

Det är också angeläget att främja investeringar i social välfärd, skapa effektiva arbetsmarknader och en övergång till en grönare ekonomi, främja bättre företagsklimat och satsa på forskning och innovation. Det är nog så viktiga målsättningar.

EU behöver ta krafttag för att ställa om till en grön och resurseffektiv ekonomi, stärka EU på den globala marknaden och hantera de utmaningar som en åldrande befolkning och minskat arbetskraftsutbud innebär. Det är den situationen vi är på väg att möta: fler äldre, färre som är i aktivt arbete och kan producera både service och produkter.

Herr talman! Det svenska ordförandeskapet, kommer att ligga till grund för kommissionens arbete under 2010. Stockholmsprogrammet står för ett tryggare och öppnare Europa där enskildas rättigheter och behov ska värnas. En viktig utgångspunkt, anser vi kristdemokrater, är individen och dennes rättigheter.

Samtidigt som krafttag måste tas mot brottslighet måste åtgärder genomföras för att stärka den enskildes rättigheter. Kommissionen prioriterar EU:s anslutning till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Det är mycket bra.

Herr talman! Lissabonfördragets ikraftträdande är en milstolpe för unionens utrikespolitiska samarbete och ett angeläget steg mot en gemensam europeisk utrikespolitik. Vi välkomnar att kommissionen ska arbeta nära den nya utrikestjänsten för att främja frihet, stabilitet och välbefinnande i EU:s grannskap.

EU:s utvidgning innebär en unik möjlighet att bygga stabilitet, fred och säkerhet i Europa och medför politiska, ekonomiska och miljömässiga fördelar för alla inblandade länder.

Kristdemokraterna uppskattar kommissionens arbete med att ta fram en ny handelsstrategi för Europa 2020 – ett strategiskt initiativ nr 30 kallar man den – och en EU-handlingsplan inför 2015 års toppmöte om millennieutvecklingsmålen.

Herr talman! För att hantera de utmaningar som Europeiska unionen ställs inför behöver genomförandet av unionens politik förbättras genom stärkt politiskt åtagande och ägarskap. Vi välkomnar därför kommissionens planer att verka för bättre uppföljning och utvärdering av befintlig lagstiftning, genomförande och resultat. Vi stöder också kommissionens ambition att fortsätta att prioritera förenkling av lagstiftningen och minskning av den administrativa bördan.

Kristdemokraterna anser att det i EU:s framtidsstrategi 2020 behövs genomgripande omprioriteringar av EU:s budget och utgifter. Förändringar ska göras utan att budgetens samlade utgifter ökar. Vi anser att ramen bör ligga fast.

Styrande för budgeten ska vara subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, en sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet.

Herr talman! Med dessa kommentarer till kommissionens arbetsprogram 2010 yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets utlåtande nr 17.

Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Alliansen vill ha ett tydligt och kraftfullt Europa. Vi vill ha ett Europa där vi gemensamt tar ansvar för de avgörande framtidsfrågorna.

Vi vet att Sverige inte ensamt kan forma Europa, men genom regeringens målsättning att tillhöra Europas kärna har vi ett starkare inflytande över Europasamarbetet som når långt utanför Sveriges gränser. Vi vill ta ansvar för de stora frågorna. Vi vill vara med och forma dagens och morgondagens Europa.

I dag ska vi debattera kommissionens arbetsprogram. Det är det första arbetsprogrammet från den nya kommissionen. Det anger inte bara arbetet för det innevarande året utan också de stora dragen för hela den kommande femårsperioden.

Den här debatten ska handla om vad regeringen vill med EU-samarbetet. Jag hoppas också att för första gången få ett tydligt svar på vilka frågor en eventuell vänsterregering skulle driva i EU och vad man avser att arbeta för för att få genomslag för de svenska intressena.

Från alliansregeringen kan vi ge ett tydligt och klart besked. Vi behöver ett starkt Europa, ett starkt EU för att hantera de gemensamma utmaningar som vi står inför. Vi behöver ett Europa som tar ansvar för ekonomi, miljö, trygghet, fred och mänskliga rättigheter.

Jag tycker därför att kommissionens arbetsprogram i stora drag är en bra avsiktsförklaring. Låt mig nämna fem områden som alliansregeringen särskilt kommer att driva i EU-samarbetet den närmaste tiden.

För det första behöver vi ett konkurrenskraftigt Europa med mål om full sysselsättning. Vi vet alla att den ekonomiska krisen har slagit hårt mot Europas välfärd. Det är viktigt att fortsätta med de krisrelaterade åtgärderna samtidigt som vi håller tempot uppe i det ordinarie reformarbetet.

EU:s nya tillväxtstrategi Europa 2020 har varit ett centralt instrument för att stärka välfärden genom tillväxt för att nå full sysselsättning. Från regeringens sida jobbar vi aktivt och målinriktat för en förstärkt strategi med åtgärder som fokuserar på att stärka tillväxt, främja kunskap och innovation, ställa om till grön ekonomi med hög sysselsättning och social sammanhållning.

Vi har också framgångsrikt drivit jämställdhet i EU 2020. Vi var det land som fick igenom att ett ökat arbetskraftsdeltagande ska gälla både kvinnor och män. Det är en självklar del i strategin. Jag brukar säga att Europa inte har råd att ha världens mest välutbildade hemmafruar.

Vi värnar den inre marknaden och arbetar för att den ska fördjupas. Vi välkomnar därför kommissionens översyn och arbetar nära kommissionen med förslag som handlar om att stärka den inre marknaden.

Jag betonar inte minst som liberal i denna talarstol att frihandel är en viktig och nödvändig förutsättning för tillväxt. Därför motverkar vi tillsammans med likasinnade medlemsländer att den ekonomiska krisen tas som intäkt för protektionistiska förslag som gynnar enskilda länders marknader.

Det är mycket positivt att våra ansträngningar har givit resultat. Kommissionen kommer att lägga fram ett meddelande om en ny handelsstrategi för EU 2020.

För det andra behöver vi ett EU som tar ansvar för klimathoten. Utmaningen är global. Lösningen måste då vara global.

Jag kan med säkerhet säga att utan ett starkt svenskt och europeiskt engagemang och utan våra ambitiösa målsättningar hade vi haft en betydligt sämre situation än den vi har i dag. Tyvärr märker jag samtidigt en viss klimattrötthet hos många av mina europeiska kolleger. Det är då som det är allra viktigast att driva på. Det gör Sverige, inte minst tillsammans med Storbritannien som är ett av de länder som vill gå långt och är ambitiöst och tydligt.

Det handlar om att vi i närtid måste utveckla EU:s egna positioner och anpassa dem till den situation som råder efter Köpenhamnstoppmötet. Ni vet – det har sagts förut – att Sverige fortsätter att verka aktivt för ett bindande avtal och för en analys av möjligheterna att höja EU:s bud till 30-procentiga utsläppsminskningar. Där är Sverige tydligt tillsammans med Storbritannien.

Vi ser fram emot kommissionens meddelande om skärpta utsläppsminskningar som väntas i slutet av maj, alltså denna månad. Men det är viktigt att alla goda parter som vill gå framåt vad det gäller klimatpolitiken faktiskt samlas.

Europa hade höga ambitioner under Köpenhamnstoppmötet i december. Det var inte Europa det föll på. Det var på grund av att stora utsläppsländer som USA, Kina och Indien valde att inte lägga sig på samma ambitiösa nivå. Här måste Europa ta ledartröjan och gå vidare.

Det är också nödvändigt att fokusera på omställningen till en klimatsmart ekonomi. EU måste bli mycket bättre på grön tillväxt.

Vi ser att miljöteknik är en växande exportmarknad, inte bara för Sverige utan för hela Europa. I land efter land som jag besöker, inte minst i Östeuropa, finns det många framgångsrika företag, inte minst svenska, som tar marknader och jobbar intensivt på denna front. Här måste det bli en högre ambitionsnivå för att man gemensamt ska kunna möta klimathoten.

För det tredje behöver vi ett tryggt och öppet Europa som värnar mänskliga rättigheter. Vi har ett ambitiöst program för ett tryggare och öppnare Europa som kom på plats efter det svenska ordförandeskapet.

För ett par veckor sedan presenterade kommissionen en åtgärdsplan för Stockholmsprogrammet. Jag är stolt över att vi har fått ett stort genomslag för arbetet med att bättre värna enskildas rättigheter i samarbetet. Inte minst tillsammans med Cecilia Malmström och kommissionen gör vi vårt yttersta för att målsättningarna i Stockholmsprogrammet ska uppnås.

Respekt för mänskliga rättigheter ska vara en självklar del i EU. Det var därför Europeiska unionen kom till. Vi arbetar för att EU så snabbt som möjligt ska bli en part till konventionen om mänskliga rättigheter. Trots vår höga ambitionsnivå på det fältet finns det anledning att diskutera de här frågorna med länder inom Europeiska unionen.

Vi vet att romernas situation är oerhört utsatt i alltför många länder inom EU. Vi vet att rätten att välja sin homo-, bi- eller transsexualitet som är en självklarhet i Sverige är hotad och utsatt på alltför många håll i Europa.

Vi vet att man måste bekämpa antisemitism och islamofobi mycket starkare än vad som görs i dag och all form av extremism. Målsättningen är att alliansregeringen ska stå upp för dessa rättigheter tydligt, oavsett om brotten mot dem sker inom eller utom Europa.

På fredag ska jag inviga Baltic Pride i Vilnius, Litauens huvudstad. Men för 20 minuter sedan fick jag reda på att riksåklagaren i Litauen har sett till att stoppa paraden på lördag. Jag vill bara säga från denna talarstol att det är fullkomligt oacceptabelt att ett land inom Europeiska unionen trampar på mötesfrihet, yttrandefrihet och grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Jag vill också påminna om att Litauen har skrivit under Europakonventionen om mänskliga rättigheter och EU:s stadgar för mänskliga rättigheter. De har sagt tydligt i skrift att de ska leva upp till dessa rättigheter men trampar nu på dem på ett oerhört cyniskt sätt, vilket jag tycker är upprörande.

För det fjärde är det viktigt att värna ett starkt närområde. Östersjöstrategin, som vi har debatterat tidigare i dag på förmiddagen, är en fortsatt viktig prioritet för alliansregeringen. Regeringen kommer också under 2010 att medverka till att vidareutveckla det östliga partnerskapet för att främja reformer och EU-integration för unionens närmaste grannar i öst.

För det femte behöver vi ett starkt Europa på den globala arenan. Det är genom EU som vår röst får tyngd i världen och våra insatser får politisk kraft på allvar.

Jag är glad över att den europeiska utrikestjänsten börjar komma på plats. Med den har EU fått nya möjligheter att utforma internationell utveckling utifrån europeiska intressen och värderingar. Alliansregeringen kommer fortsatt att stödja utvecklingen av en effektiv och stark utrikestjänst.

Jag tycker också att det är väl värt att nämna att i ett Europa med alltför få kvinnor i maktpositioner vi har Catherine Ashton som med stor politisk erfarenhet och tydliga värderingar ska leda denna verksamhet. Det tycker jag är positivt och bra.

Inte minst för Sverige som är ett något mindre land inom den europeiska unionen är det viktigt med en gemensam utrikespolitik på många fält. Det gör att våra åsikter kan få större genomslag. Europeisk utrikespolitik kan annars lätt bli en megafon för de allra största ländernas intressen. Därför har vi allt intresse från svensk sida att stödja detta.

Fortsatt utvidgning, som många har berört, är en hjärtefråga. Vi är fortsatt pådrivande för utvidgningen och fortsätter att ta ansvar för utvecklingen i våra grannländer i öst såväl som i syd.

Europeiska unionen är en värdegemenskap, och vi fortsätter att prioritera en politik för främjande av fred och säkerhet, för frihandel och minskad fattigdom, för demokrati och mänskliga rättigheter.

Sist men inte minst: De närmaste åren kommer frågan om EU:s budget för åren 2014–2020 att vara viktig och debatteras. Detta arbete är en väsentlig del i debatten om Europeiska unionens framtid. Det behövs nya prioriteringar för att möta nya utmaningar. Vi ser hur den ekonomiska krisen pressar många medlemsstaters nationella budgetar oerhört hårt. Kravet på att skattebetalarnas pengar ska användas väl är nu större än någonsin.

Reformer och omprioriterade utgifter kommer att vara nödvändiga för att uppnå en modern EU-budget med tydligt europeiskt mervärde. Därför behövs det flera åtgärder exempelvis för att bekämpa klimatförändringar, stärka konkurrenskraften hos EU:s ekonomi och samarbeta mer i rättsliga och inrikes frågor samt i fråga om yttre förbindelser.

Låt mig avsluta med att understryka att EU-samarbetet inte finns till för att enskilda länder ska kunna plocka russin ur kakan. EU är av strategisk betydelse för Sveriges välstånd och säkerhet. Vårt medlemskap är ett uttryck för internationell solidaritet med andra länder. För att svensk EU-politik ska kunna göra skillnad i Bryssel krävs en tydlig rege-

Anf. 47 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Först vill jag uttrycka mitt stöd för ministerns uttalande vad gäller Baltic Pride och den parad som tydligen är stoppad i Litauen. Det är mycket anmärkningsvärt att man på det sättet hindrar demokratiska uttrycksformer i ett EU-land. EU-ministern har mitt fulla stöd i sitt ställningstagande, och jag hoppas att det tydligt kommer att framföras också.

Jag noterade inledningsvis att Birgitta Ohlsson använde Europa-begreppet på samma sätt som EU-kommissionen, som synonymt med EU. Men Europa är enligt min uppfattning större än EU. Jag tycker att det är viktigt att hålla isär de här begreppen trots allt. Birgitta Ohlsson talar om ett tydligt och kraftfullt Europa. Jag antar att EU-ministern menade ett tydligt och kraftfullt EU. Birgitta Ohlsson pratade senare om vad regeringen vill med EU-samarbetet. Det är mer riktigt; det handlar naturligtvis om det.

Birgitta Ohlsson frågade hur en kommande vänsterregering ska förhålla sig till EU-samarbetet. Nu är vi inte fulltaliga på vänstersidan i dag, men vi är överens om att en kommande regering ska vara aktiv i EU-politiken, ska aktivt granska, förbättra och förändra EU, framför allt i frågor som handlar om gränsöverskridande problem. Det är där vi ska använda EU. Det har vi som en gemensam hållning. Det är en plattform för att använda och utveckla EU.

Jag skulle vilja fråga ministern om inställningen till EMU. Hur ser ministern på EMU mot bakgrund av finanskrisen och situationen i Grekland?

Anf. 48 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar för stödet från Jacob Johnson vad gäller att fördöma att Prideparaden i Vilnius är inställd på lördagen. Jag vill dock nämna att jag kommer att invigningstala redan på fredagen. Jag skulle ha deltagit i paraden på lördagen, men jag kommer att åka till Vilnius på fredagen och hålla mitt invigningstal. Där kommer exempelvis Viviane Reding från kommissionen att vara med via ett videoinspelat meddelande och flera av Europaparlamentarikerna. Det är en bred uppslutning från många av Europeiska unionens länder.

Det är klart att Europa är större än Europeiska unionen, men man kan ändå inte bortse ifrån att kärnan av Europa i dag är Europeiska unionen. Det är 27 demokratier som har gått samman för att man vill stå upp för tydliga rättigheter, för att man har lämnat dödsstraffet bakom sig på historiens sophög, för att man tycker att frihet och öppenhet är bra. Man ser att samarbete och inte isolationism är det som gäller för att skapa en bra framtid. Här är den stora klyftan mellan alliansregeringen och De rödgrönas politik.

Man kan fråga sig själv: Vill man ha ett inflytande i Europeiska unionen? Då är det en fördel om man vill tillhöra denna Europeiska union. Vänsterpartiet, ditt eget parti, vill ju lämna EU. Ni säger nej till Europeiska unionen. Miljöpartiet säger nja till Europeiska unionen. De ändrade sig förvisso förra året. De vill inte gå ur unionen längre men har Europa-

parlamentariker och riksdagspolitiker som fortfarande har den hållningen och driver den aktivt. Samtidigt var bägge partierna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, mot Lissabonfördraget, som i dag är kuggen för själva Europa.

Socialdemokraterna visar i sin praktiska politik, i utskottsreservationer och vad man driver i motioner att de faktiskt ligger närmare Alliansen än Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Men det är med Vänsterpartiet och Miljöpartiet som Socialdemokraterna ska regera, inte med Alliansen.

När det gäller euron är jag som liberal fortfarande för ett svenskt deltagande i eurogemenskapen. Jag får fortsätta i nästa replik.

Anf. 49 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Vi får höra resten när det gäller Birgitta Ohlssons inställning på euroområdet i nästa replik.

Den kommande vänsterregeringen efter valet den 19 september, det är 136 dagar kvar, kommer att jobba aktivt för att granska, förbättra och förändra EU. Under den mandatperiod vi står inför är det inte aktuellt med att Sverige ska lämna EU. Den frågan står inte på dagordningen, det har vi från Vänsterpartiet accepterat, även om vi har en pragmatisk inställning att på sikt är det bättre med ett annat slags samarbete mellan Europas länder, mer mellanstatligt än EU-samarbetet. Det föreligger inga problem för att vi tillsammans ska kunna jobba aktivt på den plattform som EU för tillfället utgör.

Men jag har en annan fråga apropå detta samarbete och begreppet Europa. Det gäller förhållandet till Ryssland. Det var Fredrik Malm inne på tidigare. Det är en viktig del av Europa. I Ryssland bor över 100 miljoner människor som tillhör Europa fastän utanför EU:s gränser. Tyvärr ingår inte Ryssland i det östliga partnerskapet. Men det har en betydelsefull roll, inte minst för Östersjösamarbetet.

Jag skulle vilja höra hur ministern ser på det.

Anf. 50 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Vill man driva en kraftfull politik oavsett om det handlar om klimat, jämställdhet eller ekonomiska framgångar, är det en fördel att vara med i projektet Europeiska unionen. Det är en stor skillnad mellan vad alliansregeringen vill och vad De rödgröna vill.

Euron: Det första vi kan konstatera är att den finanskris som har pågått globalt, både på världsnivå och på EU-nivå, inte beror på euron. Den beror bland annat på att Grekland har vilselett omvärlden och har misskött sina statsfinanser. Det är något som grekiska politiker måste ta ett större ansvar för. Det finns flera länder i vår närhet som inte har haft euron som har haft stora problem med sin ekonomi, till exempel Island som ännu inte är EU-medlem och Lettland och Ungern. Det är flera länder som har stått utanför euron som har drabbats av ekonomisk kris.

Jag skulle vilja säga att utan euron skulle finanskrisen ha varit betydligt större. En annan trend i Europa ser vi i länder som Tyskland eller Holland. Där är man tydlig med att hade man inte haft euron hade det sett betydligt värre ut.

Grekerna är nog ganska glada över att räntan i dag sätts i Frankfurt och inte i Aten. Man behöver bara gå 15 år tillbaka ur svenskt perspektiv. Vi minns själva hur vi i början av 90-talet drabbades av räntehöjning på

500 procent och devalveringar. Det som Grekland har saknat är sunda statliga, offentliga finanser. Det är något som grekerna själva måste ta itu med.

När det gäller relationerna till Ryssland kan jag säga att Ryssland inte kan vara med i Östersjöstrategin, som vi debatterade tidigare här, för Ryssland är inte medlem i Europeiska unionen. Däremot inser vi att vi måste ha en del avtal med Ryssland. Vi ska självklart vara tydliga och glasklara i kritiken vad gäller brott mot mänskliga rättigheterna, attacker mot oppositionspolitiker, med mera. Men när det gäller klimatsamarbete måste vi se på hur vi kan hjälpa till och hur vi tillsammans kan jobba för att miljön ska bli bättre. Det är inte bara vi som skitar ned Östersjön från vårt lands sida och från våra grannländer i EU, utan det handlar också om Rysslands roll i det.

Anf. 51 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är utmärkt att ministern reagerar mot det sätt som Litauen agerar mot Baltic Pride. Det är bra att regeringen säger ifrån. Men jag har ett par frågor: Kommer regeringen att göra något mer än att säga ifrån? Är man beredd att vidta åtgärder för att få Litauen att skärpa sig eller kommer man att låta det stanna vid ett synnerligen kraftigt och djupt känt fördömande nästa vecka?

Nästa fråga som jag har gäller klimatfrågan. EU har högre ambitioner än vad exempelvis USA har, men är man också beredd att ta med sig pengar till nästa och nästnasta klimatkonferens, de pengar som länderna i G77 faktiskt kommer att behöva för att ha råd att föra en bra klimatpolitik, de pengar som vi enligt klimatkonventionen är skyldiga att leverera, eller kommer man att säga att det är okej att EU driver en linje som går ut på att klimatfinansiering ska betalas genom neddraget bistånd?

Jag tvivlar på att ministern tycker att detta är okej, men nu frågar jag efter vad som är regeringens åsikt.

Anf. 52 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt viktigt för att mänskliga fri- och rättigheter ska respekteras fullt ut bland Europeiska unionens länder att man också har ett system som ser till att man lever upp till detta. Jag vill också säga, nota bene, att blir man medlem av Europeiska unionen har man skyldigheter i sig. Det finns en viss ribba vad gäller mänskliga fri- och rättigheter för att komma på fråga som medlem i Europeiska unionen. Och Litauen behöver en dag som denna påminnas om att de har skrivit under EU:s stadga för mänskliga rättigheter och Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Det är en grund.

Men det som är oerhört viktigt nu är att laborera vidare med hur vi kan se till att få ett effektivare sanktionssystem mot länder som uppenbart bryter mot mänskliga fri- och rättigheter. Där har EU i dag något som heter Fundamental Rights Agency som jobbar med att bevaka dessa rättigheter. Jag tycker att det vore oerhört positivt om man kunde ge dem mer makt och även se till att involvera Europaparlamentet tydligare i detta arbete.

Jag tror som liberal och EU-vän att de länder som har kommit med i Europeiska unionen också fortfarande är väldigt angelägna om sitt anse-

ende. Jag tror att man kan komma ganska långt med name and shame, att hänga ut länder och göra rankningar för hur man exempelvis behandlar minoriteter. Men jag utesluter inte att vi eventuellt måste gå vidare.

Det är intressant att Max Andersson och jag stod här i november 2008, om jag inte missminner mig, och debatterade Lissabonfördraget. En av de främsta aspekterna med Lissabonfördraget var faktiskt att till och med ge makten att man på sikt skulle kunna utesluta länder som inte sköter sig som medlemmar av Europeiska unionen. Det är ett väldigt långsiktigt drag. Jag tror inte att det är något land som är i närheten av detta, utan det handlar förstas om att det skulle vara riktigt långtgående kriser. Men Miljöpartiet var ju tillsammans med Vänsterpartiet emot att man skulle ha Lissabonfördraget som faktiskt gav oss mer makt att vara tydliga i dessa frågor.

Anf. 53 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan önska ministern lycka till med sin name and shame-kampanj. Jag tvivlar dock på att regeringen seriöst kommer att driva kravet på att utesluta Litauen, i alla fall i nuläget. Redan före Lissabonfördragets ikraftträdande fanns möjligheten att beröva länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna rösträtten. Jag undrar om regeringen är mer beredd att använda den metoden.

Jag tillåter mig att tvivla men går vidare till nästa fråga. Den gäller EMU.

Jag tror inte att grekerna är nöjda med det ekonomiska arrangemang de har just nu. Grekerna har skapat sina egna problem, om det är vi alla eniga, men det är svårare att hitta en lösning på de problemen nu när de är med i EMU. De kan inte devalvera. De kan inte sänka sin ränta. I stället kommer de att vara dömda till en väldigt lång period av massarbetslöshet och deflation som förvärrar en kris som redan är mycket allvarlig. Det är inte bra för ett land som hamnar i Greklands situation att vara med i EMU.

Storbritannien har också allvarliga ekonomiska problem på grund av sitt budgetunderskott. De är inte med i EMU. Läget för dem är på sikt inte lika allvarligt. Länder som Italien, Spanien och Portugal – framför allt Spanien har inte misskött sig lika mycket som Grekland, de har skött sig – ligger väldigt illa till. Det är på grund av att det är riskabelt att vara med i EMU om man hamnar i den här situationen.

Jag undrar: Är det inte lite väl våghalsigt av Alliansen att kräva ett EMU-medlemskap nu?

Anf. 54 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill återigen betona att krisen i Europa i dag, ekonomiskt och finansiellt sett, inte beror på euron. Men det viktiga att betona just nu är att den bästa medicinen inte är att låta andra betala för festen. Varje land måste vara ansvarigt för sina egna skulder. Solidaritet är i alla fall inte för mig som liberal synonymt med att de som missköter sina statsfinanser ska kunna åka snålskjuts på exempelvis ECB:s låga räntor. Grekiska skattebetalare och grekiska politiker måste ta ett större ansvar. Det behövs stora strukturella reformer i Grekland och i många andra länder för att vi ska kunna ha en hållbar ekonomi i ett dynamiskt Europa.

Jag återkommer till frågan om klimatet som jag inte hann med i första omgången. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi får ett internationellt klimatavtal. Vi vet alla att det kommer att vara ett stort möte i Cancún i Mexiko i november. Året därpå har vi möte i Sydafrika. Vi hoppas ju alla att vi redan i Cancún utifrån Copenhagen Accord ska ha grunden till ett brett avtal som så många länder som möjligt är med på. Men det innebär inte att Europeiska unionen ska slappa till. Vi måste vara en motor och våga gå före. Det har vi också gjort genom att säga att vi har kvar kravet om 30-procentiga utsläppsminskningar. Det finns kvar och kommer kanske också att vara lättare att genomföra faktiskt på grund av att den finansiella krisen påverkar i positiv riktning.

Det som Max Andersson tar upp om utvecklingsländernas roll är jätteviktigt. Redan där har vi tillsatt de så kallade Fast track-pengar som har kommit och som ska löpa till jag tror att det är 2014. Stora belopp har pumpats in, och Sverige är en av de stora givarna. Det är klart att det här måste fortsätta.

Jag vill betona att vi hela tiden i miljö- och klimatdebatten talar om hur viktigt det är att USA är med på kärran och att Indien, Kina, Japan och stora industriländer med stora utsläpp står i fokus. De är viktiga, för det är de länderna som släpper ut allra mest. Men det är lika viktigt att utvecklingsländerna får ett stöd. Det är där vi kanske också ska se till att det bildas breda, stora allianser som de känner förtroende för. För dem är frågan om klimathotet en fråga om liv och död, inte minst för många ö-nationer.

Anf. 55 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Vi diskuterar nu EU-kommissionens arbetsprogram för 2010. Vi fick en ganska bra illustration i de två senaste replikskiftena av vad vi kan vänta om De rödgröna vinner valet i höst.

Vi ser här hur Vänsterpartiet vill lämna EU helt och hållet. Det blir väldigt svårt att bedriva en offensiv politik då. Miljöpartiet vill sedan ett år tillbaka vara kvar i EU men vill inte acceptera Lissabonfördraget.

Man säger nej till en rad av de centrala projekt, samarbeten och processer som är på gång i EU. Man säger nej till euron. Man säger nej till Schengensamarbetet, som vi redan har sedan lång tid tillbaka. Man säger nej till Lissabonfördraget, som nämndes. Man säger nej till Haagprocessen som innebär att vi kan ta ett gemensamt ansvar för migrationspolitiken. Man säger nej till en rad associeringsavtal. Man är i praktiken från Vänsterpartiets och Miljöpartiets sida skeptiska till att EU över huvud taget ska ha en försvars- och säkerhetspolitisk dimension. Man säger nej till EPA-avtalet som förhandlas just nu och mycket, mycket annat.

Vänsterpartiet säger så här: Vi vill lämna EU, men det är bara en vision. Vi kommer förstås att jobba konstruktivt om vi får sitta tillsammans med Mona Sahlin, Kenneth G Forslund och de andra i regeringen. Men så är det ju inte. Om man egentligen inte gillar Europasamarbetet och egentligen vill lämna Europeiska unionen och varje dag ställs inför en rad konkreta frågor att ta ställning till är det klart att man på punkt efter punkt kommer att försöka få denna hållning att genomsyra de enskilda konkreta besluten. Det är detta som gör oss oroliga.

Herr talman! EU-ministern nämnde i sitt anförande att vi står bakom Catherine Ashton. Den nya höga representanten för utrikesfrågorna,

tillika vice ordförande i kommissionen, Catherine Ashton ska nu bygga upp EU:s utrikestjänst. Det är oerhört viktigt att Sverige nu visar ett stöd för att bygga upp EU:s utrikestjänst, att få en renodlad EU-diplomati, en diplomatisk apparat där EU är närvarande runt om i hela världen och där EU kan spela en mer betydelsefull roll. Vi kan dessutom ”poola” resurser på ett sätt som kan hjälpa mindre stater vid olika administrativa frågor, till exempel visumhantering. Det kan hjälpa en stat som Sverige och ännu mer hjälpa en mindre stat, till exempel Estland.

Det är viktigt att vi förstår att det nu finns en ny kommission, ett nytt fördrag, en ny utrikestjänst och en ny person som är ansvarig för just detta. Då kan vi inte förvänta oss att Catherine Ashton efter bara några månader ska vara den mest profilerade stora aktören. Angela Merkel, Sarkozy och andra personer har haft många år på sig att etablera sina positioner. Vi ska ge mycket tydligt stöd för att EU kan bygga upp utrikestjänsten på ett bra sätt.

Herr talman! Jag vill kort nämna ytterligare en viktig sak för detta år. Vi har under en längre tid sett hur Turkiets anslutningsprocess med EU har kärvat betänkligt. Turkiet ska förhandla om 35 kapitel. Man har lyckats avsluta endast ett av dem. Det är inte några folkmord på armenier eller förtryck av kurder som har bromsat processen utan det är Cypernfrågan. Vi såg nu ett val på det ockuperade norra Cypern, som inte gick i någon särskilt positiv riktning om man är vän av att lösa frågan. EU behöver göra ytterligare tunga insatser så att Grekland, Turkiet och de två parterna på Cypern kan mötas och nå en lösning på frågan för att Turkiet över huvud taget ska kunna gå vidare i förhandlingsprocessen. Detta är mycket viktigt att betona.

Anf. 56 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till den socialdemokratiska motivreservationen nr 1.

Betänkandet handlar om kommissionens arbetsprogram för EU för 2010. Titeln på arbetsprogrammet är välgörande; *Tid för handling*. Jag önskar verkligen att det blir det nu. EU har under mycket lång tid ägnat stor del av sin kraft och tid till att diskutera och formulera den regelbok som nu är på plats i form av Lissabonfördraget. Samtidigt har miljökriser, jobbkriser och finanskriser rullat vidare. Det är hög tid att EU börjar agera och inte fortsätter diskussionen om hur vi bäst ska organisera arbetet och vad vi ska hålla på med egentligen och så vidare. Nu är det verkligen som EU-kommissionen säger i sin titel, nämligen att det är tid för handling.

Tyvärr tycker vi socialdemokrater att det som kommissionen pekar ut som möjliga handlingsvägar inte räcker till. Vi borde diskutera ett ambitiösare program från kommissionen i dag. Jag tror att det finns en enkel förklaring till varför det ser ut som det gör. EU-kommissionen speglar det politiska läge som råder just nu inom EU. En majoritet av de 27 EU-staterna har borgerliga regeringar som förespråkar, helt naturligt och rimligt, en borgerlig politik. Det är en politik som inte handlar om att använda politiken som ett aktivt verktyg utan mer för avregleringar och liberala – nyliberala, ekonomiskt liberala – åtgärder.

Det finns ett slags beröringsångest när man som borgerlig politiker runt om i Europa ska använda sig av det fantastiska verktyg som finns i

form av EU. Därför vågar man inte riktigt ordentligt stoppa ned handen i verktygslådan och ta ett fast grepp om detta och använda EU till att bekämpa både jobbkris, klimatkris och finanskris på ett ändamålsenligt sätt. EU är ett viktigt politiskt verktyg, och det ska vi använda. Det ska användas aktivt. Det är det som vi socialdemokrater saknar, det vill säga att man riktigt vågar ta ut stegen i arbetsprogrammet från EU-kommissionen. Det är det som är grunden till vår kritik i vår motivreservation.

Vi vill använda EU aktivt. Det är först då som EU blir ett verkningsfullt verktyg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

13 § OSSE

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU22
OSSE (redog. 2009/10:OSSE1).

Anf. 57 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! I dag lägger utrikesutskottet fram sitt betänkande om OSSE. Det behandlar bara redogörelsen från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling om dess verksamhet under 2009. Vanligtvis behandlar vi utskottets betänkande samtidigt som regeringens skrivelse om regeringens arbete i OSSE. Nu kommer denna först under hösten. Riksdagen får alltså återkomma när den ligger på riksdagens bord. Regeringens skrivelse är en viktig årlig rapportering som har stor betydelse som underlag för riksdagens kontrollmakt. Därför är vi glada för att vi har fått veta att den verkligen kommer under hösten.

Sverige spelar en viktig roll inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa dels vad gäller samarbetet på ministernivå, dels i den parlamentariska församlingen där svenska riksdagsledamöter innehar en rad viktiga uppdrag. Huvudtemat för 2009 var för den parlamentariska församlingens del säkerhet. Sommarsessionen i Vilnius behandlade OSSE:s roll inför de nya säkerhetsutmaningarna, och höstmötet i Aten handlade om energisäkerheten.

OSSE samordnar 56 medlemsstater och tio partnerländer. Organisationens länder täcker hela norra halvan av jordklotet och sträcker sig från Vladivostok till Vancouver. Men OSSE samarbetar även med partnerländer som Afghanistan. Det är betydelsefullt. Där handlar huvuduppgifterna om konfliktförebyggande, krishantering, återuppbyggnad och demokratiutveckling.

Förra året innehade Grekland ordförandeskapet. I år är det Kazakstan. Det är första gången ett centralasiatiskt land blir ordförande i en europeisk organisation. Det visar att vår värld alltmer växer samman.

Herr talman! Även 2009 var ett år präglad av interna motsättningar inom OSSE. Under ministermötet i Aten blev det ännu en gång uppenbart att USA och Ryssland har olika uppfattningar om inflytandet över OSSE:s verksamhet och om demokratifrågor. Skillnaden mellan ”öster och väster om Wien” blev allt tydligare i den grundläggande inställning-

Prot. 2009/10:116
5 maj

Kommissionens
arbetsprogram 2010

OSSE

en till mänskliga rättigheter. Extra framträdande blev det under sommar-sessionen i Vilnius under diskussionen om resolutionen om Europas återförening efter 20 år med den grymma realsocialistiska järnridån. Resolutionen behandlade Europaparlamentets beslut om att göra den 23 augusti till minnesdag för stalinismens och nazismens offer. Den 23 augusti 1939 var datumet då Molotov–Ribbentrop-pakten undertecknades. Debatten blev animerad, men slutligen antogs resolutionen med stor majoritet och blev en del av Vilniusdeklarationen.

OSSE:s parlamentariska församling spelar en avgörande roll i demokratiutvecklingen runt om i världen, inte minst genom uppdraget att övervaka valen i OSSE:s medlemsstater. I samarbete med systerorganisationen Odihr, Office for Democratic Institutions and Human Rights, övervakade svenska parlamentariker under 2009 fem parlaments- och ett presidentval. Det handlade om Montenegro, Albanien, Kirgizistan, två gånger i Moldavien samt presidentvalet i Makedonien.

Den parlamentariska församlingen har också spelat en viktig roll inom OSSE när det gäller att försöka lösa de så kallade frysta konflikterna i Transnistrien och Nagorno-Karabach men även i Sydossetien och Abchazien. Detta arbete är av stort värde och bidrar till att trappa ned konfliktnivåerna. Därför var det särskilt synd att OSSE:s fältmission i Georgien stängdes under förra året.

Herr talman! OSSE:s roll har kraftigt förändrats under de senaste 30 åren. 1975 grundades den dåvarande europeiska säkerhetskonferensen som ett forum för politiska förhandlingar mellan öst och väst. Sedan dess har Europa fått se järnridån försvinna och de odemokratiska kommunistiska regimerna falla samman. I dag har OSSE axlat säkerhetskonferensens mantel.

Slutligen, och inte minst, är det väsentligt att betona det arbete som den parlamentariska församlingen genomför inom OSSE som den egna institution som församlingen är. Det finns därför skäl att med oro se på de diskussioner som har uppkommit om den parlamentariska församlingens status i förhållande till OSSE i dess helhet. Det är angeläget att den parlamentariska församlingens roll inom OSSE respekteras. Redan vid OSSE-mötet i Istanbul 1999 erkändes den parlamentariska församlingen som en av de viktigaste institutionerna inom OSSE. Från svenskt håll behöver vi med kraft verka för att hålla den parlamentariska dimensionen levande.

Därmed yrkar jag, herr talman, att redogörelsen läggs till handlingarna.

Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Detta är ett betänkande som berör den parlamentariska församlingens arbete under 2009. Det är en redogörelse för den parlamentariska församlingens arbete.

Jag begärde ordet, herr talman, bara för att understryka det som också Walburga Habsburg Douglas nämnde, nämligen vikten av att vi har en parlamentarisk närvaro när vi formar säkerhetspolitiska samarbetsmönster i vårt Europa. Det är en viktig yta för kontakt för parlamentarisk diplomati och för att förankra en säkerhetsstruktur som syftar till att både vara förebyggande av konflikter och att hantera kriser, som vi ser på flera

håll i Europa. Men det syftar också till att aktivt verka för demokratisk utveckling i hela Europa.

Jag tycker att det finns alla skäl för denna församling, parlamentet, att granska och även diskutera det sätt på vilket våra delegater verkar i dessa parlamentariska miljöer. Det är, herr talman, vårt uppdrag från Sveriges riksdag som utövas när man verkar i till exempel OSSE:s parlamentariska församling. Det är också den här kammarens uppgift att granska och diskutera detta både för att utvärdera och för att pröva inför kommande arbete hur det hela ska bedrivas.

Jag tycker, herr talman, att den redogörelse som lämnats är intressant. Den lyfter fram viktiga frågor och en viktig debatt när det gäller säkerhetsstrukturen, som vi vet är under diskussion i Europa.

Jag hoppas, herr talman, att man när 2010 års redogörelse lämnas ska kunna ha tagit ett nytt steg i det arbetet och samlats sig för nya tag i OSSE så att man inte fortsatt stampar på stället, som man har gjort under en tid. Därmed, herr talman, kan vi lägga redogörelsen till handlingarna med godkännande, som utrikesutskottet har föreslagit.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

14 § Europarådet

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU24
Europarådet (redog. 2009/10:ER1).

Anf. 59 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är en lite udda situation att stå i talarstolen när jag å ena sidan företräder utskottet och utskottsmajoriteten och å andra sidan har två motioner. Jag tror att det kan bli lite hetsigt att springa mellan de två mindre talarstolarna, så jag tänker dela upp mitt anförande. Jag ska först tala allmänt om Europarådet och utskottets betänkande, och sedan kommer jag att säga några saker om mina motioner. Vi får väl se om jag begär replik på mig själv i ett senare skede.

Europarådets parlamentariska församling har ägnat mycket kraft och tid under det gångna året åt generalsekreterarvalet. Det var en hel del komplikationer vad gällde formalia och det fanns en känsla i den parlamentariska församlingen av att man var överkörd av ministerkommittén, som på ett strikt sätt hade följt de så kallade Junckerkriterierna. Mycket tid och kraft har gått åt till detta.

Så småningom valdes Thorbjørn Jagland till generalsekreterare. Han är nu i gång med en reformprocess av Europarådet – en reformprocess som är angelägen därför att hela Europarådet har slutat fungera på det sätt som från början var tänkt. Det är alldeles för mycket indelat i pusselbitar eller sektioner, vilket gör att var och en hanterar sina saker. Det har varit dåligt med samordning.

Om organisationen ska vara relevant, och det tycker vi att den ska vara, är det viktigt att man får ett genomslag och att man samordnar så att man har samma prioriteringar som lades fast på Warszawatoppmötet –

mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat – och inte håller på med allt och inget.

Under året har efterbörderna av kriget mellan Ryssland och Georgien tagit upp mycket tid i den parlamentariska församlingen. Vi har haft diskussioner och beslut som har gått i än den ena riktningen, än i den andra.

Jag tycker dock att under senare tid har undfallenheten för det stora medlemslandet Ryssland varit alldeles för stor. När det gäller efterrättelser av våra resolutioner har Georgien uppfyllt kanske 80–90 procent och Ryssland noll. Det är inte ett acceptabelt förhållande i en organisation som Europarådet om vi ska behålla trovärdigheten. Vi har varit ungefär en tredjedel av församlingen som på senare tid har drivit linjen att man måste hantera Ryssland på ett annat sätt än tidigare.

Vi försökte i slutet av förra året få igenom ett beslut att åtminstone symboliskt dra in rösträtten för Ryssland under en kortare tid. Det lyckades inte. Nu har det snart gått ytterligare ett halvår, och ingenting mer har hänt. Utrikesminister Lavrov höll ett anförande i församlingen häromdagen där han mer eller mindre rent ut sade att Ryssland inte tänker göra någonting. Man tänker inte rätta sig efter någonting, utan Ryssland går på som vanligt. Detta gör att vi riskerar att få ett slags double standards.

Vidare planeras det fortsatt för demokratiforum. Nästa demokratiforum är tänkt att hållas i Armeniens huvudstad Jerevan. Jag har under min tid i den kommitté som har hanterat detta motsatt mig att man ska vara i Jerevan så länge Armenien inte lever upp till sina åtaganden enligt konventioner och enligt Europarådets standarder. Motargumentet har varit att det är bättre att hålla forumet där för att det skulle kunna gynna demokratin i Armenien. Jag kan tala om att vi hade demokratiforum i Moskva för några år sedan, och det har inte gynnat någonting. Jag är alltså tveksam. Vi får se nu om den parlamentariska församlingen faller undan och deltar eller om den faktiskt inte deltar i Forum for the Future of Democracy nästa gång, när det hålls i Armenien.

Vidare har migrationsfrågorna på senare tid tagit en hel del av vår uppmärksamhet. I slutet av förra terminen hade vi en subkommitté som hölls i Antalya om den ekonomiska krisens effekt på migrationen och för migranterna. Det var en kommitté där vi samarbetade med socialkommittén och diskuterade vad som var möjligt. Det var många som tyckte att Antalya är en semesterort. Det är möjligt. Men denna del av Turkiet har både invandring och utvandring, så vi fick en hel del mycket relevanta kunskaper.

Europarådet har tre nivåer, vilket de flesta här församlade ledamöter känner till. De är ministerkommittén, den parlamentariska församlingen och kongressen. Just för tillfället, parallellt med denna debatt, har vi överläggningar med våra svenska representanter från kongressen. De sitter och väntar på oss under debatten. Vi ska diskutera på vad sätt vi kan samordna oss i alla fall från svensk sida.

Men under den reformprocess som generalsekreteraren nu har inlett behövs mycket mer av samarbete och mycket mer av prioriteringar mellan Europarådets olika delar.

Generalsekreteraren föreslår bland annat att man ska lägga ned den kommitté under ministerkommittén som sysslar med migration. Det må så vara. Det kanske man ska göra. Vad vi tydligt betonade under den

senaste sessionen var att man måste ha kvar det mellanstatliga samarbetet när det gäller de frågorna, för migrationsfrågorna kommer att bli större än de tidigare har varit när det gäller Europarådets medlemsländer, och vi kommer att behöva diskutera detta mycket mer.

För egen del är jag övertygad om att vi, om Europa ska ha någon bra framtid över huvud taget, måste öka den ordnade arbetskraftsinvandringen. Vi måste dessutom ta ställning till hur man gör med de irreguljära, alltså papperslösa. Man kan inte bara stoppa huvudet i sanden och blunda för den situationen.

Naturligtvis har det varit en hel del valövervakningar. Moldavien var ett av de ställen där vi övervakade, förstås. Likaväl har det varit diskussioner om observatörsstatus. Kazakstan ansökte om observatörsstatus. Det har inte blivit någonting av det. Jag tror att Kazakstan för tillfället har fokuserat på sitt ordförandeskap i OSSE. Jag kommer att åka dit om några dagar för att representera Europarådets nyvalde president, Çavuşoğlu, på en OSSE-konferens i Astana. Då får vi höra vad kazakerna säger. De ställde med kort varsel in politiska utskottets sammanträde för drygt ett år sedan för att man inte hade tid och kraft.

Vidare jobbar vi nu med att undersöka om det finns möjligheter att återuppta den transatlantiska länken, någon form av samarbete med USA. Man kan inte bli observatör i den parlamentariska församlingen så länge man har dödsstraff. Det är alldeles uteslutet. Men det kan finnas andra möjligheter att diskutera gemensamma värden och gemensamma projekt. Dock har amerikanska kongressledamöter ännu svårare än svenska och andra europeiska ledamöter att resa. Det uppfattas nämligen inte väl bland väljarna i valkretsen att man lämnar landet. Det görs associationer till semesterresor så fort man åker från Washington till Europa. Det är naturligtvis olyckligt i det här samarbetet.

Vi har under året tillsatt ett konfliktförebyggande underutskott i det politiska utskottet, och vi har haft en konferens om konfliktförebyggande. För det är ingen tvekan om att Europarådet misslyckades när det gällde det konfliktförebyggande i fråga om kriget mellan Ryssland och Georgien. Här försöker vi nu hitta en modell för att kunna jobba framåt och se till att man undviker konflikter. Det finns ju konflikthärddar här och där i Europa som skulle kunna blossa upp. Jag återkommer strax till det när jag ska tala om mina motioner.

Sedan har vi haft Vitrysslands begäran om att få återta sin speciella gäststatus i församlingen. Det visade sig att de efter att vi hade antagit en resolution om vad som skulle ingå – de skulle ha ett moratorium för dödsstraff, och de skulle se till att oppositionen också fick delta i församlingens sammanträden – hade satt i gång med flera avrättningar. Och de förföljer oppositionen mer än någonsin. Därför finns det just nu ett beslut om att frysa alla högnivåbesök i Vitryssland. Nu återstår det att definiera vad högnivå är. Om det gäller vår ordförande i subkommittén eller inte råder det delade meningar om. Så detta kan bli intressant.

Vi har också hanterat grannarna. Iran har till exempel varit föremål för en hel del diskussion, speciellt efter det så kallade valet i Iran i somras.

Fru talman! Nu kommer jag att ta ett steg åt sidan och diskutera mina två motioner som har blivit avstyrkta.

Det var tre motioner. Det är en socialdemokratisk motion som är väl tillgodosedd men formellt avstyrkt när det gäller huruvida man ska ha skrivelser från regeringen i ärenden som gäller delegationerna. Utrikesutskottet är väl helt överens med motionärerna om sakinnehållet. Motionen är dock avstyrkt.

Sedan har jag två motioner. Jag tar upp frågan om det olyckliga riksdagsbeslut som togs här vad gäller ett så kallat folkmord på armenier 1915. Det togs med en rösts övervikt, som alla känner till. Jag tycker att det är principiellt tokigt att riksdagen på det sättet tar ställning i historiska ärenden. Men om man nu har börjat göra det vore det mer naturligt att ta upp frågan om Holodomor, massvälten, det folkmord som genomfördes av sovjetkommunisterna under Stalins ledning i Ukraina i början av 30-talet. Det ligger närmare i tiden. Det var ett större antal människor som dog, som fick svälta ihjäl, som skickades till läger och som led svårt under kommunistoket. Det finns anledning, om det nu är så att riksdagen har ändrat inställning till att diskutera historiska saker, att ta upp det här. Därför är jag lite besviken över att inte utskottsmajoriteten på ett bättre sätt har tillgodosett min motion.

På samma sätt talar vi om konfliktförebyggande och risken för att det kan bli folkmordsdiskussioner när det gäller ännu mer närliggande områden. Det gäller konflikten i Nagorno-Karabach, där Armenien för närvarande ockuperar mer än 20 procent av Azerbajdzjans område. FN har antagit ett antal säkerhetsresolutioner om att trupperna borde tas tillbaka och att en fredlig lösning ska nås.

Utskottet skriver att man tycker att det ska vara en fredlig lösning, och den så kallade Minskgruppen ska jobba vidare. Det tråkiga är att länderna – det gäller både Azerbajdzjan och Armenien – inte har förberett befolkningen på att det kommer att behövas något slags kompromiss, utan retoriken är lika stark som när kriget pågick för 15 år sedan.

Internflyktingsituationen är svår. Därför är jag besviken över att inte utskottet på ett tydligare sätt har tillgodosett den motionen. Som företrädare för utskottet borde jag då begära replik på mitt anförande, men jag avstår från det just nu, fru talman.

Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Europarådet och dess parlamentariska församling är ännu ett av de organ där riksdagen utser ledamöter för att de på riksdagens uppdrag ska utveckla vår kontinent.

47 medlemsländer – alla utom Vitryssland och Kosovo är medlemmar – deltar i den parlamentariska församlingens arbete. Det är 209 normgivande konventioner som verkar för att utveckla vårt Europa.

År 2009, fru talman, var märkesår på flera sätt. Europarådet hade då funnits i 60 år för att utveckla normer för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatlighet bland medlemsstaterna.

Precis som framgick av Göran Lindblads inlägg tidigare har mycket av verksamheten under föregående år berört valet av generalsekreterare. Det har stormat en hel del i den parlamentariska församlingen under det gångna året kring just generalsekreterarvalet. Men samtidigt tror jag att vi alla kan konstatera att det också har lett till ett närmande och till nya

arbetsformer mellan ministerkommittén och den parlamentariska församlingen. Det har alltså resulterat i något som åtminstone verkar hoppfullt för framtiden när det gäller samverkan, fru talman.

Den nya generalsekreteraren har också varit klar på att fokusera Europarådets arbete på ett tydligare sätt och har en reformagenda för kommande år. Det är någonting som jag starkt välkomnar. Det är nödvändigt att fokusera Europarådets arbete, att tydligt arbeta med Europakonventionen och Europadomstolen och att nå en uppföljning av domstolens beslut.

Europadomstolen är det mest kraftfulla verktyg som vi har för att säkra mänskliga rättigheter. Det är också glädjande att vi nu äntligen har fått ett nytt protokoll, protokoll 14. Det har länge diskuterats och har nu ratificerats av Ryssland. Därmed kan en reformering av domstolen genomföras. Det är någonting som kommer att vara oerhört avgörande för utvecklingen under kommande år.

Ett annat område som är viktigt för Europarådet är MR-kommissarien, som bevakar, granskar och prövar hur medlemsländerna följer upp mänskliga rättigheter och konventioner. MR-kommissarien fokuserar mycket medvetet på ett antal områden, återrapporterar och ställer krav, har stor respekt hos medlemsländerna och är också en av de få som har kunnat verka i diskussionen om internflyktingar, inte minst i Abchazien och i Sydossetien, där andra knappast haft möjlighet att agera.

Monitoring är ett av de centrala instrumenten i Europarådets arbete. Monitoring handlar om att granska och följa upp – följa upp nya medlemsstaters åtaganden och vad som hänt över tid. Det finns skäl att skärpa monitoring från ministerkommitténs sida när det gäller uppföljning av domstolens beslut. Det lämnar mycket i övrigt att önska. Många länder struntar ganska uppenbart i vad domstolen har kommit fram till.

Från den parlamentariska församlingens sida är det viktigt att understryka vikten av monitoring som är kraftfull och tydlig. Det finns en fara, fru talman – och jag anknuter även här till Göran Lindblads inlägg – i att man intar någon form av försiktighetsprincip i sin granskning av länderna. Då blir Europarådet en del av en allmän parlamentarisk församling som inte fokuserar på sitt tydliga uppdrag, nämligen mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet. Det är detta som ska stå i fokus i den parlamentariska församlingens arbete, i Europarådets arbete. Man ska vara en tydlig röst och vakthund när det gäller dessa områden. Klarar Europarådet inte det uppdraget utan blir en allmän vänlig församling kommer Europarådet att tappa sin legitimitet.

Är vi inte vaksamma på detta område, inte minst med tanke på vad som har hänt under det gångna året vad gäller kriget mellan Georgien och Ryssland och de följdverkningar som det har fått i den parlamentariska församlingen, riskerar vi att hamna på ett sluttande plan. Då kommer vi, fru talman, med stor sannolikhet att få se ett europaråd som är urvattnat och ett europaråd och en europadomstol till vilka EU inte vill ansluta. Då tappar vi det gemensamma rättsstatliga rummet för normer när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet på vår kontinent. Det vore mycket beklagligt, för då får vi på nytt en mur i Europa med två normsystem där EU blir den kraftfulla och Europarådet den svaga parten. Det, fru talman, vill jag inte se. Jag önskar ett Europa

som är helt på detta område. För människornas och för de mänskliga rättigheternas skull är detta en väg att värna.

Anf. 61 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Björn von Sydow, som leder den socialdemokratiska gruppen i Europarådsdelegationen och som står som första namn på den motion som jag tänker tala om, har fått förhinder. Han har därför bett mig redogöra för vår syn på vad utskottet har sagt om regeringens återrapporteringsskyldighet vad avser arbetet i Europarådets ministerkommitté.

Europarådet har spelat en viktig roll för Europas politiska utveckling under efterkrigstiden, kanske viktigare än vad många har klart för sig. Utan Europarådet skulle respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer vara på en avsevärt lägre nivå på vår kontinent; det är jag helt övertygad om. Dödsstraffet hade aldrig varit avskaffat i Europa om inte Europarådet och Europakonventionen hade funnits, och Guantánamofängelset skulle aldrig kunna inrättas i Europa.

Ofta blandas Europarådet ihop med EU-samarbetet. Under min tid i regeringen jobbade jag mycket med EU:s institutioner, ministerrådet, kommissionen och Europaparlamentet. EU-samarbetet är bra på många sätt, men ibland kan perspektiven i dessa samtal bli lite väl snäva.

Europarådet kan inte jämföras med EU vad gäller politisk bredd och djup, men det är en stor tillgång att Europarådet samlar hela Europa, 47 medlemsländer mot EU:s 27. Det ger en fördjupad förståelse för hur vår kontinent ser ut. Det saknar inte heller vikt att länder som Ryssland, Turkiet och Ukraina är med.

Inte sällan får vi i Europarådsförsamlingen hantera storpolitiska konflikter, till exempel kriget mellan Ryssland och Georgien. Häromåret hade vi Kosovofrågan; vi har Cypnfrågan.

Till Göran Lindblad, som gav uttryck för en mer konfrontativ linje mot Ryssland, vill jag säga följande. Europarådets krav på Ryssland har varit mycket tydliga. Det var dock inget alternativ för Europarådet att klippa av samarbetet med Ryssland och kasta ut Ryssland ur samarbetet. Det är lätt att bränna broar, Göran Lindblad, men det är ofta svårt att bygga upp dem igen.

Det är en viktig sak att Europarådet samlar Östeuropa, Centraleuropa och Västeuropa till en arena där alla kan mötas. Europarådet saknar inte heller maktbefogenheter. Det finns en mjuk makt genom de resolutioner och rekommendationer vi antar. Det finns också en hård makt genom de domstolsutslag som kommer från Strasbourgdomstolen.

Det är viktigt att det arbete som görs också återrapporteras till riksdagen löpande. Vi som sitter i Europarådsdelegationen har gjort detta genom den skrivelse som ligger på riksdagens bord, men regeringen har tydligen tvekat när det gäller att redovisa vad regeringen har gjort i Europarådets ministerkommitté. Det är bakgrunden till Björn von Sydows motion.

Europarådet uppmanade redan 1967 medlemsländernas regeringar att regelbundet återrapportera till sina respektive parlament om arbetet i ministerkommittén och att göra det årligen. Förra året kom den svenska regeringen med sin skrivelse först på hösten. Inför detta år nåddes vi av uppgifter om att regeringen inte tänkte lämna någon skrivelse alls. Vi ville därför markera vikten av återrapporteringen genom denna motion.

Vi fick nämligen intrycket att regeringen ville spela ned Europarådets roll, vilket i så fall, enligt vår uppfattning, hade varit mycket olyckligt.

Nu har utrikesutskottet agerat kraftfullt och gjort klart för regeringen att en sådan här skrivelse ska fram. I betänkandet finns en stark skrivning om att utskottet förutsätter att regeringen under 2010 återkommer till riksdagen med en skrivelse om verksamheten inom Europarådets ministerkommitté. Det är en skarp uppmaning till regeringen. Vi ser fram emot en sådan skrivelse under våren eller till hösten – oavsett vilken regering det då blir. Motionens syfte är därmed tillgodosett, och jag ställer mig därmed bakom betänkandet.

Fru talman! Innan jag slutar ska jag säga ett par ord om tidigare inlägg. För åhörarna måste den debatt som Göran Lindblad försökte föra framstå som surrealistisk. Han företräder ett utskott som har avstyrkt hans egen motion. Han är missnöjd med det men vågar inte yrka bifall till sin egen motion, för då skulle han få rösta emot sin egen motion i kammaren. Jag tror att detta blir helt obegripligt för en utomstående. Man måste välja sida. Antingen är du för din egen majoritet, Göran Lindblad, eller så är du emot den.

Det blev inte bättre när man hörde argumentationen om massvälten i Ukraina, Göran Lindblad. Du vill beteckna det som folkmord och drog en parallell till Armenienfrågan. Logiken blir då följande. Eftersom riksdagen enligt din uppfattning har gjort fel en gång ska riksdagen göra fel en gång till genom att också beteckna denna historiska händelse som folkmord. Två fel skulle alltså på något sätt bli ett rätt. Det fungerar inte så, Göran Lindblad. Jag tycker att du ska tänka igenom logiken i din position en stund till.

Anf. 62 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Låt mig först klara ut frågan om Ryssland. Jag antar att Morgan Johansson avsiktligt missförstod det jag sade. Jag sade att om Europarådet ska vara relevant måste man inta en tydlig hållning när medlemsländerna inte uppfyller minimikraven för medlemskap, när medlemsländerna inte rättar sig efter de beslut som tas i den parlamentariska församlingen eller har tagits av ministerkommittén. Ryssland struntar totalt i detta. Man måste ha någon form av påföljd.

Jag sade inte att man ska sluta ha en dialog. Jag sade inte att man ska utesluta Ryssland. Man ska tvärtom ha dem med, men man måste göra en tydlig markering.

När det gäller mina egna motioner, Morgan Johansson, är det alldeles uppenbart att det är meningslöst att yrka bifall eftersom jag inte skulle kunna få någon majoritet för dem i kammaren. Jag tycker att det är viktigt att ta upp frågan och driva debatten. Principfrågan om huruvida riksdagen ska ta ställning i historiska händelser är viktig. Jag tycker fortfarande att det var fel att man gjorde det i det här fallet. Om riksdagen har en annan hållning när det gäller historiska händelser måste vi behandla alla andra historiska händelser. Jag vill sätta det på sin spets genom att i de här motionerna, och framför allt den om Holodomor, ta upp frågan om det kanske är så att riksdagsmajoriteten vill att man tar ställning i historiska händelser. Eller var det bara politiska skäl när det gällde det så kallade folkmordet på armenier i Turkiet? Man kanske egentligen inte ändrade på principen utan det var av andra politiska skäl. Socialdemokra-

terna kanske ville tillgodose resten av den rödgröna oppositionen och vara hyggliga och vänliga; det var alltså politisk taktik.

Det är den diskussionen jag vill föra upp här i kammaren.

Anf. 63 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag blir lite överraskad när Göran Lindblad säger att det är meningslöst att yrka bifall eftersom han ändå inte får majoritet för det. I så fall skulle ju vi i oppositionen aldrig yrka bifall till våra förslag eftersom de varje gång röstas ned av majoriteten. Om du har väckt en motion och går upp i talarstolen och är uppenbart missnöjd med hur den har behandlats och pläderar för den måste du löpa linan ut och slåss för den och ställa frågan på sin spets.

Det var det jag kritiserade och tyckte var egendomligt.

Armenienfrågan kontra massvälten i Ukraina är en ny fråga som Göran Lindblad tar upp. Han gör det mot bakgrund av vad som skedde i Armenien. Riksdagen är långt ifrån ensam bland parlamentariska församlingar om att ha sagt att det som hände i östra Turkiet var att betrakta som folkmord.

Nu tar man upp en ny diskussion om massvälten i Ukraina och alla de dödsfall och den massaker som skedde där. Låt oss diskutera det. Det får vi väl göra. Men använd det inte som en inrikespolitisk konflikt. Göran Lindblad försöker nämligen göra detta till någon sorts inrikespolitisk diskussion när det i själva verket handlar om mycket större och viktigare ting.

Anf. 64 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Morgan Johansson inte vet vilken fot han ska vila på. Han säger att det inte är inrikespolitiskt. Samtidigt säger Morgan Johansson att principen ligger fast. Tycker inte Morgan Johansson att principen att vi inte ska rösta om historiska händelser borde ha legat fast?

Antingen har man ändrat principen och då ska vi diskutera och rösta om alla historiska händelser som kommer upp, eller också vidhåller man den gamla hållningen att vi inte ska göra det och då måste man erkänna att det här var ett rent inrikespolitiskt taktiskt grepp av det ena eller andra skälet. Att andra parlament i andra länder har fattat beslut i den här frågan är fullständigt irrelevant.

Andra parlament i andra länder diskuterar och röstar väldigt ofta om inrikespolitiska och utrikespolitiska händelser som har hänt bakåt i historien.

För mig är det viktigt att föra upp principdiskussionen. Om en riksdagsmajoritet har ändrat principen måste vi också ha möjlighet att driva andra frågor. Då kommer riksdagen att arbeta på ett annat sätt än tidigare.

Anf. 65 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ingen princip som har ändrats. Det finns kriterier uppställda för vad som ska betraktas som folkmord. De händelser som kvalificerar sig för de kriterierna ska vi betrakta som folkmord.

När det gäller Armenien vet vi betydligt mer om vad som hände och hur organiserat det var än när det gäller den fråga som Göran Lindblad tar upp.

Ju mer man vet om vad som faktiskt har hänt desto mer kan man uttala sig om vad som egentligen inträffade. Därmed kan man också betrakta det på olika sätt – om det var ett folkmord eller inte.

Det är inga principer som har förändrats. Det som har hänt är att riksdagen har sagt att det som inträffade när Ottomanska riket föll samman i samband med första världskriget är att betrakta som folkmord. Inga principer har förändrats.

Anf. 66 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för att klargöra att utrikesutskottet har samma hållning i ärendet om Holodomor som när vi diskuterade folkmord på armenier med flera. I båda fallen avstyrkte utrikesutskottet motionerna. Vi har en konsekvent hållning i den här delen.

Förra veckan hade Europarådet en session. Då hade Europarådets ledamöter, bland annat Morgan Johansson, möjlighet att rösta i frågan om Holodomor. Det vore intressant för kammaren att få höra hur Morgan Johansson valde att lägga sin röst. Var det ett folkmord eller var det inte det? Då gällde omröstning för alla.

Jag var inte närvarande eftersom jag var tvungen att åka hem, fru talman, och är därför nyfiken att få reda på detta.

Anf. 67 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vi har varit helt konsekventa i frågan. Vi vet för lite för att kunna uttala oss om huruvida detta skulle vara att betrakta som ett folkmord. Det gav vi uttryck för i Europarådets församling förra veckan. Här finns total konsekvens.

Det skulle vara intressant att få veta Kerstin Lundgrens uppfattning. Hon har inte bekant färg. Vad tycker Kerstin Lundgren om Göran Lindblads försök att föra in ytterligare en händelse som tydligen ska betraktas som folkmord. Vad tycker Kerstin Lundgren om det?

Anf. 68 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag har bekant färg. Jag har yrkat bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande. Det innebär ett konsekvent avslag på motionen. Jag är något förvånad över att Morgan Johansson inte uppfattade det.

Fru talman! Jag noterade att Ukrainas parlament har tagit ställning och sagt att det är folkmord. Där finns det en hållning som ligger något så när nära Anfals och ett domslut som gällde kurderna och behandlingen från Saddam Husseins sida.

Socialdemokraterna valde en hållning där; här väljer man en annan hållning. Det är intressant.

Anf. 69 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstår inte vad vi bråkar om, Kerstin Lundgren. Vi är ju överens i sakfrågan, när det gäller hur den här motionen ska behandlas.

Anf. 70 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag vill uttrycka min oro för Europarådets framtid. Europarådet fyllde 60 år 2009. Europarådet är tämligen okänt i Sverige och övriga medlemsländer. Europarådet har 47 medlemsländer – alla Europas länder utom Vitryssland som inte får vara med. Alla förstår nog varför Vitryssland inte får vara med.

Europarådet har som huvuduppgift att värna mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprinciper. Europarådet har många institutioner. Det är den parlamentariska församlingen, i vilken jag ingår. Det är kongressen med parlamentariker från de lokala och regionala parlamenten. Det är en kommissionär för mänskliga rättigheter. Jag skulle kunna fortsätta uppräknningen.

Europarådet har en känd institution. Det är Europadomstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg.

Min oro nummer ett är: Vad kan vara värre för en organisation som har mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprinciper som sin huvuduppgift – det är där man ska ha fokus – än att två länder startar krig mot varandra? Detta hände i augusti 2008.

Europarådets arbete har sedan dess – speciellt under 2009 som vi i dag diskuterar – i stort sett präglats av detta krig mellan Ryssland och Georgien. Vad kan då egentligen vara värre än att när Europarådet antar ett antal resolutioner struntar ett av länderna som berörs – i detta fall Ryssland – totalt i dessa resolutioner, medan Georgien uppfyller i princip allt? Jag vill påstå att inget kan vara värre och mer förödande för en organisation än det som har skett.

Att Ryssland totalt ignorerar Europarådets tre resolutioner gör inte bara att Rysslands respekt och trovärdighet är i gungning utan att hela Europarådets respekt och trovärdighet, såväl internt mot andra medlemsländer som externt mot det internationella samfundet, är i gungning och står på spel.

För inte är det så att det ska sluta med att vi har olika regler för olika länder, alltså double standards, som har nämnts här tidigare? Fortsättning lär följa i år 2010. Vi vet att denna fortsättning på konsekvenserna av kriget mellan Georgien och Ryssland redan har inletts.

Jag undrar ibland om Rysslands agerande, och då tänker jag på Kreml och de som leder Ryssland, i Europarådet kan sammanfattas med ett uttalande från Marx, inte Karl Marx som många kanske tror att jag skulle komma med nu utan Groucho Marx, en av bröderna Marx. Han sade: Jag skulle aldrig vilja vara med i en klubb som accepterar mig som medlem.

Det är så jag känner när Ryssland agerar i Europarådet.

Min oro nummer två för Europarådets framtid: Europarådets alla institutioner måste hålla sig inom de fokusområden som vi har, alltså huvuduppgifterna mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsfrågor. Vi har valt en ny generalsekreterare, och han har lagt fram ett reformförslag. Men frågan är om det kommer att räcka. Jag tvivlar personligen på att det kommer att räcka för att vi ska kunna hålla ihop Europarådet på olika sätt.

Devisen att det är bättre att göra få saker bra än att göra en massa saker halvbra eller till och med dåligt gäller verkligen Europarådet.

Mycket är sagt, och jag ska inte säga så mycket mer. Men jag vill säga att jag också instämmer i kritiken och tycker att det är beklagligt att

regeringen inte har kommit med någon skrivelse om ministerkommitténs verksamhet under 2010. Men, precis som utskottet, förutsätter jag att den kommer. Då får vi se det positiva i det negativa. När den skrivelsen kommer kan vi få ha en ny debatt om Europarådets verksamhet.

Slutligen yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i detta betänkande.

Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! För att inte ett stort frågetecken ska hänga kvar i den debatt som jag och Morgan Johansson nyss hade ska jag kortfattat säga följande.

Folkmordet i Holodomor eller andra folkmord ska diskuteras öppet. Man ska kunna forska om dem och kunna granska dem. De ska kunna prövas av domstolar och även diskuteras i våra parlament, inklusive Europarådet. Men principen är att vi inte politiskt i parlament ska rösta och fatta beslut om domar. Vi ska inte döma. Vi ska skapa förutsättningar för andra att döma. Den principen gäller i utrikesutskottet när vi pratar om Holodomor, och den gällde när vi diskuterade folkmord på armenier. Men det låter inte som om det är Morgan Johanssons hållning. Det lät som att om han vet för lite tar han inte ställning. Men vet han tillräckligt tycker han att han ska kunna döma i historiska ärenden. Det är väl om detta som diskussionen egentligen handlade?

Anf. 72 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det råder en viss förvirring. Det är två frågor. Det gäller om riksdagen över huvud taget ska säga att några händelser är folkmord.

När det gäller till exempel Rwanda eller Förintelsen antar jag att riksdagen kan uttala att det är folkmord därför att de lever upp till kriterierna för det. Det antar jag att Kerstin Lundgren inte skulle ha några bekymmer med.

Men när det sedan handlar om andra händelser i historien där vi får veta mer om vad som har hänt tycker jag att man kan ha en diskussion i alla parlament om även dessa händelser kan betraktas som folkmord. Det är inget konstigt.

Men enligt Kerstin Lundgrens princip skulle det vara fel av oss att ens föra en sådan diskussion och fatta sådana beslut. Det tycker inte jag. Det är de kriterier som stipuleras för folkmord som vi ska ta hänsyn till och som denna debatt handlar om. Sedan dömer inte vi någon över huvud taget. Det gör domstolar.

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Diskutera gärna. Det tycker jag är riktigt och viktigt. Det gäller oavsett om det gäller Rwanda, Ukraina, Armenien, grekiska pontier eller vad vi nu pratar om.

Men riksdagen har mig veterligt – jag bad riksdagens utredningstjänst att undersöka det – aldrig fattat beslut i den typen av frågor.

Diskutera gärna dessa frågor, men fatta inte beslut i den typen av frågor. Det är det som är den princip som jag har haft. Från utrikesutskottet hävdar vi naturligtvis den principen också i detta betänkande när vi avstyrker motionen från Göran Lindblad. Det var om detta som diskussionen handlade. Det vore bra om vi vore eniga om den principen och om att

det inte handlar om att vi vet för lite för att ta ställning i den ena frågan men vet tillräckligt för att ta ställning i den andra frågan. Då är vi ute på ett sluttande plan.

I detta anförande instämde Walburga Habsburg Douglas (m).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

15 § Vissa frågor om ledighet

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU14
Vissa frågor om ledighet.

Anf. 74 LARS LILJA (s):

Fru talman! Svenska kyrkan har 6,75 miljoner medlemmar. De medlemmar som är över 16 år har rösträtt, och det är val till Svenska kyrkan vart fjärde år. I dessa val väljer medlemmarna 36 000 förtroendevalda. De agerar lokalt, i 13 stift på regional nivå och på kyrkomötet på nationell nivå.

Målet är att det ska finnas en öppen folkkyrka för alla i hela landet. Kyrkan har ansvar för underhåll av kyrkor. Det är ett kulturhistoriskt värde som vi absolut inte ska förringa. Kyrkan har dessutom ansvar för begravningsväsendet.

Om vi ska ha en demokratisk kyrka är det oerhört viktigt att alla, oavsett från vilken grupp av samhället man kommer, ges möjlighet att delta i dessa beslutande församlingar. Det får inte bli så att kyrkan styrs av pensionärer eller andra som har möjlighet att vara lediga på dagarna.

En förutsättning för att kunna ge alla i samhället möjlighet att delta är naturligtvis att man har laglig rätt till tjänstledighet för kyrkopolitiska uppdrag. För detta fanns det ett lagstöd till och med den 31 december förra året. Det har givetvis att göra med att kyrkan skildes från staten. Detta är grunden till det speciella regelverk som gällde till och med den 31 december 2009. Meningen var att man sedan skulle återkomma med någon form av förslag i frågan.

Vad som hänt är att egentligen inte någonting hänt. Frågan har bollats mellan departementen. Kulturdepartementet har inte velat ta i frågan. Arbetsmarknadsdepartementet har inte heller riktigt velat ta i frågan. Det kan bevisas till exempel av en interpellation från Berit Högman till Sven Otto Littorin som handlade just om rätten till tjänstledighet för kyrkopolitiska uppdrag. Frågan hamnade så småningom hos kulturminister Adelsohn Liljeroth eftersom den ansågs tillhöra det departementet, och nu diskuterar vi i arbetsmarknadsutskottet frågan om ledighet.

Det är helt klart, tycker jag, att Svenska kyrkan har en särställning bland samfundet i Sverige. Kyrkan har ett överlägset större medlemsantal än alla andra samfund och har genom valen vart fjärde år en demokratisk uppbyggnad. Även om Svenska kyrkan nu är skild från staten borde det, anser vi socialdemokrater, vara självklart och rimligt att ha rätt till ledighet för att delta i det kyrkopolitiska arbetet just därför att Svenska

kyrkan har en särställning med sitt uppdrag att bevara kyrkorna och med sitt ansvar för begravningsväsendet. Det tycker jag är viktiga argument för att kunna behålla en bra demokratisk styrning av den svenska folkkyrkan.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Göran Persson i Simrishamn (s).

Anf. 75 JAN ERICSON (m):

Fru talman! Det var väl roligt för Lars Lilja att få stöd från 25 procent av de närvarande här i kammaren.

Detta betänkande är kanske inte det mest omfattande betänkande som arbetsmarknadsutskottet har levererat under denna mandatperiod. I huvudsak är det tre frågor som behandlas. Dessa frågor handlar om ökad möjlighet till ledighet från arbetet i vissa situationer.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

När det gäller motionsförslaget om rätt till ledighet för förtroendeuppdrag inom Svenska kyrkan skriver Socialdemokraterna i en reservation att en rätt till ledighet för sådana uppdrag bör införas. Det förvånar mig faktiskt lite grann eftersom Socialdemokraterna var ett av de partier som bestämt argumenterade för att skilja kyrkan från staten. Ända sedan det skedde har Svenska kyrkan, precis som Lars Lilja påpekat, haft en särställning när det gäller rätten till ledighet för förtroendevalda. Detta var tänkt som en övergångslösning. Men, fru talman, en övergångslösning kan inte vara för evigt.

Många andra samfund uppfattar det som väldigt orättvist att Svenska kyrkan särbehandlas på det här sättet. Om vi menar allvar med att skilja kyrkan från staten ska staten inte vare sig lägga sig i kyrkans verksamhet och ställningstaganden i olika frågor eller i övrigt ge kyrkan en särställning i lagstiftningen. Det är därför mycket rimligt att tiden för de övergångsregler som gällt i tio år inte förlängs.

Jag har själv varit kyrkopolitiker och ledamot av både kyrkoråd och kyrkofullmäktige hemma i Sätilla församling. Det var jag ända fram till 2005. Redan då förlades för det mesta möten och sammanträden till kvällstid eller helger för att slippa problem med ledighet från jobbet. Om man bara vill går det. De kyrkopolitiskt aktiva slipper då löneavdrag – det är ju inte alltid som församlingarna har råd med ersättning.

Det vore orimligt att besluta om en särskild rätt för ledighet för förtroendevalda i ett samfund om andra samfund i så fall inte erbjuds samma rätt. Det är därför fullt rimligt att tiden för övergångsbestämmelserna inte förlängs och att Svenska kyrkan får samma regler som andra samfund.

Reservationen från Socialdemokraterna känns inte riktigt genomtänkt.

När det gäller det andra ärendet i betänkandet, rätten till tjänstledighet för aktiviteter i frivilligförsvaret, har jag en större förståelse för förslaget. Frågan har, som Eva Flyborg påpekar i sin motion, diskuterats i 18 år utan resultat. Det finns 18 frivilligorganisationer som samverkar med Försvarmakten. Väldigt många människor berörs. Frivilligorganisation-

erna har en viktig funktion inom totalförsvaret och är ett viktigt samhällsintresse.

I samband med den stora reformen om värnplikten och organisationen av det svenska försvaret kommer många frågor med koppling till ledighet för försvarsuppdrag att aktualiseras, så frågan lär återkomma. Men fram till dess, alltså fortsättningsvis, får frågan lösas från fall till fall i en överenskommelse med arbetsgivaren. I vissa kollektivavtal finns det bestämmelser som reglerar ledigheten i olika situationer.

Det sista ärendet som behandlas i betänkandet handlar om att ha en utredning om ett så kallat röddagskonto. Bakgrunden är att synen på helgdagar över tid har varierat. Etnisk och religiös mångfald i Sverige har aktualiserat att man kanske skulle kunna disponera sin ledighet friare eftersom olika människor från olika kulturer firar olika helgdagar.

Det är en intressant tanke, men samtidigt är frågan komplicerad. Det kan bli både kostsamt och besvärligt för en arbetsgivare om medarbetarna är frånvarande lite hur som helst. Inte minst gäller det inom verksamhet som helt stängs under storhelger och som i övrigt kräver full bemanning. Det finns många frågor att diskutera i samband med de här förslagen. I dagsläget är det väldigt svårt att räkna på de samhällsekonomiska effekterna av ett införande av ett "röddagskonto".

Det är viktigt att påpeka att arbetsmarknadens parter själva fritt kan förfoga över frågan och göra Anpassningar till enskilda förhållanden och branscher. De parter på arbetsmarknaden som vill pröva ett "röddagskonto" innebärande att man kan välja vilka helgdagar man är ledig har därför goda möjligheter att den vägen reglera frågan.

Fru talman! Efter detta lilla nedslag i frågorna om olika former av ledigheter återgår jag till normalläget och till valrörelsen som kommer att handla om helt andra saker, till exempel om hur vi ska få fler att vara på jobbet.

Det är av betydelse att säga att det även om man värnar arbetslinjen också är viktigt med ledighet. Alla behöver vi ibland ladda batterierna tillsammans med familj och vänner. För att kommande debatter här i dag inte ska inkräkta på den sköna vårkvällen slutar jag här.

Anf. 76 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Anledningen till att jag tar några minuter i anspråk är att jag representerar Socialdemokraterna i kulturutskottet. Vi har tidigare haft frågan på bordet här i kammaren. För ett och ett halvt år sedan hade vi också en stor utfrågning bland annat om relationsförändringen staten–Svenska kyrkan. Detta med tjänstledighet var en del av det hela. Vidare gällde det kyrkoantikvarisk ersättning samt den mer skattetekniska frågan om så kallade prästlönetillgångar.

Den aktuella frågan var tänkt som en helhet. Därför var det viktigt att de tre aspekterna skulle behandlas lika och samtidigt. Men nu blev det så att majoriteten i kulturutskottet valde att skicka detta vidare, så det hamnade på arbetsmarknadsutskottets bord. Det är inte så att de inte kan handlägga detta; det kan de säkert – jag har ju här hört representanter från olika sidor. Men det är också viktigt att ha klart för sig vad som gäller och vad som är bakgrunden i och med relationsförändringen och det som då hände.

Utredningen har skett fram till 2000 då relationsförändringen kom till stånd. Det skulle vara en övergångsperiod med en kontrollstation efter tio år, som nämnts av föregående talare här. Jag instämmer i detta med en kontrollstation. Men det var inte sagt vad man skulle ta ställning till, så inte någonstans har det varit planerat att detta med ledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan ska ändras. I stället skulle det vara en kontrollstation, och en utvärdering skulle göras så att man kan se hur det har fungerat.

Nåväl, vad är det då som gäller för Svenska kyrkan? Ja, man har fortfarande ett stort ansvar. Som representant för kulturutskottet tänker jag mycket på kulturarvet. 460 miljoner kronor per år, alltså nästan ½ miljard, av statliga medel går till Svenska kyrkan och ska handhas av Svenska kyrkan och av folkvalda politiker och samtliga ”kategorier” av människor i samhället. Då är det viktigt att inte minst när det gäller Svenska kyrkans kyrkomöte, som varar under en 14-dagarsperiod, kunna ta ledigt. Jag är övertygad om att arbetsgivarna är välvilligt inställda, men det ska också från alla parter kännas naturligt att man får ledigt och kan övervaka de olika frågorna.

Hur blir det då jämfört med andra samfund? Ja, bara för att en har ledighet för ett förtroendeuppdrag stjälpes inte det någon annan. Det gör det inte sämre för någon annan. Kanske skulle man till och med kunna utvidga det. Jag vill inte lägga fram det förslaget här, men det är fullt möjligt.

Det var det klarläggande jag ville göra. Jag ville ge lite bakgrund till att Svenska kyrkan har en särskild ställning i samhället och att staten har ett särskilt ansvar. Det är därför det är viktigt att det som rent demokratisk fråga skulle ligga kvar. Nu blev beslutet att det försvann i och med ingången av detta år. Vår förhoppning var att det skulle kunna fortsätta. Vi får väl se vad som händer framöver med denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

16 § Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU26
Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m. (prop. 2009/10:119).

Anf. 77 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Vi ska debattera förlängningen av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, som är avslag på propositionen.

Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att bekämpa brott och att polisen har de verktyg de behöver för detta. Lika viktigt är det att värna rätts-säkerheten och effektiviteten och att vi tar hänsyn till den personliga

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

integriteten. Lagarna om hemlig rumsavlyssning, även kallat buggning, och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, även kallat preventiva tvångsmedel, föreslogs i propositionen våren 2006. Vänsterpartiet var då motståndare till förslaget och kunde medverka till att det särskilda minoritetsskydd som finns i regeringsformen gjorde att ikraftträdandet sköts upp i tolv månader.

Nu när de tillfälliga lagarna föreslås förlängas är det självklart för oss att vi på samma grunder som tidigare är motståndare till förslagen. De rättssäkerhetsgarantier som efter kritiken införs är nödvändiga men inte tillräckliga för att tillgodose krav på rättssäkerhet och skydd för den personliga integriteten. Den underrättelseskyldighet till den som utsätts för tvångsmedel som införs är försedd med alltför omfattande undantag. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden – det var bra med detta inrättande, och det var en fråga vi drev – är enligt oss inte tillräckligt självständig från regering och myndigheter.

Vänsterpartiet är motståndare till buggning eftersom vi anser att det innebär alltför stora kränkningar av den personliga integriteten då effektiviteten i användningen inte är belagd. Som tidigare nämnts ser vi inte heller de rättssäkerhetsgarantier som införs som tillräckliga, och därför lever man heller inte upp till de krav som ställs enligt Europakonventionen när det gäller effektiva rättsmedel för att få upprättelse.

Det är allmänt konstaterat att buggning innebär ett större integritetsintrång än de hemliga tvångsmedel som tidigare varit tillåtna i Sverige. Hemlig rumsavlyssning – buggning, som vi kallar det – måste i alla fall där avlyssningen pågår en tid anses innebära en mer total kontroll än hemlig teleavlyssning. Detta hänger samman med att polisen kan lyssna på *allt* som sägs och även på annat än samtal i den avlyssnade lokalen vid alla tider på dygnet, oavsett vilka som vistas där. Så som bland annat JO har påpekat kan mängden överskottsinformation bli omfattande.

Det finns dessutom anledning att anta att människor i allmänhet är något mer återhållsamma med vad de säger i telefon jämfört med vad de säger till varandra på tu man hand. I sin bostad torde de allra flesta människor utgå ifrån att ingen annan kan lyssna på det som sägs. Till detta kommer att hemlig rumsavlyssning ibland måste förenas med den ytterligare kränkning det innebär att polisen får rätt att bereda sig tillträde till bostaden för att placera ut de tekniska hjälpmedlen.

Försvarare av buggning brukar ofta hävda att den som har rent mjöl i påsen inte har något att frukta. Problemet är att det sällan går att vara helt säker på vem som har gjort sig skyldig till brott. Mikrofoner kommer att placeras i miljöer där oskyldiga misstänkta befinner sig. Därtill kommer kränkningar som alltför ofta förbises, nämligen de kränkningar som personer i de misstänkta omgivning får utstå. Liknande kränkningar förekommer redan i dag när det gäller hemlig telefonavlyssning. Där avlyssnas även den som den misstänkte samtalar med. Buggning är dock en långt mer ingripande åtgärd, vilket gör att drabbandet av oskyldiga blir desto allvarligare. Dessutom torde fler oskyldiga drabbas vid buggning än vid hemlig telefonavlyssning.

Inte heller nu när lagen har använts i några år har man kunnat belägga metodens effektivitet på ett bra sätt. Detta konstateras i utredningen *Utvärdering av buggning och preventiva tvångsmedel*, SOU 2009:70. I utredningen konstateras också att det saknas metoder för att utvärdera

effektiviteten. Till skillnad från denna utredning och regeringen anser vi att man inte ska förlänga lagen för att testa effektiviteten ytterligare och i avvaktan på att man tar fram bättre utvärderingsmetoder. I och med att man säger att man inte vet hur effektiv lagstiftningen är har man också uttryckligen erkänt att man inte uppfyller vad som krävs enligt regeringsformen och Europakonventionen när man stiftar så pass integritetskänsliga lagar. Lagstiftningens effektivitet måste i stället beläggas i förväg.

Jag stannar där eftersom jag vet att Mehmet Kaplan ska tala efter mig. Vi har en gemensam motion, och han får tala ytterligare om det preventiva tvångsmedlet.

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

Anf. 78 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Tack, Lena Olsson, för en utomordentlig redogörelse för den gemensamma åsikt vi har i frågan! Jag vill yrka bifall till vår gemensamma reservation, nämligen reservation nr 1.

Vad är det som gör att frågan om buggning har haft så svårt att få gehör under årens lopp? Det kan man undra. Vi i Miljöpartiet fanns inte ens när diskussionerna kom i gång under tidigt 70-tal. Däremot har våra samarbetspartier, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, på olika sätt varit inblandade i detta med buggning. Det intressanta är att den nuvarande regeringen och allianspartierna har haft många olika åsikter i frågorna. Jag skulle vilja ta upp ett antal exempel på kritik och invändningar mot buggning och tvångsmedel som har förekommit under årens lopp för att ge perspektiv på hur denna typ av frågor har hanterats.

Fru talman! Dessa exempel på kritik och invändningar går att hitta på många olika forum – i riksdagens eget arkiv, ute på nätet och genom att prata med människor som är insatta i frågorna. Om vi tittar på vad som sades i början av 70-talet fanns det ett betänkande som hette *Skydd mot avlyssning*. Där skrev man: Företrädare för Rikspolisstyrelsen önskar inte heller att särskilda regler stiftas som ger polisen rätt att använda integritetsfarlig apparatur.

Man kan tycka att det är lite lustigt med ordval som ”apparatur”, men det är själva andemeningen och innehållet som är det viktiga. Även om det har gått väldigt lång tid, och vi tycker att brottsligheten i viss mån har förändrats och blivit global, är det grunden i det här citatet som jag vill lyfta fram.

Jag fortsätter att läsa ur betänkandet: Det kan befaras att medborgarnas förtroende för polisen och kanske också andra myndigheter kunde minskas om myndigheterna fick rätt att skaffa sig information om deras privatliv utan deras vetskap. Den skada som detta skulle innebära kan på sikt vara större än värdet av att ett antal brott klaras upp.

Det här finns i ett betänkande som skrevs för 40 år sedan.

Då infinner sig frågan: Hur kan detta vara lika aktuellt i dag? Är det inte så att brottsligheten är mycket farligare, att vi har ett farligare samhälle i sig, som gör att vi behöver nya metoder? Eller är det så att de här metoderna inte är särskilt nya utan har funnits alltid? Sättet att utföra dem på har varierat. I vissa länder har man begagnat sig av detta eftersom länderna är diktaturer och inte har något som helst rättssäkerhetstänkande, men i demokratier har diskussionen alltid förts.

Fru talman! Jag vill ta upp ytterligare ett inlägg i debatten, nämligen från 1980 – tio år senare. En departementsskrivelse formuleras på det här

Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m

sättet: Å andra sidan är sådan avlyssning, varom här är fråga, ett betydligt mer djupgående ingrepp i den personliga integriteten än telefonavlyssning. Den är också mer svårkontrollerad och kan bland annat av det skälet leda till ryktesspridning och bristande förtroende för polisen och andra myndigheter.

Vi som sitter i justitieutskottet måste se till medborgarnas väl och ve i första hand, och de metoder vi har ska utföras av polisen. Men det är just polisen det pratas om här, att det är viktigt att förtroendet är fortsatt högt i detta hänseende.

Narkotikakommissionen på 80-talet fortsätter prata om avlyssning: Det vore synnerligen olyckligt om misstanke uppstod att avlyssning kunde ske utan lagliga beslut. Blotta misstanken kunde äventyra allmänhetens tilltro till polisens arbete och över huvud taget få allvarliga följder för samhällsklimatet.

Är det så att det bara är Miljöpartiet och Vänsterpartiet som har de här tankarna och funderingarna? Är det så som majoriteten försöker få det till, att vi inte vill ta något ansvar för rikets säkerhet och brottsbekämpning? Eller är det kanske så att de här tankarna och funderingarna alltid har funnits och fortfarande finns men tyvärr ibland döljs i iveren att försöka framstå som handlingskraftig?

Man fortsätter i denna text, och detta är 1983: En känsla, om än obefogad, av att ständigt kunna vara avlyssnad kan riskera att bli spridd bland medborgarna. Kommissionen anser att de gynnsamma effekter som kan stå att vinna genom att införa hemlig avlyssning med mikrofoner som ett nytt tvångsmedel och som av praktiska skäl torde bli ganska begränsade inte uppväger de negativa följder som det skulle kunna få.

Man var orolig. Är det så att man bara på den tid som gått sedan det här skrevs har blivit så mycket duktigare på att vara rättssäker så att vi inte behöver tänka på denna oro, eller är det så att de som skrev detta var hemliga miljöpartister och vänsterpartister?

Jag vill avsluta med ett citat från rätt nära i tiden, i början av det här seklet, år 2000 när det som då hette Svenska Helsingforskommittén skrev följande: Det framgår tydligt av den redovisade inställningen hos de tillfrågade brottsbekämpande myndigheterna att användandet av buggning i stort sett enbart kan komma till nytta om polisen tillåts placera utrustningen varhelst de önskar.

Visst – det är sannolikt att när alla människor kan kontrolleras, när polis kan bryta sig in i alla privata utrymmen och all tänkbar information kan komma i händerna på polisens brottsutredare, då kan också nästan alla brott klaras upp. Ett sådant kontrollsamhälle är det dock få som önskar sig.

(Applåder)

Anf. 79 ANDERS HANSSON (m):

Fru talman! Jag får börja med att säga att jag i dag är stand-in för Ulrika Karlsson i Uppsala som har lämnat detta ärende till mig. Ni får nöja er med mig i stället. Jag hoppas att ni inte blir besvikna utan att det ska gå lika bra.

I detta betänkande behandlar utskottet propositionen som föreslår att lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra

vissa särskilt allvarliga brott ska fortsätta gälla till och med den 31 december 2012.

Regeringens förslag har granskats av Lagrådet som har lämnat förslaget utan erinran. Fem motionsyrkanden har väckts av v och mp. Vänsterpartiet vill avslå propositionen. Miljöpartiet vill varken att lagen om hemlig rumsavlyssning eller lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ska förlängas. De vill alltså inte att polisen ska ha de här verktygen i kampen mot den organiserade och ytterst grova brottsligheten.

Vi anser tvärt emot v och mp att det är bra att polisen kan förhindra särskilt farliga brott som terroristbrott, brott mot rikets säkerhet, högmålsbrott och allmänfarliga brott. För att vara mer konkret kan jag säga att dessa brott betyder mordbrand, grov mordbrand, mord, människorov, grovt sabotage, uppror, väpnat hot mot laglig ordning, grovt spioneri, kapning, allmänfarlig ödeläggelse, flygplanssabotage, spridande av gift och smitta och olovlig befattning med kemiska vapen, för att nämna några av dessa allvarliga brott.

Det är således en grov och allvarlig brottslighet som utgör ett hot mot nationens säkerhet, demokratins fundament och människors trygghet. Det är samhällsomstörtande brottslighet.

Även om v och mp inte vill att polisen ska ha de här verktygen som vi talar om i dag vill ändå s det, och det tycker jag att s ska ha all heder av. Samtidigt kan man inte låta bli att tänka just på hur man ska lösa denna fråga inom vänsteroppositionen. Man måste ju komma överens om man ska vara ett alternativ till regeringsmakten nästa mandatperiod. Vilket parti kommer att släppa sina krav och foga sig efter de andras eller den andras önskemål?

Fru talman! Det är viktigt att betona att hemliga tvångsmedel är ett yttersta hjälpmedel för våra brottsbekämpande myndigheter att inhämta information för vissa förundersökningar. Det krävs att någon är skäligen misstänkt för brottet, att åtgärderna är av synnerlig vikt för utredningen och att ett mindre ingripande inte är tillräckligt.

Om man ska gå in på buggningen: Kan man bugga vem som helst? Kan man registrera vem som helst? Nej, det kan man faktiskt inte. Grunden för buggning är att polisen ges en möjlighet till tvångsmedelsanvändning vid förundersökning, och för att en förundersökning ska kunna inledas måste ett konkret brott ha begåtts. För detta brott får det inte vara föreskrivet lindrigare straff än fyra år. Även för vissa andra brott kan hemlig rumsavlyssning användas om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fyra år.

De brott som det handlar om är vissa samhällsfarliga brott som typiskt sett är svåra att utreda på annat sätt. Det krävs att personen ska vara skäligen misstänkt för brottet och att åtgärden att sätta in hemliga tvångsmedel är av synnerlig vikt för utredningen av dessa samhällsfarliga brott.

Av propositionen framgår att domstolen under 2008 meddelade 25 tillstånd till hemlig rumsavlyssning inom ramen för 17 undersökningar vid den öppna polisen eller Tullverket och mot ett mindre antal personer i förundersökningar vid Säkerhetspolisen.

Prot. 2009/10:116
5 maj

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

Vidare konstateras att hemlig rumsavlyssning används först sedan andra möjligheter att föra utredningen framåt uttömts, inklusive alla andra möjliga ingripande tvångsmedel.

Lagen om buggning har bara fått verka i drygt två år, och underlaget är därför för magert för att man ska kunna dra säkra slutsatser om detta hemliga tvångsmedels effektivitet.

För att det nya verktyget ska kunna användas på bästa och säkraste sätt krävs utbildning av den aktuella myndighetens personal som ska hantera den nya befogenheten. Därmed tar det tid innan användandet kan utnyttjas fullt ut. Vad vi i dag kan se är att verktyget fyllt sin funktion vid utredning av brott.

Precis som regeringen anser vi i alliansen i justitieutskottet att en fortsatt utvärdering av lagen är nödvändig. Ur rättssäkerhets- och integritetsskyddssynpunkt finns det inget hinder för att lagen förlängs i två år för att en analys ska kunna genomföras. Därför är det märkligt att v och mp anser att lagen inte ska gälla fortsättningsvis. För att göra en fullgod utvärdering måste vi ha de bästa underlagen, och för att få dessa måste lagen ha varit i kraft längre tid än vad den faktiskt har varit.

När det gäller de preventiva åtgärderna är avsikten med denna lag att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som kan riktas mot de allvarligaste samhällsvärdena. Det är alltså samhällsomstörtande brott vi talar om här.

Av propositionen framgår att under 2008 har polisen använt lagen för att använda hemliga tvångsmedel i sin underrättelseverksamhet i två ärenden. Det handlar om användning av hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll. Säkerhetspolisen har använt den i färre än 50 ärenden. Det är viktigt att betona att i samtliga ärenden har förundersökningar varit nära förestående.

Regeringen har aviserat att lagen ska utvärderas på nytt. Lagen har inte verkat i mer än lite drygt två år och har endast använts i två ärenden. Det är alltså svårt att kunna få någon som helst uppfattning om hur effektiviteten har varit.

Vi tycker att det är bra att lagen utvärderas, men det kräver mer tid för att se hur lagen har fungerat. Varken utredningen eller remissinstanserna har ifrågasatt att det finns ett behov av preventiv tvångsmedelsanvändning i den brottsbekämpande verksamheten. Tvärtom har utredningen framhållit i vart fall Säkerhetspolisens behov. Trots det anser Vänsterpartiet och Miljöpartiet att utredningen inte kan belägga att det finns ett behov av de aktuella tvångsmedlen.

Det hade varit intressant att veta lite utifrån vilken information Vänsterpartiet och Miljöpartiet tycker att man kan dra så långtgående slutsatser att man inte anser att dessa hemliga tvångsmedel har varit så pass effektiva. Vi har ändå sett några resultat, men vi vill ha mer kött på benen för att kunna fatta ett riktigt bra beslut.

Med de orden, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 80 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att vi från Vänsterpartiet tycker att det är väldigt viktigt att bekämpa brott och att polisen har verktyg för att göra det. Men det är precis lika viktigt i en demokrati

att värna rättssäkerhet, effektivitet och den personliga integriteten. Det är avvägningar som vi lagstiftare måste göra.

Det är faktiskt polisens sak att säga: Det här är bra, det behöver vi och så vidare. Men vi har också andra saker i våra vågskålar. Vi vet ju hur det var när den här frågan dök upp förra gången. Då var vi några stycken som var med och hjälpte till, också från majoritetens sida, att skjuta upp beslutet.

Vi tycker inte att de rättssäkerhetsgarantier som behövs uppfylls. Jag sade också i mitt anförande att den underrättelseskyldighet som införs för dem som utsätts för tvångsmedel är försedd med alltför omfattande undantag. Det räcker ju med misstankegrad. Och när det gäller just buggning är det väldigt många som blir avlyssnade. Till detta kommer, som du säger själv Anders, att man inte har hunnit utvärdera lagen, att det är för få fall. Det påpekar också utredaren. Det vore därför ganska bra att ha mätmetoderna på plats innan man förlänger lagen, för man förlänger den väldigt mycket.

Demokratins fundament, javisst, men det kan inte vara att ständigt inskränka den.

Anf. 81 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att Lena Olsson och jag är helt ense om att vi vill värna om invånarna i Sverige och deras integritet. Det tror jag att vi kan skriva under vilken dag som helst. Men all form av brottsbekämpning innebär faktiskt en viss inskränkning i integriteten. För att skydda invånarna är det därför så viktigt att vi ser till att de rättsgarantier som finns är sådana att inte till exempel buggning kan användas godtyckligt.

Lena Olsson säger att bara för att man inte har använt lagen i någon större utsträckning skulle lagen på något vis vara ineffektiv. Jag skulle vilja säga att det i stället är ett gott betyg, för själva syftet var ju att vi ska ha sådana skydd att den personliga integriteten inte kan kränkas, men att det fortsatt ska vara en effektiv möjlighet för polisen att använda den i sin brottsbekämpning. Jag ser det nästan som att man använder buggningen när inga andra medel hjälper. Om man säger att lagen har använts för lite har vi ju ett väldigt bra skydd, om alla andra möjligheter använts först.

Jag ser positivt på det här. Naturligtvis ska vi ha en översyn av lagen, och det har vi också fattat beslut om. Men vi har för lite underlag som det ser ut nu, och det är därför vi förlänger den.

Anf. 82 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det blir lite konstigt för mig, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att man förlänger någonting som det råder en sådan osäkerhet om.

Du säger, Anders, att lagen har varit effektiv, men man kan inte säga att den har varit effektiv. Att vi inrättade Integritetsskyddsnämnden var jättebra. Men det räcker inte eftersom det är massvis med undantag från människors rätt att få veta att man har varit avlyssnad till exempel. Det tycker vi är ett stort bekymmer.

Det är klart att man ska ha en effektiv brottsbekämpning, men vi tycker att den här lagen är för djupgående och kränkande och omfattar en för stor sfär. Lagen ska nu förlängas till 2013. Då kan jag ställa frågan: Varför ska man förlänga den så mycket? Skulle det inte ha varit bra med

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

ett eller ett och ett halvt år för att under resans gång utvärdera den, eftersom man inte har instrumenten för att ta reda på hur effektiv den är? Det står också i propositionen att det inte ska ha några ekonomiska konsekvenser. Men det vet vi i alla fall, och det säger polisen själv, att det här är väldigt dyrt.

Anf. 83 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis ska alla lagar som vi stiftar utvärderas. Men vi har också varit måna om att inrätta väldigt många rättssäkerhetsgarantier och, som Lena Olsson och jag är överens om, Integritets- och säkerhetsnämnden. Vi har sagt att vi ska underrätta dem som har blivit utsatta för buggning. Vi har infört ett absolut förbud mot att avlyssna medieredaktioner. Och jag tycker att vi har de här rättssäkerhetsgarantierna.

Om polisen fortsatt menar att det här är vad de behöver för att komma åt den grova organiserade brottsligheten måste vi också ge dem det. Skulle det sedan visa sig att polisen säger att de inte kan använda sig effektivt av lagstiftningen därför att rättssäkerhetsgarantierna är så pass höga, så får det vara någonting som kommer fram i själva utvärderingen som måste göras. Men cloun är fortfarande att vi inte har tillräckligt underlag för att få en bra utvärdering av lagen.

Lena Olsson frågar: Ska man förlänga lagens giltighet ett eller ett och ett halvt år? Jag kan ärligt säga inte svara på om två år på något vis skulle vara precis det man behöver. Det är möjligt att det kunde vara ett år. Det har i varje fall kommit fram från vår sida att två år är en lämplig tid.

Det tar tid att få in en sådan lagstiftning i verksamheten. Jag tycker att det är lämpligt med två år. Men man kan naturligtvis ha skilda uppfattningar om tidsrymden.

Anf. 84 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Som ni tidigare hört debatterar vi här i dag buggning och preventiva tvångsmedel, eller som det egentligen heter: hemlig rumsavlyssning och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Det är två lagar om hemliga tvångsmedel som antogs under 2007. Vi hade diskussioner om de lagarna både före valet 2006 och efter valet. Det var alltså inte på 70- och 80-talet, som Miljöpartiets tycks tro.

Som de minnesgoda kommer ihåg var det vi i Centerpartiet tillsammans med några andra partier som yrkade på minoritetsbordläggning av båda lagförslagen som dåvarande justitieminister Thomas Bodström lade fram. Sedan kom frågan tillbaka efter ett års vila 2007. Då hade vi med ett förstärkt skydd för den personliga integriteten och rättssäkerheten.

Två av våra starkaste krav var då att det skulle införas en rättighet för dem som blivit avlyssnade att få veta det i efterhand och att det skulle bli en ny bättre parlamentarisk kontroll av de hemliga tvångsmedlen. Så blev det också genom underrättelseskyldigheten och införandet av den nya Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden.

Ett annat starkt krav som vi ställde var att redaktioner inte skulle kunna buggas. Vi menade, och menar, att skyddet av meddelarfriheten och anonymitetsskyddet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är så grundläggande och stark att buggning inte ska få ske på medieredaktioner. Detta fick vi också igenom.

Utöver detta gjorde vi både buggningslagstiftningen och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott tillfälliga med giltighet fram till den 31 december 2010, det vill säga i år. Det innebar en treårig giltighet för dessa lagar. Under den tiden skulle lagarna också utvärderas.

För att hinna fatta ett nytt beslut i riksdagen före valet fick utvärderingarna göras relativt snabbt. Utredaren hade svårt att kunna dra några säkra slutsatser på denna korta tid, vilket är fullt begripligt.

Under 2008 användes hemlig rumsavlyssning, eller buggning, mot 25 personer inom ramen för 17 olika förundersökningar. Det är alltså i snitt mindre än ett tillfälle per länspolismyndighet som vi har i Sverige. Säpo kan eller vill inte redovisa exakt hur ofta de använder dessa metoder. Men de har sagt att de använder dem vid färre tillfällen än den öppna polisen.

Det är lätt att förstå att det är svårt att dra säkra slutsatser om buggningens effektivitet och vilken integritetskränkning som har skett med den nya lagstiftningen. Det var också därför som utredaren föreslog att buggningslagens giltighetstid skulle förlängas till att gälla i ytterligare två år fram till den 31 december 2012. Detta förslag tycker vi är rimligt. Det behövs ett bättre beslutsunderlag innan vi kan fatta beslut om lagen ska vara permanent eller tas bort.

Beslut om buggningens framtid kommer alltså att fattas under nästa mandatperiod. Det skulle vara intressant att höra hur de rödgröna vänsterpartierna ska kunna komma överens i denna fråga, om det nu skulle gå så illa i höstens val att det är ni som sitter i majoritet.

I ena ringhörnan står Socialdemokraterna med bland annat Thomas Bodström som vill genomföra en ännu mer långtgående lagstiftning med sämre skydd för rättssäkerhet och personlig integritet. I den andra ringhörnan står Vänsterpartiet och Miljöpartiet som till varje pris vill plocka bort lagarna, även om det inte finns ett tillräckligt beslutsunderlag. Hur ska man komma överens? Tja, det kanske blir till att föreslå en folkomröstning.

Fru talman! Vad gäller lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott har utredaren föreslagit att den nuvarande lagen inte ska förelängas. Han föreslår i stället att det ska utarbetas ett nytt regelverk som tillgodoser de brottsbekämpande myndigheternas behov att använda hemliga tvångsmedel i preventivt syfte, det vill säga en ny sorts hemliga tvångsmedel.

Det är fullt möjligt att utredaren har rätt i att det behövs ett nytt regelverk för de här frågorna. Men samtidigt känns det bakvänt att först låta den nuvarande lagen upphöra för att sedan påbörja ett arbete med att ta fram en ny lag. Det känns mer logiskt – och det är precis det som Säkerhetspolisen själv och även till exempel Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har sagt i sina remissvar – att först förlänga lagens giltighetstid och under den tiden utarbeta ett regelverk.

Jag vill fortfarande höja ett varningens finger. Som jag ser det är det inte alls säkert att vi i en framtid ska ha preventiva tvångsmedel och speciellt inte inom den öppna polisen. Det är möjligt att Säkerhetspolisen kan behöva särskilda möjligheter för att klara sina uppdrag inom kontrapionage, kontraterrorism och så vidare. Men jag är betydligt mer tvek-

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

sam till huruvida den öppna polisen behöver den här typen av tvångsmedel.

Till slut vill jag lyfta upp en ytterligare förbättring av rättssäkerheten som också finns med i propositionen. Det är att vi nu genomför att det i lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott införs ett förbud mot att avlyssna personal inom sjukvården, präster och journalister som i sitt jobb har tystnadsplikt. Skulle sådan avlyssning påbörjas av misstag ska den omedelbart avbrytas.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 85 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Johan Linander för hans anförande och särskilt för det sista han sade. Det är hoppningivande när äkta liberaler försöker lyssna på sin liberala anda och framföra olika idéer om hur man egentligen skulle vilja ha det när man inte sitter fastlåst i en konstellation som Alliansen i det här fallet är. Där får man ge vika i fråga efter fråga i just i dessa delar. Sedan vet jag att ni säkert får igenom andra idéer och funderingar.

Det är också intressant att höra Johan Linanders funderingar om hur en framtida regering med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommer att agera. Precis som Johan Linander också sade i sitt anförande var det ett antal partier, däribland Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som tillsammans med Centerpartiet röstade för en vilandeförklaring och en ettårig betänketid när det gällde de här frågorna.

Jag tror att vi har vissa funderingar som är gemensamma. Jag är glad nu när vi har den regering vi har att det finns liberala krafter även i den regeringen.

Min fråga till Johan Linander handlar om utredningen. Utredaren har angett, som Johan Linander också tog upp, att det på denna korta tid är svårt att göra en genomgripande analys av användningen av buggning och preventiva tvångsmedel. Man hade fått sex månader till förfogande.

Det är lite märkligt att man inte har tagit fasta på det mer än med läpparnas bekännelse. Det är lagar, regler och förordningar som kräver lite mer tid för genomlysning.

Vi tar upp just detta i vår andra reservation, som jag i och för sig inte har yrkat bifall till men som vi står bakom. Det behövs mer tid för att titta på detta. Vad anser Johan Linander om det?

Anf. 86 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Först av allt vill jag hälsa Mehmet Kaplan välkommen till liberalismen. Om det nu är så – det låter nästan så.

Sedan vill jag fortsätta med att säga att vi inte alls har behövt ge vika. Det var väldigt enkla förhandlingar.

Vi vill inte fatta beslut varken om att ta bort dessa lagar eller om att göra dem permanenta med det bristande beslutsunderlag som finns. Det handlar om något slags självinsikt att säga att om vi har för dåligt beslutsunderlag när vi ska stifta lagar är det bättre att skjuta upp det. Det är ett sätt att göra det när vi nu förlänger lagarna i ytterligare två år. Jag tycker absolut att det är den bästa modellen.

Jag blir lite konfunderad. Först står Mehmet Kaplans kollega Lena Olsson i Vänsterpartiet och säger till Anders Hansson att förlängningen på två år är för lång. Sedan står Mehmet Kaplan här i replikskiftet med mig och säger att det är för kort tid för att man ska kunna göra en utvärdering som är tillräcklig för att fatta beslut. Jag vet inte riktigt vad ni tycker. Ni kanske inte är överens om den frågan.

Vi förlänger nu med två år ytterligare. I den utredning som har gjorts kunde de i princip bara titta på vad som hände under 2008, det första året som de här nya lagarna fanns. En ny utredning tillsätts i början av 2011, och då kan man titta på vad som hände under 2008, 2009 och 2010, alltså tre år. Hur har lagarna använts? I hur många fall har de lett till fällande domar eller åtal? Hur betydelsefulla har de varit i varje utredning? Vi kan få ett mycket bättre underlag för att sedan kunna fatta beslut förhoppningsvis i slutet av 2012.

Anf. 87 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Vi pratar om äpplen och päron. Det jag tog upp handlade om vilken tid utredaren hade haft fram tills nu, och det Lena Olsson pratade om var vad som händer herefter. Det var två olika saker. Men det kanske blev oklart.

När det gäller Centerpartiets syn på de här frågorna säger Johan Linander att det har varit lätta förhandlingar. Det är möjligt att det har varit lätta förhandlingar, och då undrar jag i vilken ände man gav med sig, om man fick med sig de andra på egna idéer eller om man fick ge sig väldigt mycket.

Jag har en fråga, och det gäller att utredaren visar att buggning inte kan påvisas uppnå avsedd effekt. Trots detta anser man att det ska fortsätta, vilket Johan Linander tog upp i sitt anförande. När det gäller preventiva tvångsmedel visar utredaren också att lagen varit helt verkninglös – det är ett citat direkt därifrån. Mot bakgrund av detta väljer utredaren trots allt att rekommendera fortsatt giltighet. Det här är någonting som vi naturligtvis är emot.

Min fråga handlar då om: På vilket sätt tror Johan Linander att man kan leverera en helhetslösning och en samlad bedömning av lagstiftningen, när de senaste årens lagförslag, lagar och förordningar – inklusive denna, som är integritetskränkande – inte får genomgå en helhetsmässig, bredare utvärdering? Det finns idéer från till exempel Civil Rights Defenders om att det ska tillsättas en oberoende utvärderingskommission för alla integritetskränkande lagar. Vad är det som är så farligt med den här typen av helhetssyn? Det borde väl vara i Centerpartiets intresse att det tillsätts och genomförs en sådan utredning, i och med att man har så lätta förhandlingar.

Anf. 88 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Lätta förhandlingar blir det när man är överens – då behöver man inte förhandla så länge. Vi i allianspartierna är ganska vana vid att det blir så. Men jag inser att det är lite svårare att förstå det för de rödgröna vänsterpartierna.

(Applåder)

Vad tycker vi då om en granskningskommission? Ja, vi tycker i princip alltid att det är bra att man utvärderar den lagstiftning som finns. Men

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

vi har haft en integritetsskyddskommitté som utredde de integritetskränkande lagarna under ganska lång tid. Den blev klar så sent som 2008, och då är frågan: Ska vi nu sätta i gång ytterligare en integritetsskyddskommitté? Det är möjligt att vi behöver göra det om några år, men att ha en kommitté eller en utredning som i princip håller på hela tiden känns lite för långtgående. Principen är att vi behöver se över detta: Hur fungerar lagar? Är de rätt utformade? Ska de kanske tas bort om de inte är effektiva? Sådana överväganden måste man göra hela tiden. Vi är inte alls främmande för att vi längre fram kan behöva tillsätta en ny integritetsskyddskommitté.

Anf. 89 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Jag har fått hoppa in här för Otto von Arnold. Han har landat men inte hunnit hit, så därför är det jag som ska säga några ord. Det kan lätt bli upprepningar av vad som redan har sagts.

Jag ska börja med någonting som inte har nämnts så mycket här, kanske inte alls, och det är den andra sidan av den här saken. Det är jätteviktigt med integritet när det gäller just de här frågorna och vad polisen gör. Men det är också viktigt när det gäller eventuella brottsoffer och frågor som kan uppkomma om man inte gör dessa saker. Vi får inte glömma att det finns två sidor av saken. En väldigt viktig sak i sammanhanget, som också finns med, är grova brott när det gäller uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott.

Frågan om utvärdering av lagen bör bli aktuell först om ytterligare ett par år, för att man därmed ska kunna inhämta mer erfarenheter av lagens verkan, inte minst de nya sakerna när det gäller just terroristbrott. Det är för tidigt att dra slutsatser genom en utvärdering nu. Det behövs längre tid för att man ska kunna dra säkra slutsatser. Med två års tillämpning ökar relevansen att göra en genomlysning av lagens effektivitet.

Den hemliga avlyssningen med de kriterier som tillkommer tror jag kommer att vara ett viktigt vapen och en möjlighet att förebygga eventuella planer på terroristattentat, just genom den lagstiftning som handlar om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Utvidgningen av lagens tillämpning som föreslås i betänkandet är, tror jag, en viktig kugge i strävan efter att kunna förhindra grova brott inklusive terroristbrott. Tilläggen i lagen prövas i varje fall, vilket är ett av skälen att förlänga tiden för lagen om hemlig avlyssning.

Fru talman! För bara ett par veckor sedan hade vi här i kammaren uppe ärendet om fullföljande av lagstiftningen till EU:s rambeslut från 2008 om bekämpande av terrorism. Riksdagen antog då följdlagstiftningen för att därmed uppfylla Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Det betänkande vi nu debatterar ligger väl i fas med det beslut som togs i kammaren den 21 april.

Fru talman! Vi lever i dag dess värre i en värld där så grov brottslighet som terrorism kan dyka upp på helt oväntade platser. Det är därför nödvändigt att också vi i vårt land gör det bästa möjliga för att kunna upptäcka förberedelse till terrorism men också andra grova brott.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 90 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag vill börja med att beklaga för mina utskottscolleger att jag inte kunde vara här från början. Då får jag chansen att sammanfatta debatten så här på slutet. Nej, det hade jag inte tänkt göra.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Vi socialdemokrater menar att hemliga tvångsmedel är viktiga verktyg i polisens brottsbekämpande arbete. Det var också därför som vi tillsatte en utredning och föreslog en lagstiftning redan under den förra mandatperioden.

Vi tycker också att det är bra att ha en uppföljning av lagar som är integritetskränkande på det här sättet. Det är ganska självklart att alla typer av tvångsmedel innebär en integritetskränkning av den misstänkte, men tvångsåtgärder kan vara högst nödvändiga för att man ska kunna utreda och lagföra de svåra brott som nämns i betänkandet. Därför tycker vi att det är väldigt bra med en utredning också.

Till sist vill jag försäkra mina borgerliga kolleger om att vi inte heller ser några problem med att försöka komma överens på detta område. Jag hoppas att ni läste vår budgetmotion i början av veckan. Den är ett strålande exempel på ett rödgrönt samarbete för framtiden, och jag kan försäkra er om att det även är valvinnande.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 19 §.)

*Förlängning av
lagen om hemlig
rumsavlyssning och
lagen om åtgärder
för att förhindra
vissa särskilt
allvarliga brott, m.m*

17 § Trafiknykterhetskontroller i hamnar

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU29

Trafiknykterhetskontroller i hamnar (prop. 2009/10:171).

*Trafiknykterhets-
kontroller i hamnar*

Anf. 91 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Nu ska vi debattera propositionen *Trafiknykterhetskontroller i hamnar*. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation.

Det är självfallet en angelägen uppgift att motverka rattfylleri. Men vi i Vänsterpartiet är kritiska till att detta ska kunna ske genom att man överlåter myndighetsutövning i form av nykterhetskontroller till ordningsvakter och väktare. Jag vill poängtera att det här är en principalsak för oss. Det här är saker som myndigheter, det vill säga polisen, tullen och Kustbevakningen, ska sköta. Rågången mellan myndighetspersoner och anställd säkerhetspersonal måste upprätthållas. I likhet med fackförbundet Svenska Polisförbundet, Tull-Kust och Svenska Transportarbetareförbundet avstyrker vi det här förslaget.

Jag vill ställa en fråga till regeringsalliansen. I propositionen står det under rubriken Ekonomiska konsekvenser: "Eventuella ökade kostnader för berörda myndigheter till följd av förslaget ska finansieras inom ramen för befintliga anslag."

Inbillar ni er att det kommer att bli billigt att anlita de här vaktbolagen för att göra detta? Remissinstanserna, bland annat Malmö tingsrätt, Rikspolisstyrelsen, Länsstyrelsen i Norrbotten, Sveriges Hamnar och

Umeå kommun, ifrågasätter hur det blir med de ekonomiska konsekvenserna. För oss är det en principalsak att detta ska ligga på myndigheterna själva. Tror ni att det inte kostar någonting när man ska anlita firmor att göra det här jobbet? Samtidigt ska polisen vara närvarande för att man ska kunna göra detta. Det blir tårta på tårta, och det kommer att kosta.

Brå har också funderingar på att prövotiden är väldigt lång. Att det här testet ska hålla på så pass länge är också en fråga som jag tycker att ni bör kommentera.

Vi anser att detta är en privatisering av myndighetsutövning som är väldigt olycklig. Vi är väldigt kritiska mot detta och yrkar avslag på propositionen.

Anf. 92 ANDERS HANSSON (m):

Fru talman! Under 2009 anmäldes nästan 30 000 rattfylleribrott till polisen, och då ska man vara medveten om att det endast är en bråkdel av brotten som upptäckts. Statistik visar tyvärr att antalet rattfylleribrott stadigt ökat med över 10 000 ärenden sedan 1998.

Att köra bil, lastbil eller annat fordon i berusat tillstånd är att grovt riskera sitt eget och inte minst andra människors liv. Den tragedi som en olycka innebär för de inblandade är svår att föreställa sig. Tänk om det ringer på dörren hemma hos någon av er en kväll och utanför står polisen och säger att de har något tråkigt att berätta. Er dotter, er son, er man eller er hustru har avlidit efter att ha blivit påkörd av en rattonykter förare.

År 2005 färdades Lina Häggström och Daniel Andreasson tillsammans med sina två små barn i en personbil på E65:an mellan Malmö och Ystad i Skåne. En tung lastbil kom över på fel sida vägen och frontalkrockade med deras bil. Alla fyra, föräldrar och barn, avled direkt. Föräldrarna hann inte ens fylla 30 år. Barnen hann inte ens börja i skolan. En hel familjs liv slutade abrupt, och kvar fanns bara frågorna om hur detta kunde ske. Ytterligare en bil krockade med lastbilen, och ytterligare en kvinnlig bilist avled. Lastbilschauffören klarade sig oskadd. Vid en nykterhetskontroll visade det sig att föraren hade 1,84 promille alkohol i blodet. Han hade precis kommit i land med färjan från Polen till Ystad. På färjan hade han druckit friskt och sedan kört i land i Ystads hamn och ut på vägen. Händelsen är nu gammal, men den lever kvar i minnet hos många av oss nere i Skåne. Jag vågar säga att det tragiskt nog finns många historier likt denna i hela Sverige.

För att försöka komma till rätta med förare som kör av färjorna berusade tog Ystads kommun, som äger Ystad Hamn, tillsammans med Skånepolisen ett nytt grepp. År 2007 anlätades ett väktarbolag för att genomföra utandningskontroller för hamnens och polisens räkning. Väktarbolaget genomförde kontroller, och vid positivt utslag för rattonykterhet tillkallades polis som därefter tog över utredningen. Under de fem månaderna som väktarbolaget arbetade fastnade 133 berusade förare i kontrollerna. Det är nästan en förare per dag.

Verksamheten nödgades tyvärr sedan avslutas då lagen föreskrev att endast poliser fick göra utandningskontroller. En framgångsrik insats fick därmed avslutas på grund av brister i dåvarande lagstiftning. Alliansregeringen insåg att någonting måste göras. Ett lagförslag togs fram, och den 1 juli 2008 gavs andra brottsbekämpande myndigheter såsom Tullverket

och Kustbevakningen samt bilinspektörer hos polismyndigheten befogenhet att genomföra nykterhetskontroller i svenska hamnar och vid andra gränsövergångar. Det var ett första och mycket viktigt steg i rätt riktning.

Från regeringen kommer nu nästa satsning på att stoppa berusade förare från att komma ut på de svenska vägarna. Det är det betänkandet vi ska besluta om i dag. I betänkandet ges särskilt förordnade personer rätt att i våra svenska hamnar ta alkoholutandningsprov på förare av motor-drivet fordon. Deras benämning kommer att vara trafiknykterhetskontrollant, och de kan anlitas bland annat av den som äger en hamn, av en kommun och till och med av polisen. Kravet är att deras verksamhet ska stå under ledning av polisen.

De utandningsprov som kontrollanterna bemyndigas att ta är så kallade sållningsprov. Dessa skiljer sig från så kallade bevisprov som polisens, Tullverkets och Kustbevakningens personal får ta genom att inget krav på misstanke om rattfylleribrott behöver ligga till grund för ingripandet. Polisen, Tullverket och Kustbevakningen har sedan rätt att inleda förundersökning, vilket väktarbolaget inte kommer att ha. I likhet med den tidigare verksamheten i Ystad kommer kontrollanterna att kontakta polisen vid positivt utslag vid utandningskontrollen, och därefter tar polisen över.

Fru talman! Självfallet ställer vi också krav på vilka som får arbeta som nykterhetskontrollanter. För att kunna bli kontrollant krävs att personen i fråga genomgått såväl föreskriven utbildning för ordningsvakt eller väktare som en särskild kompletterande utbildning för den specifika uppgiften. Givetvis kommer personen att även genomgå en prövning hos polisen av sin laglydnad och lämplighet i övrigt. Man kan konstatera att ordningsvakter och väktare redan i dag har stora och långtgående befogenheter att till exempel kvarhålla misstänkta och avvisa folk från en viss plats.

Genom detta betänkande och de av regeringen tidigare framlagda lagförslagen kan vi effektivt förhindra att berusade förare kör av färjorna i våra hamnar och ger sig ut på de svenska vägarna. Tidigare problematik med att polisen, Tullverket och Kustbevakningen inte alltid kunnat vara på plats i hamnarna och agera mot rattnykterhet löses nu genom att väktarbolag kan vara dem behjälpliga i denna fråga. Därmed kan de fokusera sina insatser på områden där de gör ännu mer nytta, vilket gagnar hela Sverige och hela den svenska brottsbekämpningen.

Vi måste på alla sätt göra vad vi kan för att förhindra att berusade förare sätter sig i bilen och ger sig ut på vägarna. Via våra hamnar kommer varje dag åtskilliga fordon, allt från personbilar till tung lastbilstrafik. Genom detta betänkande säkerställer vi att personal alltid står i våra hamnar och genomför utandningskontroller i syfte att komma åt onyktra förare. Vi fortsätter på den goda väg som Ystad och Skånepolisen började med 2007 men säkerställer i ännu större utsträckning att den personal som ska få befogenheter att utföra kontrollerna har all nödvändig utbildning och lämplighet.

Härigenom sparar vi säkerligen varje år några av de anhöriga vars barn, föräldrar eller vänner omkommer i alkoholrelaterade trafikolyckor mycket sorg. Vi ger också tydligt besked till svenska och utländska förare som ankommer till våra hamnar att vi i Sverige inte anser att alkohol

och bilkörning hör ihop. Det tycker jag är en tydlig, bra och synnerligen genomtänkt markering.

Därmed, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 93 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som Anders Hansson tar upp beträffande rattnykterhet. Det är ett allvarligt brott. Man försätter sig själv och andra i stor fara, vilket vi sett. Där har vi absolut ingen åtskiljande mening, utan det ska bekämpas.

Från Vänsterpartiet tycker vi dock att det är en viktig principfråga att det är myndigheter som ska jobba med dessa frågor. Man ska inte lägga över ansvaret på privata vaktbolag, vilket jag också tog upp i mitt huvudanförande. Anders Hansson tog upp den utbildning som ska kostas på kontrollanterna, att det är en hel del, för att det hela ska komma till stånd och bli så bra som möjligt.

Då tänker jag och mitt parti följande: Vi har Tullverket och Kustbevakningen som fått dessa befogenheter, vilket jag tycker är bra, och vi har polisen. Det måste innebära ganska stora kostnader att dels leja vaktbolagen, dels ge dem utbildning. De ska stå under polisens ledning, som alltså ska vara fysiskt närvarande. Vore det då inte bättre att i stället ge ökade resurser till Tullverket och Kustbevakningen? Polisen har ju fått ganska mycket. Vi har nu 20 000 poliser, och enligt majoriteten syns de överallt. Varför ska man då leja privata bolag som ska hålla på med myndighetsutövning?

Tullverket och Kustbevakningen har protesterat, liksom även Polisförbundet.

Anf. 94 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Lena Olsson har i dag den stora fördelen att kunna prata med en gammal tullare som stått där vid gränsen; så fick jag det sagt och kunde göra lite reklam för Tullverket. Det är jättebra att Tullverket och Kustbevakningen fått befogenheter. Det har jag motionerat om, och jag tackar för att jag fick igenom mitt förslag.

Det kan finnas tillfällen då Tullverket inte är på plats i alla hamnar. Om vi tar Skåne och Ystads hamn som exempel så visst, där finns tullen, men inte alla de gånger då färjor löper i hamn. Däremot måste hamnen även fortsatt ha bemanning, och att då utnyttja den här bemanningen kan betyda att man slår två flugor i en smäll. Det är upp till Ystads kommun eller Skånepolisen att besluta om man ska använda sig av den möjligheten. Även polisen har möjlighet att använda sig av trafiknykterhetskontrollanterna.

Sedan gällde det frågan om mer pengar till polis och tull. Det glädde mig när Lena Olsson sade att polisen fått ganska mycket pengar; tack för det! De har fått väldigt mycket pengar, vilket vi är glada för, och vi har också fått många nya poliser. Även Tullverket har fått ökade anslag.

Det är klart att man kan lägga ännu mer pengar på detta, men faktum kvarstår att Tullverkets främsta uppgift är att bekämpa narkotikan. Då har de alltså två områden att syssla med samtidigt. Naturligtvis kan Tullverket med sin ytterst kompetenta personal klara av det, men kontrollan-

terna är till stor hjälp genom att de på så sätt kan vara fullt bemannade dygnet runt när färjorna anländer. Det tycker jag är mycket positivt.

Prot. 2009/10:116
5 maj

Anf. 95 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jodå, Anders, jag vet allt att du varit tullare.

Jag måste fråga om detta med att man ska utbilda personer vid bevakningsföretagen, alltså de som ska vara kontrollanter. Man ska också lägga pengar på att leja dem, och vi vet båda två att det inte är billigt. Vi har redan myndigheter som kan göra kontrollerna. Varför är det då inte bättre att lägga mer resurser på dem?

Vi vet också att Tullverket och Kustbevakningen anser att de behöver mer resurser. De gör ett fenomenalt bra jobb. Det kommer in ganska mycket skräp över våra gränser, och de skulle inte tacka nej till att yrkeskategorin så att säga blev större. Från Vänsterpartiets sida tycker vi att det är nödvändigt.

Kostnadskonsekvenserna är en följd av det hela. Det sägs att det ska finansieras inom ramen för befintliga anslag. Vi känner igen detta från andra propositioner. Här protesterar man eftersom det kommer att bli en fördyring. Är det inte bättre att kosta på de myndigheter vi har än att anlita privata bolag? Om myndigheterna får mer pengar kan de också vara mer närvarande.

Anf. 96 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis skulle vi i Alliansen mer än gärna anslå mer pengar till våra brottsbekämpande myndigheter. De ligger oss väldigt varmt om hjärtat. Detta är att betrakta som ett komplement till de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet.

Utbildningen som vi ger är väldigt genomgående och ger kunskapen om genomförande av utandningskontroller.

Ibland kan det kännas som att vi missar lite. Ordningsvakter och väktare har väldigt långtgående befogenheter redan som det är. Man kan till exempel kvarhålla misstänkta. Man kan avvisa folk. Jag fick ett exempel av min kollega Johan: Man kan till exempel kvarhålla en snattare på plats tills polisen kommer. Det är en väldigt stor befogenhet, anser jag. Ni säger då att man ska få lov att göra det i en butik, men inte i en hamn när man har gjort ett så kallat sållningsprov, ser en berusad förare och tillkallar polisen. Det är egentligen samma sak.

Kan vi på något vis täppa till alla hål som finns i våra hamnar, så att vi är säkra på att någon från polisen, tullen – nu står inte Kustbevakningen alltid i våra hamnar kanske – eller väktarbolag står där, då har vi faktiskt hundra procentig täckning. Då kan det inte komma in en förare i till exempel en tung lastbil som sedan kan orsaka så mycket sorg som en förare gjorde 2005 när en hel familj plus en annan kvinnlig bilist dog.

Jag tycker att detta är väldigt bra. Det är ett gott förslag.

Anf. 97 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Som ni har hört införde Ystads hamn i mars 2007 egna nykterhetskontroller som utfördes av ett bevakningsföretag. Kontrollerna var frivilliga, och kontrollanterna kunde alltså inte tvinga någon att blåsa. Men om någon blåste och det gav utslag eller om man kände lukt av

Trafiknykterhetskontroller i hamnar

alkohol i förarhytten när man öppnade dörren kunde man omedelbart kontakta polisen.

Frågan om nykterhetskontroller blev akut i Skåne, i mina och föregående talare Anders Hanssons hemtrakter, efter den fruktansvärda olycka på E65 utanför Svedala där fem personer avled. Det var en krock där en väldigt onykter lastbilschaufför körde på fel sida av vägen. Mannen hade tidigare kört av färjan.

Det blev då en debatt om hur onyktra lastbilschaufförer skulle kunna stoppas i våra hamnar. Rederierna införde, åtminstone då, lite restriktiva regler för servering av alkohol. Trelleborgs hamn valde att sätta upp en så kallad alkobom. Den fungerade så att lastbilschauffören körde fram till en bom och blåste där. Blåste man grönt gick bommen upp och man kunde köra vidare. Annars kom man inte vidare. Den stoppade en del rattonyktra chaufförer, men när Ystads hamn granskade hur man hade gjort i Trelleborg såg man att alkobommen vållade väldigt mycket köer, och många av lastbilarna fick köra förbi ändå, eftersom man inte hann kontrollera dem vid alkobommen.

Då valde Ystad i stället att ha manuell provtagning av ett auktoriserat bevakningsföretag med Skånepolisens goda minne. Ystads kommun var positiv, Region Skåne var positiv, länsstyrelsen var positiv, polisen i Skåne var positiv och erfarenheterna var goda. Ändå kunde inte kontrollerna fortsätta, eftersom man kom fram till att den här typen av alkoholutredningskontroller är myndighetsutövning som till exempel polisen eller tullen kan göra. Regeringen tillsatte en utredning som kom fram till att lagen behövde ändras.

Nu har vi förslaget på bordet. Det kan låta som att det på något sätt skulle bli fritt fram att göra trafiknykterhetskontroller på vem man vill hur som helst, men så är det inte alls. Det är så kallade trafiknykterhetskontrollanter som kan anlitas av hamnen eller kommunen, som äger hamnen i de flesta fall. Det kan också vara polisen själv som anlitar en trafiknykterhetskontrollant. De måste, som tidigare talare har sagt, vara ordningsvakter eller väktare och ha genomgått en särskild kompletterande utbildning. De ska dessutom stå under ledning av polis. Innan någon kan bli utsedd till trafiknykterhetskontrollant ska polisen göra en prövning av personens laglydnad och lämplighet i övrigt. Denna lag föreslås vara tillfällig och gälla från den 1 juli 2010 till den 30 juni 2013. Det blir alltså en treårig försöksverksamhet, åtminstone till en början.

För oss som bor i Skåne och vet att det dagligen händer att onyktra förare med tunga fordon kör av färjorna, genom hamnarna och ut på de skånska vägarna är det på tiden att vi möjliggör för fler nykterhetskontroller. I Ystad överlämnades 133 onyktra förare till polisen under de sex månader 2007 då verksamheten pågick. Det var 133 färre dödsfaror i trafiken.

Tyvärre finns det ett parti som inte tycker att de här onyktra förarna ska stoppas med hjälp av utbildade trafiknykterhetskontrollanter. Det är Vänsterpartiet. Detta oroar mig mycket. I Vänsterpartiets motion på propositionen avstyrks förslaget på sex och en halv rad. Viktigare än så var det tydligen inte för Vänsterpartiet att stoppa rattfyllerister.

Vänsterpartiet hänvisar i sin motion till Svenska Polisförbundet, fackföreningen Tull-Kust och Svenska Transportarbetareförbundet och skriver: ”I likhet med fackförbunden Svenska polisförbundet, TULL-KUST

och Svenska Transportarbetareförbundet avstyrker vi ... förslaget." Men Vänsterpartiet glömmer bort, eller väljer att glömma bort, en väsentlig del av Polisförbundets, Tull-Kusts och Transportarbetareförbundets motivering i remissvaret. Där skriver fackförbunden att en utökad kontroll av trafiknykterheten i hamnarna i stället bör ske genom att polisen tillförs mer resurser. Just denna del med mer resurser valde Vänsterpartiet bort. Det är inte svårt att förstå. Vi vet att Vänsterpartiet i budget efter budget har yrkat på mindre resurser till polisen, inte mer.

När man lyssnade på replikskiftet tidigare skulle man kunna tro att Vänsterpartiet står för mer pengar till Kustbevakningen. Men i den röd-gröna budgetmotion som ni presenterade förra veckan gör ni en besparing på Kustbevakningen och ger inte mer resurser.

Vänsterpartiets alternativ är alltså att utbildade trafiknykterhetskontrollanter inte ska få kontrollera nykterhet i hamnarna. Polisen ska inte heller få mer resurser för att kunna utföra de här kontrollerna. Med andra ord vill man inte ha fler alkokontroller för att stoppa trafiknyktra lastbilschaufförer när de kommer in i hamnarna. Läger man till att Vänsterpartiet tycker att det ska bli lagligt att missbruka narkotika får man en klar bild av hur Vänsterpartiet prioriterar i de här frågorna. Ingenting kan vara längre från Centerpartiets politik än det ni står för i Vänsterpartiet.

När försökslagstiftningen upphör sommaren 2013 kan det vara så illa att vi har Vänsterpartiet i Sveriges regering. Då är frågan: Ska Lars Ohly tvinga Mona Sahlin att se till att den här lagstiftningen upphör? Det hade varit intressant att få svar på den frågan, men jag förväntar mig inte att ni ska komma överens i de rättspolitiska frågorna. Ni har inte ens tillsatt någon arbetsgrupp för att ta hand om de här viktiga frågorna, för ni vet väl lika väl som vi andra hur oeniga ni är. Men ni kanske löser frågan genom att utlysa en folkomröstning? Nej, inte ens jag tror att ni kan välja att göra en folkomröstning i denna fråga.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 98 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hade väl inte tänkt gå upp, men efter en sådan här svada gör jag det. Johan längtar efter att man ska ta repliker på honom.

Här blir man anklagad för väldigt mycket. Det är inte så att Vänsterpartiet säger nej till att ha nykterhetskontroller.

Det har vi aldrig gjort. Vi säger i början att motverka rattfylleri självklart är en angelägen uppgift. Det som vi motsätter oss är att kontrollen ska utföras av privata vaktbolag. Sedan stoppar man huvudet i sanden och menar att det inte kommer att kosta något heller.

Du vill ha besked. Det fick ni väl här i måndags. Då fick ni besked om väldigt mycket. Jag tror att ni fick så mycket besked att ni blev alldeles tysta.

Nu finns det några frågor här, där vi ifrågasätts. Du ska inte bekymra dig så mycket, Johan, för att vi inte ska komma överens. Det tror jag säkert att vi kommer att göra. Vi har gjort det i 16 budgetar förut, så det blir nog inte så stort bekymmer den här gången heller.

Vi har till exempel när det gäller skärpta straff gått med på en straffhöjning för vållande till annans död. Vi vet att det är många som är på

fyllan och åker bil och kör ihjäl folk ute på våra gator. Att anklaga oss för att vi inte skulle tycka att den här frågan är viktig är under skosulorna, Johan.

Anf. 99 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att fakta talar för sig själva: inga trafiknykterhetskontroller i hamnarna av de trafiknykterhetskontrollanter som vi nu föreslår och mindre pengar till polisen. Jag tror inte att Lena Olsson kan förneka att ni har yrkat på det i er egen vänsterbudgetmotion. Det handlar också om mindre pengar till Kustbevakningen, vilket vi fick besked om i ert rödgröna budgetförslag i veckan som gick.

För övrigt var det inte så mycket om rättsväsendet i just den. Det var en motion på vårpropositionen som inte behandlar alla områden. Jag ska egentligen inte beskylla er för att ni inte i det här sammanhanget ger några besked om rättsfrågorna. Det kunde ha varit välkommet ändå att få lite besked om vad ni tycker.

Vi vet att speciellt den här våren för proposition efter proposition som vi lägger fram från Alliansens sida har ni olika uppfattningar mellan de rödgröna partierna. Det ska vi nog se till att påminna er om vid varje tillfälle. Det kan jag lova.

Hade det inte funnits en risk för att det skulle bli en rödgrön vänsterregering efter valet hade jag inte varit speciellt orolig. Då hade jag vetat att vi i Alliansen hade kunnat fortsätta att regera och kunnat göra det lika bra som vi har gjort hittills.

Nu visar opinionsundersökningar det, och väljarna kan i ett demokratiskt samhälle rösta fram även en rödgrön vänsterregering. Det gör mig så klart orolig.

Vänsterpartiet som då skulle ingå i regeringen vill legalisera missbruk av narkotika. Vänsterpartiet vill ha mindre pengar till polisen. Miljöpartiet vill ha mindre pengar till polisen. Vänsterpartiet säger nej till trafiknykterhetskontrollanterna. Alla de rödgröna partierna tillsammans vill ha mindre pengar till Kustbevakningen. Jag tycker att det talar för sig självt.

Anf. 100 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Du hakar upp dig på polisen. Om du tittar i vår budgetmotion ligger vi lika. Det som vi tar där är för myndigheten. Vi vill ha en fristående myndighet, för åklagare och poliser ska inte utreda sig själva. Du får nog leta fram den här budgetmotionen om du ska anklaga oss för saker.

När det gäller tullen vore det väl bättre att satsa mer resurser på den. Menar du verkligen att de privata bolagen kommer att kosta nada, Johan Linander?

Så är det inte. Ni ska utbilda dem. De ska stå under polisens ledning. Då kan inte polisen vara så långt därifrån fysiskt, eller hur? Är det gratis?

Att du är bekymrad över att vi skulle överta makten får stå för dig. Jag är minst lika bekymrad om ni får sitta kvar. För fattigdom gör inte människor mindre brottsbenägna. Så är det ju. Det vet vi.

Jag tycker att det är ganska magstarkt att du står här och anklagar oss för än det ena och än det andra. När det gäller det som du tar upp om avkriminaliseringen vill vi se att folk får vård, att de får hjälp för sitt missbruk i stället för att man stoppar huvudet i sanden. Man säger: Nu

har vi kriminaliserat det här. Det finns jättemycket problem ute i världen och ute i Sverige, men vi väljer att säga att det är kriminellt. Så gör vi ingenting mer.

Upp med ögonen och se vad det faktiskt är fråga om! Missbruket blir inte mindre.

Ni tycker också att man ska ha gårdsförsäljning av vin. Ni tycker att krogarna ska få vara öppna hur länge som helst, fast polisen själv säger att en brottsförebyggande åtgärd vore om de stängde någon gång.

Anf. 101 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det blev så mycket där på slutet att jag inte hann notera allting, allt från gårdsförsäljning till öppettider på krogen. Det var inte allt som stämde, men vi behöver inte ta det nu.

Faktum kvarstår att Vänsterpartiet har mindre pengar i sin budget till polisen än vad vi i Alliansen har. Även Miljöpartiet har det. De har det visserligen på Säkerhetspolisens sida, men samtidigt vill de flytta arbetsuppgifter från Säkerhetspolisen till den öppna polisen utan att tillföra den öppna polisen mer pengar. Det innebär att den öppna polisen måste spara på något annat.

När det gäller kostnaderna för trafiknykterhetskontrollanterna får en hamn om den anlitar dem stå för kostnaderna. Visserligen kostar väl utbildningen en del, men jag tror inte att det är någon större betungande utgift. Vi vet också att den polismyndighet som har erfarenhet av det här, Skånepolisen, är mycket positiv till det.

Jag kan inte låta bli att säga något när Lena Olsson kom in på fattigdom. Jag har tittat på hur klyftorna har förändrats i samhället. Från 1998 till 2006 var Vänsterpartiet visserligen inte i regering, men det var en socialdemokratisk regering med stöd från Vänsterpartiet. Under de åtta åren ökade inkomstskillnaderna i vårt samhälle med 20 procent. Det kallar jag att det blev större klyftor. Men det är kanske något som de rödgröna partierna gärna vill bortse från.

Däremot leder vår jobbpolitik till att människor kan få en egen försörjning och ta sig från fattigdom. Det är effektivt för att minska klyftorna. Den politiken kommer vi att fortsätta med på samma sätt som vi kommer att fortsätta att bekämpa narkotikamissbruk och på samma sätt som vi kommer att fortsätta att hjälpa dem som vill komma ifrån ett missbruk.

De allra flesta som får hjälp med att komma ifrån ett missbruk får det efter att de har åkt fast. Då får de kanske den vården och behandlingen inom Kriminalvården. Men det vill inte Vänsterpartiet.

Anf. 102 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! De rödgröna vill inte gärna vidgå att de är oense inom rättspolitik. Det finns naturligtvis en anledning till att bara Vänsterpartiet deltar i den här debatten. Det beror på att Miljöpartiet och Socialdemokraterna är för det förslag som regeringen har lagt fram. Det är inte första gången under den här mandatperioden som det händer.

Jag ska fatta mig kort, fru talman, för det tycks inte bli någon vidare debatt av den anledningen. Flera av min alliansvänner har redan berättat om det förslag som vi ställer oss bakom. Det gör också Kristdemokraterna.

Vi anser att det behövs fler poliser och tjänstemän inom tull och kustbevakning som kan hjälpa till att ta alkoholutandningsprov på bilförare som kommer till svenska hamnar. Antalet sållningsprov behöver helt enkelt utökas rejält.

Bakgrunden till att den här försöksverksamheten införs som innebär att särskilda nykterhetskontrollanter ska kunna utföra alkoholkontrollerna är förstås, som flera redan har nämnt, att det är ett stort problem med onyktra förare i många hamnar. Anders Hansson gav en målande beskrivning av det tidigare.

Efter att flera allvarliga olyckor och tillbud inträffat i nära anslutning till just färjeläget i Ystad prövade man ett nytt sätt att komma åt det här genom att använda andra personer som fick hjälpa till att ta proverna. Det fick väldigt gott resultat. Men länsstyrelsen konstaterade att det inte var enligt lagen. Trots att det gav så bra resultat fick man lägga ned verksamheten.

Sedan valde vi att utreda frågan för att se om man kunde ändra lagen så att den möjligheten skulle öppnas igen. Det är det som nu har skett. Därför har vi det här betänkandet i dag som Alliansen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet står bakom.

Det blir inte vem som helst som får ta prover. Det är polisen som förordnar lämpliga personer med särskild utbildning. De ska stå under ledning av en polisman när kontrollerna genomförs.

Även i övrigt är det, som flera redan har berättat, mycket strikta regler för vad som gäller. Dessutom ska försöksverksamheten utvärderas efter tre år, och då får vi ta upp de svårigheter som har funnits, om det eventuellt kommer att finnas sådana.

Det här är försett med både livrem och hängslen, så jag tycker att även Vänsterpartiet borde kunna känna sig ganska tryggt.

Vi måste ändå återkomma till frågan: Vad är målet med det hela? Jo, det är att vi ska minska antalet onyktra förare på våra vägar. Det här är ett viktigt steg för att uppnå ökad trafiksäkerhet, det som vi egentligen alla är överens om. Jag för min del är övertygad om att den här försöksverksamheten kommer att medverka till att det målet uppnås.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

*Genomförande
av delar av
Prümrådsbeslutet*

18 § Genomförande av delar av Prümrådsbeslutet

Föredrogs
justitiekammarens betänkande 2009/10:JuU30
Genomförande av delar av Prümrådsbeslutet (prop. 2009/10:177).

Anf. 103 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Jag tror inte att det blir en särskilt lång debatt i den här frågan heller eftersom jag är den enda talaren på talarlistan åtminstone så här långt. Låt oss i alla fall konstatera att precis som i föregående ärende har vi en rödgrön opposition som är oerhört oense. Det här handlar om

Europapolitiken och det internationella polisiära samarbetet, det internationella samarbetet inom rättspolitikerna i Europa.

Det här betänkandet handlar om genomförande av delar av Prüm-rådsbeslutet, och det är därför jag tänker ta till orda. Det är ett konstigt ord – namnet Prüm kommer av en tysk stad. Vi har haft en stor debatt om detta tidigare i kammaren där vi har ställt oss bakom de principer som överenskommelsen innebär. Jag tänker kort nämna vad det innebär.

Det vi ser i dag är förslag till följdlagstiftning. Det rambeslut som vi i Sveriges riksdag har antagit efter en debatt – där hade den rödgröna oppositionen en annan uppfattning än vi när det gäller i vilken utsträckning vi ska samarbeta polisiärt, och de olika partierna i den rödgröna oppositionen hade inte heller lika uppfattningar – innebär att vi ska samarbeta på ett antal punkter.

Den första gäller att vi ska kunna utbyta information för att lättare kunna lösa brott som begås på grund av att människor lättare tar sig över gränserna. Det är informationsutbyte avseende fingeravtryck, DNA och fordonsregister. Det är inte så att den här informationen kommer att ligga ute tillgänglig för vem som helst, utan det är referensuppgifter. Lite enkelt kan man säga att det är ett hittsystem som innebär att polisen, om man har hittat DNA-spår eller spår av ett fingeravtryck, ska kunna söka gentemot databaser i andra länder och se om det eventuellt kan finnas en uppgift. Sedan begär man att få ut uppgiften. Det är ett sätt att tjäna tid. I stället för att fråga 26 andra länder räcker det med en slagning.

Nästa del i Prüm-rådsbeslutet handlar om informationsutbyte för att vi lättare ska kunna hantera sådant som stör den allmänna ordningen, sådant som inte är bra. Exempel på detta är större evenemang, idrottsarrangemang, exempelvis VM eller EM i fotboll, dit tyvärr inte bara fotbollssupportrar söker sig utan ibland även rätt många huliganer och människor som vill tjäna pengar både på människohandel vad gäller prostitution och på att tvinga människor att ägna sig åt ficktjuveri och annat. Här ska det finnas en möjlighet för en stat att ge information, sända en varningssignal, berätta att sådana är på väg till ett land och på det sättet hjälpa till att stävja brottsligheten.

Detsamma kan gälla vid större politiska demokratiska möten. Som vi vet erfarenhetsmässigt störs de ibland av olika krafter. Även där ska vi kunna ha ett informationsutbyte.

Vidare innehåller Prüm-rådsbeslutet en möjlighet att utbyta personuppgifter när det gäller befarat terroristbrott. En viktig sak som vi har pratat rätt mycket om – jag har motionerat om det och till och med fått motionen bifallen – är det operativa polisiära samarbetet. Viktigt, inte minst för mig som kommer från Norrbotten, är det samarbete mellan Sverige och Finland som Prüm-rådsbeslutet möjliggör och gör lättare även om det sker inom det nordiska samarbetet.

Det vi gör i dag är att fatta beslut om en del av genomförandet. I dag gäller det inte den del av regleringen som handlar om DNA eller fingeravtryck. Där kommer en lagstiftning senare.

Den lagstiftning som kommer i och med dagens beslut handlar om informationsutbyte i samband med större evenemang och samarbete med polisen när det gäller allvarliga olyckor där vi har en skyldighet att bistå varandra med kompetens och materiel. Den lagstiftning som antas i dag handlar om lagen om internationellt polisiärt samarbete. Det vi de facto

gör är att inte bara utöka samarbetet utan i och med beslutet också få en balans med rättssäkerhet och integritet som alltid måste finnas.

Det förslag som det i dag ska röstas om i kammaren innebär att vi ger svenska myndigheter möjlighet att göra användningsbegränsningar, det vill säga att när en annan stat vill ha information kan vi snäva av användningsområdet. Det är inte meningen att man ska kunna utnyttja och använda sig av uppgifter om svenska medborgare på vilket sätt som helst. Det andra är att det ges en lagstadgad möjlighet för myndigheterna att ställa villkor för uppgiftslämnande och det sätt på vilket det ska gå till.

Det här, fru talman, är ett typisk praktisk hantering av ett normalt Europasamarbete i strävan att göra Europa säkrare och tryggare för alla, alla våra medborgare i alla medlemsländer, och samtidigt ett typexempel på hur vi täpper till hålen för att se till att myndigheterna inte får en möjlighet att missbruka uppgifterna. Det är den vanliga svåra avvägningen mellan att bekämpa brottslighet och att se till att det finns möjlighet att garantera människor rättssäkerhet och integritet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 104 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag har ingenting annat i sak att anföra. Som framgår av betänkandet är det ett enigt utskott bakom förslaget. Jag kunde inte låta bli att gå upp och reagera på Krister Hammarberghs anförande. Anledningen till att det inte blir någon debatt om det här betänkandet är att vi inte tycker olika. Då tycker jag att det är ganska ohederligt och raljant att gå upp och säga att vi skulle vara oeniga, framför allt i oppositionen, om detta.

I den här delen av Prümrådsbeslutet tycker hela utskottet likadant. Vi tycker att det är bra med det här informationsutbytet. Det är därför det inte blev någon debatt. Nu blev det debatt i alla fall eftersom jag inte kunde låta bli att gå upp. Det är på något sätt som att luften har gått ur majoriteten i riksdagen. Man har inget eget att komma med, och man har ingen framtidsagenda. I stället går man upp, ett pärlband av talare i talarstolen, och ojar sig över oppositionens förmodade oenighet.

Jag kan bara säga: Tack för omtanken, men om ni skulle lägga lite mer tid på er egen politik i stället för på vår politik – ta det som ett tips från coachen – tror jag att det skulle gå mycket bättre för er i opinionsundersökningarna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mehmet Kaplan (mp).

Anf. 105 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Nej, Maryam Yazdanfar, vi har märkt att ni blir allt räddare att ta en rättspolitisk debatt. Debatt för debatt blir ni allt tystare.

Vad jag försökt göra och lyckats med i dag – och jag känner mig nöjd med det – är att pumpa in lite luft i oppositionen, för det har varit så tyst i kammaren. Man hör er inte, man ser er inte och man märker er inte.

Det är klart att det är bra att vi har ett enigt betänkande, men inte kan det vara bra att vi har tyst i kammaren och att vi inte informerar människor om vad vi fattar för beslut. Det här är en demokratisk institution där

vi ska ha en bra debatt. Det innebär inte att ett parti ska deklarerat att nu får det vara tyst, för det här vill vi inte prata om.

Jag tror att ni inte vill ha en debatt därför att ni inte vill avslöja hur oeniga ni är i fråga efter fråga. Det finns anledning att fråga sig hur ni skulle kunna klara av att sitta i en regering när ni inte är överens om nästan någonting.

Du måste börja svara väljarna vad ni vill. Vad är er framtidsagenda inom rättspolitiken? Är det att ge möjlighet att få porr i fängelserna igen? Det är den enda politik jag på rak arm kan komma på att ni är överens om, att se till att sexualbrottsdömda får en möjlighet att läsa porr i fängelserna.

Är det halvtidsfrigivning, som Vänsterpartiet driver? Är det att skära ned på polisen eller att ha samma resurser till polisen? Är det att skära på Kustbevakningen?

Hur är det med den förra debatten? Ni är inte ens överens om en så enkel sak som att se till att försöka stoppa rattfulla galningar från att köra in i Sverige.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag får be Krister Hammarbergh att hålla sig till ämnet.)

Anf. 106 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Det är någonstans där jag vill landa. Jag skulle vilja be om lite hederlighet i debatten. I de ärenden där vi har en ståndpunkt som avviker från utskottets majoritetsbetänkande går vi upp och tar diskussionen. Vi avger våra reservationer i utskottet.

Jag är tvärtom väldigt stolt över att vi har många olika åsikter i oppositionen och att vi lyckas kompromissa ned dem till en politik som ska föra Sverige framåt. Det visade vi inte minst prov på i måndags. Jag vet inte om Krister Hammarbergh har varit bortrest, sovit, inte tittat på tv eller läst en enda tidning den senaste veckan. Vi har en politik. Det är inte det som det handlar om. Det handlar om att Krister Hammarbergh ville gå upp i talarstolen och göra en point inför sitt återval till Sveriges riksdag. Då ville han gärna vara ganska raljant. Det tyckte jag var ohylligt och gav tråkig stämning.

Anf. 107 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Jag anser att det är en del av min roll som riksdagsledamot att fråga oppositionen: Vad tänker ni bedriva för politik om väljarna – förhoppningsvis inte – ger er förtroendet? Ditt svar är att ni har många olika åsikter. Man kan inte regera med många olika åsikter. Man måste enas om en åsikt.

Jag har varit bortrest, men jag har ändå haft möjlighet att läsa de förslag som ni kom med i förra veckan. Låt oss konstatera en sak: När det gäller rättspolitiken står det i princip ingenting. Och det finns en anledning till det. Ni är inte överens om någonting.

Anf. 108 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Jag vill försäkra Krister Hammarbergh om en sak. Vi tre partier, som samarbetar otroligt bra, skiljer oss på ett sätt från ert samarbete. Det är att vi inte någonsin kommer att förvandlas till tre socialde-

Prot. 2009/10:116
5 maj

*Genomförande
av delar av
Prümrådsbeslutet*

mokratiska partier på det sätt som Krister Hammarberghs parti Moderaterna har söndrat, härskat och tystat under de här fyra åren. Det har tvärtom varit skadligt för svensk pluralism i politiken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mehmet Kaplan (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.33 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

19 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU34 Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU36 Koncernavdrag i vissa fall

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU17 Utökad finansiell samordning, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU14 Myndigheterna inom smittskyddsområdet

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

277 för utskottet

19 för res.

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 89 m, 22 c, 22 fp, 18 kd, 17 mp, 1 -

För res.: 19 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 22 s, 7 m, 7 c, 6 fp, 6 kd, 3 v, 1 mp

SoU13 Narkotikafrågor

Punkt 1 (Narkotikapolitisk inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

145 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 22 c, 22 fp, 19 kd, 1 -

För res. 1: 108 s, 19 v, 18 mp

Frånvarande: 22 s, 7 m, 7 c, 6 fp, 5 kd, 3 v, 1 mp

Punkt 2 (Missbruksbehandling)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

152 för utskottet

145 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 22 c, 22 fp, 19 kd, 1 -

För res. 2: 109 s, 19 v, 17 mp

Frånvarande: 21 s, 8 m, 7 c, 6 fp, 5 kd, 3 v, 2 mp

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU16 Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU17 Kommissionens arbetsprogram 2010

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (s)

3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

114 för res. 1

38 för res. 2

146 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1.

Huvudvotering:
153 för utskottet
109 för res. 1
36 avstod
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 22 c, 22 fp, 19 kd, 1 -
För res. 1: 109 s
Avstod: 18 v, 18 mp
Frånvarande: 21 s, 7 m, 7 c, 6 fp, 5 kd, 4 v, 1 mp

UU22 OSSE

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU24 Europarådet

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU14 Vissa frågor om ledighet

Punkt 1 (Rätt till ledighet för förtroendeuppdrag inom Svenska kyrkan)

1. utskottet
2. res. (s)

Votering:

187 för utskottet
108 för res.

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 21 c, 22 fp, 18 kd, 18 v, 18 mp, 1 -
För res.: 108 s
Avstod: 1 v
Frånvarande: 22 s, 7 m, 8 c, 6 fp, 6 kd, 3 v, 1 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m.

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (v, mp)

Votering:

262 för utskottet
37 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 89 m, 22 c, 22 fp, 19 kd, 1 -
För res. 1: 19 v, 18 mp
Frånvarande: 21 s, 7 m, 7 c, 6 fp, 5 kd, 3 v, 1 mp

JuU29 Trafiknykterhetskontroller i hamnar

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

277 för utskottet

18 för res.

2 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 89 m, 22 c, 22 fp, 19 kd, 16 mp, 1 -

För res.: 17 v, 1 mp

Avstod: 1 v, 1 mp

Frånvarande: 22 s, 7 m, 7 c, 6 fp, 5 kd, 4 v, 1 mp

JuU30 Genomförande av delar av Prümrådsbeslutet

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Tredje vice talmannen meddelade att voteringen *torsdagen den 6 maj kl. 12.00* skulle utgå.

20 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2009/10:208 Ett undantag från skyldigheten att upprätta koncernredovisning

EU-dokument

KOM(2010)183 Grönbok Att ta tillvara potentialen i den kulturella och den kreativa sektorn

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 maj

2009/10:778 Nya terrorhandlingar mot kristna i Irak

av *Yilmaz Kerimo* (s)

till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2009/10:779 Skolket i grundskolan

av *Siw Wittgren-Ahl* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:780 EU:s fiskeavtal med Marocko och folkrätten

av *Agneta Berliner* (fp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 maj.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 maj

2009/10:754 Frihandel och svält

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2009/10:767 Fler specialistutbildade sjuksköterskor till barnsjukvården

av *Veronica Palm* (s)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)

den 5 maj

2009/10:751 Föreningen av sjön Ala Lombolo

av *Tina Ehn* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:752 Sanering av sjön Ala Lombolo

av *Tina Ehn* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:753 Klassning av bristande tillgänglighet som diskriminering

av *Elina Linna* (v)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:757 Privat ägande av svenska skolor

av *Ameer Sachet* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:758 Infrastrukturen för biogas

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:759 Tillstånd för mc-körning i bussfiler

av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:760 Vaccination mot hepatit B

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:769 Förbifart Norrleden

av *Yvonne Andersson* (kd)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:770 Körkortsutbildning i gymnasieskolan

av *Eva Sonidsson* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:772 Yrkeshögskoleutbildningen

av *Louise Malmström* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:773 Olika meritpoäng för samma ämnen

av *Louise Malmström* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:774 Möjligheterna att få en hyresrätt

av *Carina Moberg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

Prot. 2009/10:116

5 maj

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 maj.

23 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 § anf. 33 (delvis),

av talmannen därefter till och med 14 § anf. 59 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 95 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Förnyad bordläggning.....	1
6 § Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn.....	2
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU34	2
Anf. 1 LENA ASPLUND (m).....	2
(Beslut fattades under 19 §.)	3
7 § Koncernavdrag i vissa fall	3
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU36	3
(Beslut fattades under 19 §.)	3
8 § Utökad finansiell samordning, m.m.	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU17	3
(Beslut fattades under 19 §.)	3
9 § Myndigheterna inom smittskyddsområdet	3
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU14	3
Anf. 2 ELINA LINNA (v).....	3
Anf. 3 PER SVEDBERG (s).....	5
Anf. 4 JAN R ANDERSSON (m).....	6
Anf. 5 ELINA LINNA (v) replik.....	8
Anf. 6 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	8
Anf. 7 ELINA LINNA (v) replik	8
Anf. 8 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	9
Anf. 9 PER SVEDBERG (s) replik.....	9
Anf. 10 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	10
Anf. 11 PER SVEDBERG (s) replik.....	10
Anf. 12 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	10
(Beslut fattades under 19 §.)	11
10 § Narkotikafrågor.....	11
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU13	11
Anf. 13 PER SVEDBERG (s).....	11
Anf. 14 ELINA LINNA (v).....	13
Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp)	14
Anf. 16 JAN R ANDERSSON (m).....	15
Anf. 17 PER SVEDBERG (s) replik.....	17
Anf. 18 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	17
Anf. 19 PER SVEDBERG (s) replik.....	18
Anf. 20 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	18
Anf. 21 ELINA LINNA (v) replik	19
Anf. 22 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	19
Anf. 23 ELINA LINNA (v) replik	19
Anf. 24 JAN R ANDERSSON (m) replik.....	20

Anf. 25 GUNNEL WALLIN (c)	20
Anf. 26 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	22
Anf. 27 GUNNEL WALLIN (c) replik	22
Anf. 28 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	23
Anf. 29 GUNNEL WALLIN (c) replik	23
Anf. 30 LARS-AXEL NORDELL (kd).....	23
(Beslut fattades under 19 §.).....	25
11 § Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen	25
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU16	25
Anf. 31 KERSTIN ENGLE (s).....	25
Anf. 32 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m).....	28
Anf. 33 KERSTIN LUNDGREN (c).....	29
Anf. 34 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	30
Anf. 35 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp)	32
Anf. 36 FREDRIK MALM (fp)	34
(Beslut fattades under 19 §.).....	35
12 § Kommissionens arbetsprogram 2010	36
Utrikesutskottets utlåtande 2009/10:UU17.....	36
Anf. 37 JACOB JOHNSON (v)	36
Anf. 38 MAX ANDERSSON (mp).....	37
Anf. 39 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m).....	39
Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (c).....	41
Anf. 41 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	42
Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	42
Anf. 43 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	43
Anf. 44 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	43
Anf. 45 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	44
Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp)	45
Anf. 47 JACOB JOHNSON (v) replik	49
Anf. 48 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	49
Anf. 49 JACOB JOHNSON (v) replik	50
Anf. 50 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	50
Anf. 51 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	51
Anf. 52 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	51
Anf. 53 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	52
Anf. 54 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	52
Anf. 55 FREDRIK MALM (fp) replik	53
Anf. 56 KENNETH G FORSLUND (s).....	54
(Beslut fattades under 19 §.).....	55
13 § OSSE	55
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU22	55
Anf. 57 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m).....	55
Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (c).....	56
(Beslut fattades under 19 §.).....	57
14 § Europarådet	57
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU24	57
Anf. 59 GÖRAN LINDBLAD (m).....	57
Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (c).....	60

Anf. 61	MORGAN JOHANSSON (s)	62
Anf. 62	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	63
Anf. 63	MORGAN JOHANSSON (s) replik	64
Anf. 64	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	64
Anf. 65	MORGAN JOHANSSON (s) replik	64
Anf. 66	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	65
Anf. 67	MORGAN JOHANSSON (s) replik	65
Anf. 68	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	65
Anf. 69	MORGAN JOHANSSON (s) replik	65
Anf. 70	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	66
Anf. 71	KERSTIN LUNDGREN (c)	67
Anf. 72	MORGAN JOHANSSON (s)	67
Anf. 73	KERSTIN LUNDGREN (c)	67
	(Beslut fattades under 19 §.)	68
15 §	Vissa frågor om ledighet	68
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU14	68
Anf. 74	LARS LILJA (s)	68
Anf. 75	JAN ERICSON (m)	69
Anf. 76	GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	70
	(Beslut fattades under 19 §.)	71
16 §	Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m.	71
	Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU26	71
Anf. 77	LENA OLSSON (v)	71
Anf. 78	MEHMET KAPLAN (mp)	73
Anf. 79	ANDERS HANSSON (m)	74
Anf. 80	LENA OLSSON (v) replik	76
Anf. 81	ANDERS HANSSON (m) replik	77
Anf. 82	LENA OLSSON (v) replik	77
Anf. 83	ANDERS HANSSON (m) replik	78
Anf. 84	JOHAN LINANDER (c)	78
Anf. 85	MEHMET KAPLAN (mp) replik	80
Anf. 86	JOHAN LINANDER (c) replik	80
Anf. 87	MEHMET KAPLAN (mp) replik	81
Anf. 88	JOHAN LINANDER (c) replik	81
Anf. 89	KJELL ELDENSJÖ (kd)	82
Anf. 90	MARYAM YAZDANFAR (s)	83
	(Beslut fattades under 19 §.)	83
17 §	Trafiknykterhetskontroller i hamnar	83
	Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU29	83
Anf. 91	LENA OLSSON (v)	83
Anf. 92	ANDERS HANSSON (m)	84
Anf. 93	LENA OLSSON (v) replik	86
Anf. 94	ANDERS HANSSON (m) replik	86
Anf. 95	LENA OLSSON (v) replik	87
Anf. 96	ANDERS HANSSON (m) replik	87
Anf. 97	JOHAN LINANDER (c)	87

Anf. 98 LENA OLSSON (v) replik.....	89
Anf. 99 JOHAN LINANDER (c) replik.....	90
Anf. 100 LENA OLSSON (v) replik.....	90
Anf. 101 JOHAN LINANDER (c) replik.....	91
Anf. 102 INGER DAVIDSON (kd)	91
(Beslut fattades under 19 §.).....	92
18 § Genomförande av delar av Prömrådsbeslutet	92
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU30	92
Anf. 103 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	92
Anf. 104 MARYAM YAZDANFAR (s).....	94
Anf. 105 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	94
Anf. 106 MARYAM YAZDANFAR (s) replik.....	95
Anf. 107 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	95
Anf. 108 MARYAM YAZDANFAR (s) replik.....	95
(Beslut fattades under 19 §.).....	96
Ajournering.....	96
Återupptagna förhandlingar	96
19 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	96
SkU34 Bättre skattemässiga förutsättningar för biogas samt för landansluten el till fartyg i hamn	96
SkU36 Koncernavdrag i vissa fall	96
SfU17 Utökad finansiell samordning, m.m.	96
SoU14 Myndigheterna inom smittskyddsområdet	96
SoU13 Narkotikafrågor	97
UU16 Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.....	97
UU17 Kommissionens arbetsprogram 2010.....	97
UU22 OSSE	98
UU24 Europarådet.....	98
AU14 Vissa frågor om ledighet.....	98
JuU26 Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, m.m.	98
JuU29 Trafiknykterhetskontroller i hamnar	99
JuU30 Genomförande av delar av Prömrådsbeslutet.....	99
Meddelande om inställd votering	99
20 § Bordläggning.....	99
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	99
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	100
23 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.....	101

Prot. 2009/10:116
5 maj

Tryck: Elanders, Vällingby 2010